№. 55. ВТОРНИКЪ, 17 ІЮЛЯ. 1862. WTOREK, 17 LIPCA. №. 55.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6. р, За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.

WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1,
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr.

СОДЕРЖАНІЕ.

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

Ст.-Петербургъ, 15 *іюля.*

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ и ГОСУДАРЫНЯ ИМПЕРАТРИЦА, 7 сего іюля, предприняли путешествіе въ прибалтійскія губерніи, и выѣхавъ изъ Петергофа, 7 іюля въ $8^1/_2$ часовъ утра, благополучно прибыли, въ $11^1/_4$ часовъ вечера, въ Динабургъ, гдѣ и имѣли ночлегъ. 8 числа, утромъ, ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ произвелъ смотръ находящимся тамъ войскамъ. Потомъ Ихъ Величества, отслушавъ литургію въ крѣпостномъ соборѣ, въ 11 часовъ отправились въ дальнѣйшій путь по динабурго-рижской желѣзной дорогѣ. Въ Кокенгузенѣ Августѣйшіе путешественники были встрѣчены собравшимся тамъ многочисленнымъ дворянствомъ лифляндской губерніи, приготовившимъ великолѣпный и радушный пріемъ. Ихъ Величества остановились въ помѣщичьемъ домѣ фамиліи Кампенгаузенъ, гдѣ было немедленно общее представленіе съѣхавшихся дворянъ и дамъ. Въ $4^1/_2$ часа имѣетъ быть большой обѣденный столъ, приготовленный дворянствомъ же, по случаю Высочайшаго посѣщенія, и который Ихъ Величествамъ угодно удостоить Своимъ присутствіемъ. Послѣ обѣда предназначается прогулка по живописной странѣ помѣстья Кокенгузенъ, иллюминація и фейерверкъ.

Рига, 9-го іюля, Ненастная погода воспрепятствовала вчера предположенной въ Кокенгузенѣ прогулкѣ, иллюминаціи и фейерверку. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ и ГОСУДАРЫНЯ ИМПЕРАТРИЦА удостоили Своимъ присутствіемъ собраніе въ залахъ, гдѣ были утромъ представленіе, а потомъ обѣдъ. Сегодня утромъ Ихъ Величества прогуливались въ паркѣ, а въ $11^1/_4$ часовъ отправились по желѣзной дорогѣ въ Ригу, куда прибыли въ $2^1/_2$ часа. Приготовленная рижскими жителями встрѣча была великолѣпная; отъ желѣзной дороги до православной Алексѣевской церкви, гдѣ Ихъ Величества отслужили краткій молебенъ, и оттуда до замка, улицы были украшены, и многочисленнѣйшая толпа провожала и привѣтствовала августѣйшихъ путешественниковъ. По прибытіи въ замокъ, Ихъ Величества принимали представленіе военныхъ и гражданскихъ чиновъ. Послѣ того ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ произвелъ смотръ находящимся въ Ригѣ войскамъ. Вечеромъ имѣетъ быть въ зданіи городской биржи балъ отъ городскаго общества, удостоиваемый высочайшаго присутствія.

Митава, 10 іюля, 8 час. 55 м. по полудни. ИХЪ ВЕЛИЧЕСТВА ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ И ГОСУДАРЫНЯ ИМПЕРАТРИЦА изволили выѣхать изъ Риги сего числа, въ 10 час. утра и, по перемѣнѣ лошадей, на границѣ лифляндской губерніи, въ 11 час. 20 мин., благополучно прибыли въ часъ по полудни въ Митаву, гдѣ, по посѣщеніи церкви, остановились въ замкѣ, въ квартирѣ губернатора. Въ 2 часа по полудни, ИХЪ ВЕЛИЧЕСТВА изволили принимать дамъ и кавалеровъ дворянства, духовенство, военныхъ и гражданскихъ чиновъ и затѣмъ осматривать царскіе покои въ замкѣ и герцогскія гробницы. Въ $4^1/_2$ часа, ИХЪ ИМПЕРАТОРСКІЯ ВЕЛИЧЕСТВА удостоили Своимъ присутствіемъ обѣдъ, данный дворянствомъ въ дворянскомъ домѣ, и въ 7 часовъ вечера соизволили отправиться обратно въ Ригу. Пріемъ ИХЪ ВЕЛИЧЕСТВЪ въ Митавѣ былъ самый восторженный и радостный со стороны всѣхъ сословій.

Рига, 11 іюля, 12 час. 15 мин. по полуночи. ИХЪ ИМПЕРАТОРСКІЯ ВЕЛИЧЕСТВА, на обратномъ пути изъ Митавы, изволили прослѣдовать чрезъ границу курляндской и лифляндской губерній, 10 числа въ $8^1/_2$ час.,

Dział urzędowy.

St.Petersburg, 15 *lipca.*

CESARZ JEGO MOŚĆ i CESARZOWA JEJ MOŚĆ, dnia 7 lipca przedsięwzięli podróż do gubernij Nadbałtyckich i wyjechawszy z Peterhofu 7 lipca o pół do 9 z rana, szczęśliwie przybyli, o kwadrans na 12 w nocy, do Dynaburga, gdzie też mieli nocleg. Dnia 8 z rana, CESARZ JEGO MOŚĆ odbył przegląd wojsk tam znajdujących się. Potém Ich Cesarskie Mości, po wysłuchaniu liturgji w soborze twierdzy, o godzinie 11 udali się w dalszą podróż Dynabursko-Ryzką koleją żelazną. W Kokenhuzenie Najjaśniejsi Podróżni spotkani byli przez licznie zgromadzoną tam szlachtę gubernji Inflanckiéj, która przygotowała wspaniałe i serdeczne przyjęcie. Ich Cesarskie Mości stanęli w domu obywatelskim Kampenhauzenów, gdzie odbyło się niezwłócznie ogólne przedstawienie przybyłéj szlachty i dam. O pół do 5 ma być wielki obiad, dany przez szlachtę z okoliczności Najwyższych odwiedzin, który Najjaśniejsi Państwo raczą zaszczycić Swoją obecnością. Po obiedzie zamierzona jest przejażdżka po malowniczéj okolicy majątku Kokenhuzen, illuminacja i fajerwerk.

Ryga 9 lipca. Niepogoda przeszkodziła wczoraj zamierzonéj w Kokenhuzenie przejażdżce, illuminacji i fajerwerkowi. CESARZ JEGO MOŚĆ i CESARZOWA JEJ MOŚĆ zaszczycili Swoją obecnością zebranie w salach, gdzie z rana było przedstawienie, a potém obiad. Dzisiaj z rana Najjaśniejsi Państwo używali przejażdżki w parku, a o kwadrans na 12 wyjechali drogą żelazną do Rygi, dokąd przybyli o pół do 3-éj godziny. Przygotowane przez mieszkańców ryzkich spotkanie było wspaniałe; od drogi żelaznéj do prawosławnéj cerkwi św. Aleksego, gdzie Cesarstwo Ich Mość wysłuchali krótkich modłów, a stamtąd do zamku, ulice były ozdobione, a tłum nader liczny przeprowadzał i witał Najjaśniejszych podróżnych. Po przybyciu do zamku Ich Cesarskie Mości przyjmowali przedstawienie wojennych i cywilnych urzędników. Następnie CESARZ JEGO MOŚĆ odbył przegląd wojsk w Rydze znajdujących się. Wieczorem w gmachu giełdy miejskiéj ma być dany bal przez stan miejski, zaszczycany obecnością Najwyższą.

Mitawa, 10 lipca, 55 m. na 9-tą po południu. CESARZ JEGO MOŚĆ i CESARZOWA JEJ MOŚĆ raczyli dziś wyjechać z Rygi o godzinie 10 z rana, i po zmianie koni na granicy gubernji Inflanckiéj, o 20 m. na 12-tą, szczęśliwie przybyli o piérwszéj po południu do Mitawy, gdzie po zwiedzeniu cerkwi, stanęli w zamku, w mieszkaniu gubernatora. O godz. 2 po południu Ich Cesarskie Mości raczyli przyjmować damy i kawalerów szlachty, duchowieństwo, urzędników wojennych i cywilnych i następnie oglądać cesarskie pokoje w zamku i groby książęce. O pół do 5-éj Ich Cesarskie Mości zaszczycili obecnością swoją obiad, dany przez szlachtę w domu dworzańskim i o godzinie 7 wieczorem raczyli wyjechać napowrót do Rygi. Przyjęcie Ich Cesarskich Mości w Mitawie było pełne największego zapału i radośnego uniesienia wszystkich stanów.

Ryga, 11 lipca, o kwadrans na 1 z rana. Ich Cesarskie Mości powracając z Mitawy, raczyli przejechać przez granicę gubernji Kurlandzkiéj i Inflandckiéj dnia 10 o pół do 9 godz. i przybyć do Rygi o godz. 10 wie-

О ДЕНЬГАХЪ.

(Продолженіе. См. N. 50).

Вообще *законная* производительная дѣятельность, за исключеніемъ весьма рѣдкихъ случайныхъ явленій— вознаграждаетъ знаніе, умѣніе и трудъ дѣятеля въ такомъ размѣрѣ, что за пользованіемъ кредитомъ, для достиженія лучшихъ результатовъ какого либо предпріятія, онъ можетъ платить въ Россіи, гдѣ, какъ извѣстно, болѣе простору для всякаго рода промышленной, торговой и производительной дѣятельности, чѣмъ въ западныхъ государствахъ, 10—15, а въ весьма рѣдкихъ случаяхъ, за небольшія суммы, на короткій срокъ, до 20% въ годъ: въ случаѣ же недостиженія на болѣе выгодныхъ условіяхъ кредита, расчетливый и благонамѣренный дѣятель долженъ довольствоваться оборотами въ размѣрѣ своихъ собственныхъ средствъ или совсѣмъ прекратить свои дѣла. Явленіе это, впрочемъ, совершается у насъ въ настоящую минуту на каждомъ шагу. Что цѣнность кредита не можетъ упасть ниже извѣстныхъ предѣловъ, мы тоже видимъ примѣры въ нѣкоторыхъ европейскихъ государствахъ, гдѣ интересъ на капиталъ упалъ на 4-3% въ годъ; если же солидная производительность какого либо государства не могла бы вознаградить капитала интересомъ даже въ 2%, то это послужило бы вѣрнымъ доказательствомъ, что всѣ производительные источники этого государства или истощены или не состоятъ въ пропорціональномъ отношеніи къ количеству народонаселенія, и капиталы и люди ищутъ въ подобномъ случаѣ поле дѣйствія за предѣлами этого государства, и какъ первое, такъ и послѣднее явленіе отражается особенно невыгоднымъ образомъ на классѣ тружениковъ. Но чѣмъ разностороннѣе услуги, оказанныя деньгами капиталисту, въ качествѣ его капитала, его орудія производства, тѣмъ прочнѣе должно быть ихъ основное начало—хорошаго орудія мѣны, какъ хорошіе законы, хорошія дороги, хорошее освѣщеніе улицъ, однимъ словомъ, они должны составлять одно изъ государственныхъ учрежденій, возникшихъ съ общеполезной цѣлью, правомѣрное пользованіе которыми должно быть доступно и члену общества, лишенному всякаго излишка. Все достояніе этого младшаго члена общества, состоитъ лишь въ дарованныхъ ему Богомъ физическихъ силахъ, и это единственное достояніе онъ отдаетъ обществу, взамѣнъ необходимаго лишь для поддержанія этихъ, для васъ же нужныхъ, силъ, для пополненія своего для вашей же пользы растраченнаго достоянія. Для этого не капиталиста деньги *не составляютъ орудія производства, не составляютъ капитала*, и ему нужды нѣтъ до матеріяла, изъ котораго сдѣланы деньги; у него только одинъ разсчетъ—получить, прямо ли, или посредствомъ мѣноваго знака, взамѣнъ *труда* насущнаго— *хлѣбъ* насущный. Дайте ему хоть фунтъ золота за день труда, при невозможности вымѣнять его въ тотъ же день на необходимый ему фунтъ, положимъ, хлѣба, и онъ не въ состояніи брать.

Такимъ образомъ устанавливаются сами собою естественные предѣлы низшей цѣнности труда человѣка *свободнаго* неизмѣнимой нормой его крайнихъ потребностей при непокрытіи которыхъ естественною или искуственною производительностью какой либо мѣстности она обитаема быть не можетъ. Одной изъ главныхъ заботъ благоустроеннаго правительства должно быть то, чтобы какъ послѣдній рабочій, трудящійся для поддержки своей жизни, такъ и получающіе за болѣе важный трудъ спеціальный, умственный и т. д. соотвѣтственно высшее вознагражденіе въ видѣ денежныхъ знаковъ, въ полной увѣренности въ непоколебимой цѣнности таковыхъ, не подвергались утратѣ своей трудовой собственности вслѣдствіе неожиданнаго для нихъ паденія цѣнности этихъ знаковъ. Неудобство для обращенія, при сколько нибудь обширныхъ оборотахъ, металлическихъ денежныхъ знаковъ, давно уже вызвало необходимость замѣненія таковыхъ бумажными, а что послѣдніе болѣе удобны для обращенія, чѣмъ первые, доказываетъ, между прочимъ, преимущество, оказанное имъ *промышленнымъ* классомъ даже въ Россіи, гдѣ торговля и промышленность менѣе развиты, чѣмъ на западѣ. Но это удобство не даетъ однакожъ никому права употреблятъ бумажные денежные знаки, какъ средство къ домагательству на чужую собственность. Еще во время оно, когда существовали однѣ металлическія деньги, возникновеніе и обращеніе которыхъ основано единственно на цѣнности содержимаго ими металла, бывали правительства, которыя находили весьма логичнымъ, оставивъ одно *названіе* монеты, убавлять ея цѣнное содержаніе, иногда даже до половины. Но это еще ничего въ сравненіи съ тѣмъ, что позволяли и позволяютъ себѣ съ бумажными денежными знаками, такъ, что эти знаки вооружили противъ себя всѣхъ ученыхъ экономистовъ. А между тѣмъ бумажнымъ деньгамъ далеко не конецъ: не успѣваютъ онѣ, разстроивъ хозяйство цѣлыхъ государствъ, сойти со сцены, подъ однимъ названіемъ, и вотъ уже является болѣе сильный потокъ таковыхъ подъ другой формой, подъ другимъ названіемъ, и опять ихъ принимаетъ трудящійся въ потѣ чела надъ добываніемъ хлѣба; но вотъ раздается гдѣ то за морями выстрѣлъ—и въ рукахъ бѣднаго труженика, вмѣсто хлѣба—бумажка!

Чего не перенесли хозяйства разныхъ народовъ, пока ихъ правительства не почувствовали на своихъ исключительныхъ интересахъ, если только допустить существованіе таковыхъ, всѣ горькія послѣдствія своихъ billet de banque, continental monay, Scheine, ассигнацій и прочихъ *дешевыхъ* денегъ, отъ дѣланія которыхъ они вынуждены были отказаться, а все таки милліоны людей не ограждены отъ опасности увидѣть себя въ одно прекрасное утро, вслѣдствіе какой нибудь внезапной внутренней или внѣшней, посредственной или непосредственной причины, раззоренными, такъ какъ тѣ же *мнимые* капиталы, которые обращались прежде отъ имени государства, обращаются теперь отъ имени частныхъ капиталистовъ въ видѣ банковыхъ билетовъ и т. п. (*) Отчего же экономисты не нападаютъ на билеты частныхъ банковъ, чеки и всѣ вообще бумажные знаки, замѣняющіе нынѣ въ обращеніи деньги? Вѣдь всѣ эти знаки таже самая témerité, что и papier monnaie, когда самое солидное учрежденіе, выпускающее таковые, какъ англійскій банкъ, прекращаетъ, въ критическія времена, выплату по своимъ билетамъ звонкой монетой. Не убѣжденъ ли каждый, получающій взамѣнъ своего труда или другихъ дѣйствительныхъ цѣнностей билетъ, хоть англійскаго банка, положимъ, что онъ можетъ обратиться когда ему угодно въ банкъ, гдѣ немедленно получитъ означенную на билетѣ сумму золотомъ? Въ противномъ случаѣ онъ бы требовалъ за свой трудъ, за свои услуги, за свой товаръ плату звонкой монетой, и лишь на основаніи вышеизложеннаго убѣжденія, каждый почти предпочитаетъ болѣе удобные для храненія при себѣ билеты банка. Но вотъ возникло какое нибудь обстоятельсво, заставляющее каждаго бросаться въ банкъ за полученіемъ означенныхъ на его билетѣ денегъ *сполна,* и оказывается, что при самомъ благопріятномъ состояніи банка онъ можетъ получить только одну треть своихъ денегъ, ибо при самомъ благопріятномъ состояніи банка фондъ его едва равняется одной трети суммы, означенной на выпущенныхъ имъ билетахъ. Такимъ образомъ изъ всего количества выпущенныхъ банкомъ билетовъ лишь одна третья доля, и то *при благопріятныхъ обстоятельствахъ,* представляютъ дѣйствительныя цѣнности. Что же тогда представляютъ остальныя двѣ трети, которыми банкъ надѣлилъ свѣтъ *за проценты?* Что составляетъ эта прямая спекуляція на ложныя убѣжденія или заблужденія массъ? Наука говоритъ намъ, что это не бумажныя деньги, а *кредитъ.* Конечно, массѣ легко навязать какія угодно ложныя убѣжденія, легко даже заставить ее проливать потоки крови за ложныя убѣжденія. Но наука, основанная на здравомъ смыслѣ, должна быть безпощадная, даже къ самой безвредной лжи, а тѣмъ болѣе къ такой, которая даетъ богатему капиталисту, акціонеру банка, возможность обобрать тысячу бѣдняковъ; наука не должна называть это кредитомъ.

Слово *кредитъ* имѣетъ только одинъ смыслъ, означающій отдачу однимъ и принятіе другимъ лицомъ *существеннаго капитала* на временное пользованіе. Основанный на этомъ условіи кредитъ можетъ быть примѣнимъ подъ различными формами, облегчающими обращеніе капиталовъ и развитіе производительной предпріимчивости и лишь при этихъ условіяхъ капиталистъ, отдающій свои деньги, купецъ, отдающій свои товары и всѣ вообще отдающіе по добровольному согласію другимъ лицамъ какія нибудь дѣйствительныя цѣнности въ кредитъ на данный срокъ, въ теченіи котораго онъ самъ себя лишаетъ права пользоваться слѣдуемыми ему деньгами, а иногда рискуетъ лишиться и самаго капитала, въ правѣ получить за это сообразное вознагражденіе въ видѣ интереса. Но въ правѣ ли банкъ получить отъ заемщика интересъ за билеты, превышающіе сумму банковаго фонда? Составляютъ ли эти бумажки капиталъ? Не странно ли, что подобная экономическая несообразность, какъ *замѣненіе въ обращеніи дѣйствительныхъ капиталовъ мечтою,* водворилась, развиваясь болѣе и болѣе, и увеличивая съ каждымъ днемъ число подверженныхъ внезапному раззоренію тамъ именно, гдѣ столько сдѣлано въ огражденіе частной собственности, гдѣ условія общественности все болѣе и больѣе совершенствуются?

Какъ много другихъ несообразностей въ исторіи увлеченія человѣчества, и эта экономическая несообразность вырождалась постепенно, силою легко разъяснимыхъ при близкомъ разсмотрѣніи обстоятельствъ. Можно съ достовѣрностью сказать, что если бы всѣмъ владѣльцамъ бумажныхъ денежныхъ знаковъ, даже и наименѣе благонадежныхъ, вымѣняли сегодня таковыя на звонкую монету, то оборотливая часть человѣчества немедленно стала бы придумывать разные способы къ замѣненію своей звонкой монеты бумажными знаками такъ, какъ болѣе удобнаго средства для обращенія значительныхъ суммъ человѣкъ понынѣ еще не придумалъ. Съ гораздо большею достовѣрностью можно однакоже утверждать, что никто не сталъ бы принимать первые бумажные денежные знаки вмѣсто звонкой монеты и наравнѣ съ таковой, не будучи вполнѣ убѣжденнымъ, что *означенная на бумажкѣ цѣнность вполнѣ обезпечена.* (*Пр. будетъ*).

*) Le papier monnaie est une témerité. M. Chevalier.

и прибыть въ Ригу въ 10 час. вечера. Весь городъ былъ иллюминованъ. На дворцѣ замка ИХЪ ВЕЛИЧЕСТВАМЪ была принесена здѣшними обществами пѣвцовъ серенада.

Рига, 11 іюля, 11 ч. 40 м. утра. ИХЪ ИМПЕРАТОРСКІЯ ВЕЛИЧЕСТВА изволили отправиться сегодня, въ 10 часовъ утра, въ Зегевольде и Кремонъ *).

Рига, 12 іюля, (12 ч. 45 м. дня.) ИХЪ ИМПЕРАТОРСКІЯ ВЕЛИЧЕСТВА вчерашняго числа изволили благополучно прибыть, въ часъ по полудни, въ Зегевольде, гдѣ имѣли обѣденный столъ. Послѣ обѣда была прогулка въ экипажахъ въ Кроненбергъ и по вновь устроенной искуственной дорогѣ въ Кремонъ. Тамъ происходили гулянье, иллюминація, фейерверкъ, концертъ, ужинъ до часа по полуночи. Ночлегъ въ Кремонѣ.

Изъ Варшавы. Бюллетень доктора Шмидта отъ 4 и 5 іюля извѣщаютъ, что Ея Императорское Высочество Супруга Великаго Князя Намѣстника и Его Императорское Высочество Великій Князь Вячеславъ Константиновичъ находятся въ вожделѣнномъ здоровьѣ.

— По случаю счастливаго разрѣшенія Ея Императорскаго Высочества Великой Княгини Александры Іосифовны и рожденія Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Вячеслава Константиновича, въ митрополитальномъ костелѣ св. Яна, 4 іюля въ 11 часовъ утра, совершено было благодарственное молебствіе, на которомъ въ парадныхъ мундирахъ присутствовали: гражданскій начальникъ царства, консулы иностранныхъ правительствъ и должностныя лица.

Послѣ молебствія, гражданскій начальникъ царства, чины Двора ЕГО ИМПЕРАТОРСКО-ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, чины первыхъ четырехъ классовъ, высшее духовенство, кредитное земское общество и городской совѣтъ имѣли счастіе приносить поздравленіе Его Императорскому Высочеству Великому Князю Намѣстнику. Къ членамъ городскаго совѣта Его Императорское Высочество соизволилъ говорить по-польски.

Консулы иностранныхъ правительствъ отдѣльно приносили свои поздравленія Его Императорскому Высочеству.

Объ упраздненіи должности Варшавскаго военнаго генералъ-губернатора. Въ Высочайшемъ указѣ, 4/16 іюля, изображено: „при новомъ нынѣ устройствѣ высшаго управленія въ Нашемъ Царствѣ Польскомъ, признавая излишнимъ существованіе должности Варшавскаго военнаго генералъ-губернатора, учрежденіе коей имѣло главною цѣлью установленіе власти для завѣдыванія гражданскою частію тамошняго края въ случаѣ отсутствія Намѣстника Нашего, Мы повелѣваемъ должность эту, а вмѣстѣ съ оною канцелярію и штабъ военнаго генералъ-губернатора въ Варшавѣ упразднить.“

— *Объ изданіи новыхъ газетъ и журналовъ.* ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ Высочайше повелѣть соизволилъ, 10 іюня: изданіе новыхъ журналовъ и газетъ, впредь до окончанія работъ коммиссіи по дѣламъ книгопечатанія, разрѣшать не иначе, какъ по взаимному соглашенію управляющаго министерствомъ народнаго просвѣщенія съ министерствомъ внутреннихъ дѣлъ и главнымъ начальникомъ III отдѣленія Собственной ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА канцеляріи.

— *Правила по увольненію въ безсрочный отпускъ въ 1862 году.* ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ Высочайше соизволилъ утвердить нижеслѣдующія предположенія, по увольненію, въ текущемъ 1862 году, нижнихъ чиновъ въ безсрочный отпускъ: 1) *изъ частей, укомплектованныхъ по военному положенію,* и именно: изъ пѣхотныхъ дивизій 1, 2, 3 и 5-го армейскихъ корпусовъ, съ ихъ стрѣлковыми баталіонами, изъ пѣшихъ артиллерійскихъ бригадъ 1, 2, 3 и 5-й артиллерійскихъ дивизій, изъ 1, 2, 3 и 5-го саперныхъ баталіоновъ съ ихъ понтонными парками, также изъ 1, 2 и 3-й парковыхъ артиллерійскихъ бригадъ, *увольненія нижнихъ чиновъ въ безсрочный отпускъ не производить, впредь до особаго повелѣнія,* подчинивъ сему распоряженію и полки 1, 2 и 3-й кавалерійскихъ дивизій, съ ихъ резервами, также 1, 2 и 3-ю конно-артиллерійскія бригады, равно резервныя дивизіи 2, 3 и 5-го армейскихъ корпусовъ, баталіоны коихъ укомплектованы людьми по тысячному составу. Согласно съ симъ, не увольнять въ безсрочный отпускъ нижнихъ чиновъ изъ принадлежащей къ внутреннему артиллерійскому вѣдомству лабораторной N. 3-го роты и пяти ротъ кронштадтской крѣпостной артиллеріи, укомплектованныхъ по штатамъ военнаго времени. 2) *Произвесть увольненіе и отправленіе въ безсрочный отпускъ* нижнихъ чиновъ, безпорочно выслуживающихъ къ 1-му января 1863 года установленный для сего закономъ срокъ, *изъ войскъ и командъ неукомплектованныхъ по штатамъ военнаго времени:* а) по тѣмъ частямъ, кои будутъ находиться въ сборѣ для лѣтнихъ занятій, *по окончаніи* сихъ *сборовъ;* б) по тѣмъ частямъ, кои содержатъ въ городахъ и крѣпостяхъ караулы, по смѣнѣ въ семъ году съ карауловъ; в) по тѣмъ частямъ, кои могутъ быть собраны для Высочайшихъ смотровъ, по окончаніи оныхъ, не распространяя сего на нижнихъ чиновъ тѣхъ частей, которыя въ началѣ сентября будутъ собраны въ г. Новгородѣ, съ тѣмъ, чтобы изъ этихъ частей нижніе чины, выслуживающіе безсрочный отпускъ, были отправлены въ оный съ 1 августа; г) изъ тѣхъ войскъ и командъ, содержимыхъ по штатамъ мирнаго времени, которыя остаются на постоянныхъ своихъ квартирахъ, также по отдѣльнымъ корпусамъ: оренбургскому, сибирскому и внутренней стражи, по войскамъ, въ восточной Сибири и въ Финляндіи расположеннымъ, по корпусу жандармовъ, по крѣпостной и гарнизонной артиллеріи и вообще по внутреннимъ: артиллерійскому и инженерному вѣдомствамъ, равно по всѣмъ прочимъ командамъ, какъ военнаго, такъ и гражданскаго вѣдомствъ, увольненіе нижнихъ чиновъ въ безсрочный отпускъ произвесть съ 1-го августа. 3) По кавказской арміи, съ ея резервною дивизіею, ожидать особаго повелѣнія, по увольненію нижнихъ чиновъ въ отпускъ.

— По департаменту разныхъ податей и сборовъ, опредѣляются: помощникомъ управляющаго питейно-акцизными сборами въ Минскую губернію отставный надворный совѣтникъ ИВАШКЕВИЧЪ; ревизорами по тому же управленію: коллежскій ассесоръ БУРМЕЙСТЕРЪ—въ Ковенскую, провинціальный секретарь МАЙЕРЪ—въ Минскую губерніи, первый старшимъ, а послѣдній младшимъ.

Циркуляръ г. управляющаго министерствомъ финансовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, отъ 11-го іюня 1862 г. N. 36.

Многіе изъ губернскихъ управляющихъ питейно-акцизными сборами, объясняя, что нѣкоторыя изъ опредѣляемыхъ вновь должностныхъ лицъ по акцизному управленію, находятся въ настоящее время въ отдаленныхъ, отъ будущаго ихъ мѣста служенія, губерніяхъ и, не имѣя права по закону получать ни прогоны, ни пособіе на путевыя издержки и первоначальное устройство, затрудняются въ переѣздѣ и въ первоначальномъ устройствѣ на мѣстѣ ихъ новаго служенія, ходатайствуютъ о предоставленіи симъ должностнымъ лицамъ какихъ либо денежныхъ пособій.

Въ слѣдствіе сего и имѣя въ виду, что нѣтъ надобности открывать акцизныя управленія, въ полномъ ихъ составѣ, съ 1-го іюля, особенно въ тѣхъ губерніяхъ, гдѣ не много винокуренныхъ заводовъ и что за тѣмъ могутъ быть остатки отъ ассигнованныхъ на содержаніе сихъ управленій штатныхъ суммъ, я испросилъ Высочайшее соизволеніе на употребленіе сихъ остатковъ на пособіе наиболѣе нуждающимся и усерднымъ должностнымъ лицамъ акцизнаго управленія, а также на другія надобности по устройству сего управленія, гдѣ, по указанію опыта, это окажется нужнымъ.

Извѣщая о таковомъ Высочайшемъ повелѣніи, предлагаю гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акциз-

*) Зегевольде—имѣніе, принадлежащее оберъ-церемоніймейстеру графу Борху; Кремонъ—имѣніе лифляндскаго губернскаго предводителя дворянства князя Ливена. Оба эти имѣнія находятся въ такъ называемой лифляндской Швейцаріи, на окраинахъ живописной долины рѣки Аа и лежатъ одно противъ другаго: Кремонъ на правомъ, а Зегевольде на лѣвомъ берегу рѣки.

czorem. Całe miasto było oświecone. Na dziedzińcu zamku na cześć Ich Cesarskich Mości przez tutejsze towarzystwa śpiewaków dana była serenada.

Ryga, 11 lipca, o 40 min. na godz. 11 z rana. Ich Cesarskie Mości raczyli wyjechać dzisiaj o godz. 10 z rana, do Zegewolde i Kremony *).

Ryga, 12 lipca (12 god. 45 min. po południu.) Ich Cesarskie Mości dnia wczorajszego szczęśliwie raczyli przybyć o godzinie 1-éj po południa do Zegewolde, gdzie obiadowali. Poczém nastąpiła przejażdżka w powozach do Kronenbergu i po nowo wybudowanéj drodze do Kremony. Tam nastąpiły spacery, illuminacja, fajerwerki, koncert, nareszcie kolacja, co trwało do 1-éj po południu. Nocleg także w Kremonie.

Z Warszawy. Biuletyn doktora Schmidta z dnia 4 i 5 lipca zawiadamiają, że Jéj Cesarska Wysokość żona Wielkiego Księcia Namiestnika i Jego Cesarska Wysokość Wielki Książę Wacław Konstantynowicz, znajdują się w pożądanym stanie zdrowia.

Z okoliczności szczęśliwego rozwiązania ciąży Jéj Cesarskiéj Wysokości Wielkiéj Księżny Aleksandry Józefówny i urodzin Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiego Księcia Wacława Konstantynowicza, w metropolitalnym kościele św. Jana, dnia 4 lipca o godzinie 11 z rana, odbyły się dziękczynne modły, na których w paradnych mundurach byli obecni: naczelnik władzy cywilnéj Królestwa, konsulowie rządów cudzoziemskich i urzędnicy.

Po mszy, naczelnik władzy cywilnéj Królestwa, dostojnicy Dworu Jego Cesarsko-Królewskiéj Mości, dostojnicy piérwszych czterech klass, wyższe duchowieństwo, towarzystwo kredytu ziemskiego i rada miejska, mieli szczęście składać powinszowanie Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiemu Księciu Namiestnikowi. Do członków rady miejskiéj Jego Cesarska Wysokość raczył mówić po polsku.

Konsulowie rządów zagranicznych osobno składali swe powinszowania Jego Cesarskiéj Wysokości.

O zniesieniu posady Warszawskiego wojennego jenerał-gubernatora. W Najwyższym ukazie, pod dniem 4 (16) lipca, wyrażono: „Przy nowém obecnie urządzeniu wyższego zarządu w naszém Królestwie Polskiém, uznając za zbyteczne istnienie posady Warszawskiego wojennego jenerał-gubernatora, któréj urządzenie miało za główny cel ustanowienie władzy do zawiadywania częścią cywilną kraju tamecznego w razie nieobecności Namiestnika Naszego, rozkazujemy tę posadę a wraz z nią kancellarję i sztab wojennego jenerał-gubernatora w Warszawie skasować.

— *O wydawaniu nowych gazet i dzienników.* CESARZ JEGO MOŚĆ Najwyżéj rozkazać raczył, 10 czerwca: wydawanie nowych dzienników i gazet, aż do ukończenia czynności kommisji w sprawie prassy, pozwalać nie inaczéj, jak po wspólném porozumieniu się zarządzającego ministerstwem oświecenia narodowego z ministerstwem spraw wewnętrznych i głównym naczelnikiem III wydziału własnéj JEGO CESARSKIEJ Mości kancellarji.

— *Przepisy o uwalnianiu na urlop nieograniczony w 1862 roku.* CESARZ JEGO MOŚĆ Najwyżéj raczył utwierdzić następujące przepisy względem uwalniania, w bieżącym 1862 r., żołnierzy szeregowych na urlop nieograniczony: 1) *z części, ukompletowanych na stopie wojennéj*, a mianowicie: z dywizyj piechoty 1, 2, 3 i 5 korpusu armji, z ich batajonami stzelców, z piérwszych brygad artyllerji 1, 2, 3 i 5-éj dywizji artyllerji, z 1, 2, 3 i 5-go bataljonu saperów z ich parkami pontonowemi, także z 1, 2 i 3-éj brygady parków artyllerji, żołnierzy szeregowych na urlop nieograniczony nie uwalniać, aż do osobnego rozkazu, podciągnąwszy pod to rozporządzenie i półki 1, 2 i 3-éj dywizji jazdy, z ich rezerwami, także 1, 2 i 3-ą brygadę artyllerji konnéj, również dywizje odwodowe 2, 3 i 5-go korpusu armji, których bataljony ukompletowane są z ludzi według składu tysiącznego. Zgodnie z tém, nie uwalniać na urlop nieograniczony żołnierzy szeregowych z należącéj do wewnętrznego wydziału artyllerji laboratoryjnéj roty N. 3-go i pięciu rot Kronsztadzkiéj artyllerji twierdzowéj, ukompletowanych według etatów na czas wojenny. 2) Uskutecznić uwolnienie i wysłanie na urlop nieograniczony żołnierzy szeregowych, którzy nieskazitelnie wysługują przed 1-m stycznia 1863 r. ustanowiony na to prawem termin, z wojsk i komend nieukompletowanych według etatów na czas wojenny: a) w tych częściach, które będą zgromadzone dla letnich ćwiczeń, po *ukończeniu* tych *zebrań;* b) w tych częściach które utrzymują w miastach i twierdzach straże, po zluzowaniu w tym roku ze straży; c) w tych częściach, które mogą być zebrane na Najwyższe przeglądy, po ich ukończeniu, nie rozciągając tego na szeregowych tych części, które w piérwszych dniach września zgromadzone będą w m. Nowogrodzie, z zastrzeżeniem, ażeby z tych części żołnierze, którzy wysłużyli urlop niegraniczony, wysłani byli na urlop po 1 sierpnia; d) z tych wojsk i komend, utrzymywanych na stałych swych kwaterach, tudzież z oddzielnych korpusów: Orenburskiego, Syberyjskiego i straży wewnętrznéj, z wojsk w Syberji wschodniéj i w Finlandji rozłożonych, z korpusu żandarmów, z artyllerji twierdzowéj i załogowéj i w ogólności z wewnętrznych: wydziałów artyllerji i inżynierji, również ze wszystkich innych komend, tak wydziału wojennego, jako i cywilnego, uwolnienie żołnierzy szeregowych uskutecznić po 1-m sierpnia. 3) Co do armji Kaukazkiéj, z jéj dywizją odwodową, oczekiwać osobnego rozkazu względem uwalniania żołnierzy na urlop.

— W wydziale departamentu różnych podatków i poborów, zostali naznaczeni: radca dworu IWASZKIEWICZ—pomocnikiem zarządzającego trunkowo-akcyznym poborem w gubernji Mińskiéj; rewizorami tegoż zarządu: assesor kollegjalny BURMEJSTER—do Kowieńskiéj i sekretarz prowincjalny MAJER—do Mińskiéj gubernji, piérwszy starszym, a ostatni młodszym.

Okólnik p. zarządzającego ministerstwem skarbu do pp. zarządzających gubernjalnych poborami trunkowo-akcyznemi, pod dniem 11-m czerwca 1862 r. za N. 36.

Wielu z pp. gubernjalnych zarządzających poborami trunkowo-akcyznemi, objaśniając, że niektórzy z nowoprzyjmowanych urzędników do zarządu akcyznego, znajdują się obecnie w odległych od przyszłego miejsca swojéj służby gubernjach, i nie mając prawa do pobierania ani przejezdnych, ani wsparcia na koszta podróży i początkowe oporządzenie się, napotykają trudność w przejechaniu i w początkowém urządzeniu się na miejscu nowéj służby, starają się o naznaczenie dla tych urzędników jakichkolwiek wsparć pieniężnych.

W skutek tego i mając na uwadze, że nie ma potrzeby odkrywania zarządów akcyznych, w zupełnym swym składzie, od 1-go lipca, w tych szczególniéj gubernjach, gdzie mało jest gorzelni i że przeto mogą być pozostałości od assygnowanych na utrzymanie tych zarządów summ etatowych, wyprosiłem Najwyższe zezwolenie na użycie tych pozostałości na wsparcia najbardziéj potrzebujących i gorliwych urzędników zarządu akcyznego, tudzież na inne potrzeby urządzenia tego zarządu, gdzie według doświadczenia, okaże się to potrzebném.

Uwiadamiając o tym Najwyższym rozkazie, zalecam pp. gubernjalnym zarządzającym poborami trunkowo-akcy-

*) Zegewolde—majątek należący do wielkiego mistrza obrzędów hrabiego Borcha; Kremona—majątek Inflackiego marszałka gubernjalnego księcia Liwen. Oba te majątki znajdują się w tak nazywanéj Szwajcarji Inflanckiéj, na brzegach malowniczéj doliny rzeki Aa, i położone są naprzeciwko siebie: Kremona na prawym, a Zegewolde na lewym brzegu rzeki.

POJEDYNEK

DROGĄ SAMOBÓJSTWA.

Szczególny rodzaj pojedynku odbył się zeszłego lata w Ems i Wiesbaden, pomiędzy Paryżaninem a Anglikiem, zakochanymi na zabój w pani Henryce L. wdowie po bankierze z prowincji. Przy niejakiéj dozie zalotności, kobiéta ta przykuła ich do swojego tryumfalnego rydwanu.

Obydwaj nie taili się bynajmniéj z wzajemną ku sobie nienawiścią, a pani L. widząc jaką wściekłość obudza w drugim, gdy najmniejszy wzgląd jednemu z nich okaże, powiedziała każdemu z osobna:

— Nie jest to niepodobną rzeczą, abym nie wybrała jednego z was za męża, ale strzeżcie się sprzeczać między sobą, unikajcie powodów do pojedynku, gdyż nigdy nieoddam ręki temu, na którym ciężyłaby krew współzawodnika.

W sierpniu 1861 r. dzienniki opowiadały, że w Wiesbaden skutkiem wielkich strat w grze, jakiś Anglik odebrał sobie życie wystrzałem z pistoletu. Wyjaśnia się, że gra była tu tylko pozorem, rzeczywistą zaś ruletą pani Henryka L., a to w następny sposób:

Pewnego wieczora w Ems p. Saint P... (ów Paryżanin, b. oficer sztabu, dymisjonowany po wojnie włoskiéj), widząc damę przyjmującą ramię Anglika i opuszczającą hotel księcia Wallji, dla udania się do Kurhausu, poszedł za niemi miotany tajemną zazdrością, oparł tamże koniec swéj laski na nodze rywala, tuż obok stolika gry, i nacisnął z mocném postanowieniem nieprzepraszania, w razie gdyby Anglik zrobił mu uwagę.

— Nie opieraj się pan silniéj niż teraz, bo mię to boli. Zrozumiałem twój cel, a zatém, kiedy pani L. rozmawia z przyjaciółkami, oddalmy się na chwilę od kółka, dla załatwienia naszych drobiazgowych interesów.

— Z całego serca—odpowiedział Francuz. Kiedy przybyli pod okno, wyspiarz odezwał się piérwszy:

— Nienawidzisz mię... ja ciebie również niekocham, to dla tego, że obydwaj kochamy jedną i tęż samą kobiétę. Trzeba to raz rozstrzygnąć.

— Bezwątpienia i to jak najprędzéj!..

— Masz słuszność, mój panie, ale wiész tak jak i ja, że pani L. przysięgła, że nigdy nie poślubi zwycięscy w pojedynku.

— Gadanina bojaźliwéj kobiéty!...

— Gadanina kobiéty serca, gdyż może być nie kocha jednego z nas do tyla, ażeby mu przebaczyła śmierć tego, którego kocha dość, ażeby żałowała jego śmierci!...

— Więc cóż, sir Albert Harrowby?

— Więc należy zaspokoić naszą wzajemną nienawiść, w nadziei uwieńczenia naszéj współzawodniczéj miłości, obchodząc zakaz pani Henryki.

— Naprzykład? w jaki sposób?

— Pan grywasz czasami?...

— Rzadko, ale grywam...

— A zatém... czy wahałbyś się grać... o swoje życie?

— W nadziei oswobodzenia się od pana i osięgnięcia ręki pani L.. jestem gotów...

— W takim razie nic prostszego, wybierz czarną albo czerwoną. Wyjdźmy stąd na kwadrans, aby niewiedzieć nic jaką koleją idzie karta, i powróćmy, gdy chcesz, z uderzeniem 8-éj. Przestępując progi téj sali, powiész mi, jaki obrałeś kolor, a rzut karty, który nastąpi po twojém oświadczeniu, będzie hasłem zwycięstwa jednego z nas...

— A śmierci drugiego, rozumiem. Gdzież winien będzie odebrać sobie życie?

— Nie tutaj... Zgorszenie, razem z plamami krwi padłoby na naszą ukochaną. Ale tak... Wiesbaden?..

— Zgoda!.. Wychodźmy, ażeby pani L. niepowzięła najmniejszego podejrzenia...

Po kwadransie przechadzki jednego nad brzegami Lany, drugiego w gęstwinach Kurhausu, znaleźli się obydwa we drzwiach wielkiéj sali kolumnowéj, kiedy tassowano karty.

— Czerwona,—rzekł Francuz.

— Wejdźmy!...

I postąpili obydwa ku stolikowi trente et quarante pełni niewypowiedzianego wzruszenia. Pani L. obaczyła ich razem, i zdziwiona tą okolicznością, zapytała sir Alberta:

— O co panowie będziecie grali?

— Oh! o bagatelę.

Tą bagatelą było życie.

Pozostała przy nich. Pociągnięto... padła ósemka kierowa...

— Napisano było, że zginę przez serce (coeur).

— Ile przegrałeś pan?... zagadnęła ciekawie dama.

— Dalibóg niewiém, coś około trzydziestu lat życia...

— Nierozumiem...

Sir Albert Harrowby zniknął w tłumie, spojrzawszy na bogdankę takiemi oczyma, że musiała uczuć ich ogień w swém sercu, jakby przeszytém ognistym pociskiem. Ale lekkość jéj usposobienia niepozwalała jéj rozbierać téj odpowiedzi, i powróciła do swoich przyjaciółek. Ale p. Saint P... nader wzruszony, zrzekając się w jednéj chwili całéj nienawiści przeciwko temu, którego tylokrotnie sądził szczęśliwym wybrańcem, poskoczył za Anglikiem, i doganiając go, rzekł.

— Sir Albercie! ta gra była niedorzeczna, spodziewam się, że niemyślisz...

— Mój panie, ja kieruję się prawidłami honoru. Przegrałem życie i niemam prawa niezapłacić panu.

— Ale to byłoby okropném... Dość panu oddalić się... powrócić do siebie, do swojéj ojczyzny...

— I myśleć, że ją pan posiadasz, nie prawdaż?... O! nie, panie, lepiéj niemódz myśleć!...

— Ale raz jeszcze odzywam się do pana, sir Albercie! jabym się nigdy niepocieszył...

— Słówko, mój panie!... Gdyby czarna wypadła, co byłbyś uczynił?

Francuz niewiedział co odpowiedzieć...

— Twoje milczenie wymówniejsze nad wszystkie dowody... ono wskazuje mi, że niemogę uniknąć tego, co los mi zgotował. Oświadczam ci, że gdyby los był wybrał ciebie na ofiarę, i gdybyś nikczemnemi wybiegami był starał się wywinąć od skutków naszéj umowy, byłbym święcie napisał do Times'a, że pewien Francuz...

— Dość sir Albercie; ale ponieważ to mnie właśnie los sprzyjał, nic mi nieprzeszkodzi stawić tamę, o ile sił mi starczy, podobnemu postanowieniu...

— Mylisz się, to nie postanowienie, ale wyrok losu...

— I natychmiast idę opowiedzieć wszystko pani L., która potrafi temu zapobiedz.

— Jeśli to uczynisz mój panie, będę cię uważał za zdrajcę, za człowieka bez czci i wiary.

— Ah! tego już zanadto!—zawołał nasz Paryżanin tracąc cierpliwość,—i tyle zuchwalstwa zasługuje...

— Czy mię czasem nie wyzwiesz?... zapytał sir Albert ze spokojnością.

P. Saint P... mimo szczerego wzruszenia, świadczącego o szlachetności jego uczuć, niebył w stanie powstrzymać uśmiechu ze względu na osobliwość zdarzenia, mogącego wywołać powtórne wyzwanie po tém, gdzie grając w cetno czy licho o życie, pozyskał zupełne zwycięstwo nad przeciwnikiem. Pojął on dokładnie, że z tym flegmatycznym, ale zaciętym przeciwnikiem, nieda zrobić się nic, coby tenże za ubliżające swojemu honorowi uważał, i dodał:

— Nie, nie, sir Albercie, niemyślę cię wyzywać, ale raczéj ocalić cię od skutków zbyt przesadzonego pojęcia honoru.

— A zatém przegrywając, byłbyś mię prosił o życie?

— Prosił?... a więc tak... byłbym prosił o życie,—rzekł p. Saint P. w uniesieniu, gdzie najżywsza litość brała górę nad honorem.

— Gdybyś to był uczynił,—rzekł zuchwale Anglik, rozjątrzony bezwątpienia myślą pozostawienia uwielbianéj kobiéty szczęśliwemu rywalowi,—gdybyś to był uczynił, to dla tego, że jesteś podłym!

— Nędzniku!—zawołał z wściekłością b. sztabs-oficer, czyniąc najwyższe wysilenie, aby nie spoliczkować tego nieubłaganego zwyciężonego.

— Do widzenia!—rzekł mu tenże z szyderstwem.

— Do widzenia!.. niech się więc stanie,—odparł zwycięsca, ale Bogu wiadomo, że niewymagałem téj okrutnéj ofiary.

Pod wpływem najsprzeczniejszych uczuć, między miłosierdziem chrześcijańskiém i drażliwością pojęć o honorze, p. Saint P. błądził długo z drugiéj strony mostu, nieśmiejąc tego wieczora odwiedzić pani L.

Nazajutrz Anglik zniknął.

W trzy dni potém podróżni przybywający z Wiesbaden opowiadali, że jakiś Anglik straciwszy w grze cały majątek, zastrzelił się.

— Anglik?—zapytała pani L. myśląc mimowolnie o nagłém zniknieniu swojego wielbiciela.

— Czy niewiadome nazwisko jego?

— Dziennik Frankfurcski oznacza je tylko początkowemi głoskami: Sir A... H...

— Jakto! więc Albert był graczem!—zawołała dama—graczem zrujnowanym! Ach cóż za szczęście! nie pomyślałam nawet o pójściu za niego!

— A za mnie?... zapytał p. Saint P. patrząc z miłością w oczy bogdanie...

— Ani za pana. W październiku zaślubiam swojego wuja margrabiego S., który ma lat sześćdziesiąt i dwakroć sto tysięcy fr. dochodu—interes ten ubity od dawna...

ными сборами, по истеченіи трети съ открытія акцизныхъ управленій, входить съ представленіемъ въ департаментъ податей и сборовъ объ имѣющихся за треть остаткахъ отъ штатныхъ суммъ и о томъ, кому изъ наиболѣе нуждающихся и усердныхъ должностныхъ лицъ и сколько полагаютъ выдать изъ оныхъ пособія, не касаясь однако суммы, опредѣленной на содержаніе надсмотрщиковъ, которая должна оставаться неприкосновенною и расходоваться единственно на надобности сихъ послѣднихъ.

znemi, ażeby po upłynieniu tercjału od otwarcia zarządów akcyznych, wchodzili z przedstawieniem do departamentu podatków i poborów, o znajdujących się za ten tercjał pozostałościach summ etatowych i o tém, komu z najbardziéj potrzebujących i gorliwych urzędników i ile proponują wydać z tych pozostałości, nie naruszając jednakże summy, naznaczonéj na utrzymanie nadzorców, która powinna być nietykalną i ma być używaną jedynie na potrzeby tych ostatnich.

Dział nieurzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Nie ukoił się jeszcze we Włoszech żal do Garibaldiego, jeszcze oburzenie, wywołane rzuconą przezeń groźbą rzezi Francuzów, nie ochłonęło. Wszystkie dzienniki uczciwe jednomyślnie boleją nad tą nieszczęsną słabością bohatera, który mieć siebie musi za większego mówcę i pisarza, niż wojownika, kiedy przy każdém zdarzeniu do ludu przemawia lub do przyjaciół swych pisze, a na nieszczęście wszystkie jego głosy i listy zdolne byłyby rozniecić pożar wojny domowéj, gdyby rząd nie czuwał, a oświeceńsze warstwy narodu nie były najmocniéj przekonane, że pioruny wymowy Garibaldiego biją nie z jego serca, ale z chorobliwéj i rozdrażnionéj wybraźni. Zapewnie Garibaldi jest wielką posągową postacią, imię jego wiecznie żyć będzie i na kartach dziejów narodu i w uściech ludu włoskiego; ale któż nie widzi, że czas jego posłannictwa już przeminął i że Opatrzność innych już narzędzi używa do ostatecznego rozwiązania istniejących jeszcze trudności? Nikt prócz Garibaldiego nie zdołałby dokazać cudów wyzwolenia królestwa Obojga Sycylji w ciągu niespełna czterech miesięcy; nikt nie zdołałby porwać za sobą miljonów serc włoskich; ale mimo niezrównany zapał, jakim wódz umiał duszę ludu przeniknąć, skoro część wojska Franciszka II stanęła w prawidłowym oporze, zachwiały się szeregi ochotników i bez bersaglierów piemonckich czekała ich nad Volturnem nieuchronna klęska. Najzapaleńsi wielbiciele Garibaldiego i potęg ludowych zaprzeczyć nie zdołają, że ochotnicy nigdyby nie zdobyli Gaety i Messyny, że zatém ciągłe wyzywanie ochotników do rzucenia się na Francuzów w Rzymie, a na Austrjaków w czworoboku, spowszednieć nakoniec musi, jak chełpliwa przechwałka.

Kiedy Garibaldi na forum włoskiém (foro italico) w Palermo wyrzekł znaną już swoję mowę, słuchał jéj prefekt palermitański, przyjaciel Garibaldiego, margrabia Pallavicino i nie miał dosyć uczucia obowiązku i urzędowéj godności, aby natychmiast przeciw niéj nie zaprotestować. Ministrowie na piérwszą wieść o tém opłakaném zdarzeniu cofnęli udzieloną margrabiemu władzę; wyrazy Garibaldiego surowo a poważnie potępili i głośno w izbie obrad narodowych wyrzekli, że polityka rządu włoskiego głównie spoczywa na przymierzu z Francją. Ponowili oni zaręczenia, że sprawa rzymska i wenecka na drodze wyrozumowanéj, bądź polubownéj, bądź zbrojnéj załatwioną zostanie; ale bez wstrząśnień, bez rozruchów, bez zapalenia pożaru wojny na półwyspie i w Europie. Widzimy, że kiedy za pośrednictwem Napoleona III mocarstwa skłoniły się przyznać królestwo włoskie, piérwszem ich zapytaniem było, czy rząd będzie miał dosyć siły do trzymania na wodzy pierwiastków rewolucyjnych? Jenerał Jakób Durando minister spraw zagranicznych nie wahał się zaręczyć Europę, że dzięki dojrzałości narodu włoskiego, wierności wojska i współdziałaniu całéj oświeceńszéj i zamożniejszéj społeczności, wyskoki zapaleńców nie przemogą. Mógł to śmiało powiedzieć, położywszy rękę na sercu, jenerał Durando, bo z téj wysokości na jakiéj stoi, zdolny jest przemawiać w imię narodu. Cokolwiek bądź, Garibaldi, jak się to zwykle z nim dzieje po każdém niebezpieczném wystąpieniu, złamany niepewnością i walką z własném sercem, zamknął się w Palermo i prócz najpoufniejszych z nikim widzieć się nie chce. Dało to powód do domysłów, że wódz ludowy zniknął, że udał się na daleką gdzieś wyprawę do Grecji lub Serbji, jakby podobne szalone przedsięwzięcia mogły ogólną sprawę ludzkości dźwignąć!

W tym stanie rzeczy, jaki mowa Garibaldiego wywołała, nic dziwnego, że najsprzeczniejsze pogłoski lotem błyskawicy Włochy obiegają; usłużne telegrafy daléj je po świecie roznoszą i dostarczają wątku do najniedorzeczniejszych wniosków. Oto w przeszłą środę, telegraf turyński doniósł, że kilka tysięcy młodzieży pośpieszyło do Genui dla przeprawienia się pod chorągiew Garibaldiego do Palermo, a telegraf paryski przeszłego czwartku zwiastuje, że Garibaldi postanowił na czele sześciu tysięcy ochotników wylądować na brzegi państwa papieskiego, lecz że już dano rozkaz sześciu okrętom francuzkim zniweczyć ten zamach. Godzi się spodziewać, że obie te wieści są bezzasadne; w każdym razie gdyby szalone przedsięwzięcie ziścić się miało, gdyby nawet powstanie zapaliło się w samym Rzymie, wojsko francuzkie potrafi stawić opór, a Wiktorowi-Emmanuelowi nicby nie pozostało, prócz wysłania jenerała Cialdini, aby razem z jenerałem Montebello tych ochotników, jako prawdziwych zdrajców ojczyzny, wytępił.

Jakże różnym od tego szalonego pomysłu jest zamiar, o którym właśnie teraz w Turynie mówią,—zamiar uderzający wspaniałą wielkością. Oto podjęto myśl urządzenia olbrzymiéj pielgrzymki do Rzymu, do któréj należeć ma miljon Włochów i to takich, którym położenie majątkowe dozwoli odbyć wspólną podróż własnym nakładem. Ten miljon obywateli uda się do Watykanu, i padłszy na kolana zaklnie ojca ś., aby zrzekłszy się władzy świeckiéj, przemówił do ludów włoskich anielskiemi słowami: Chwała Bogu na wysokości, a pokój ludziom dobréj woli.

W obec tego potężnego objawu opór Piusa IX niezawodnie ustanie, samo nawet wojsko francuzkie broń z uszanowaniem pochyli. Nie należy brać tego za marzenie. Zachęta do pielgrzymki pochodzi od mężów rozważnych, którzy należycie obliczyli trudności, ale i możliwość przedsięwzięcia. Lecz Włochy są krainą cudów, gdzie tyle innych zdarzeń, na piérwszy rzut oka niepodobnych, uwieńczył najpożądańszy skutek. Jeżeli odezwę podpiszą ludzie poważni i szanowni, ten bezprzykładny w dziejach świata objaw urzeczywistnić się może. Cóż ojcu ś. czynić przyjdzie, kiedy z wysokości krużganku kościoła ś. Piotra spojrzy na miljony głów i rąk błagalnych ku sobie wyciągniętych? kiedy wzbije się do jego serca modlitwa w spółziomków, aby wzgardziwszy marną władzą ziemską, on i następni po nim namiestnicy Chrystusa rządzili tylko sumieniem i panowali nad duszami synów kościoła? Miljon Włochów bezbronnych wywrze zaprawdę większą potęgę, niż miljon uzbrojonych przez Mazziniego.

Już wszystkie dzienniki umieściły w całéj rozciągłości depesze urzędowe, ściągające się do uznania królestwa włoskiego. Podana przez nas ich treść w zaprzeszłym numerze Kurjera jest zupełnie zgodną z ich tekstem. W depeszy jenerała Durando do posła włoskiego w Paryżu dnia 26 czerwca czytamy, „że gabinet petersburski zdawał się zwracać uwagę na obecność i postępowanie wychodztwa polskiego w królestwie włoskiém i oświadczył życzenie, aby spiski wymierzone przeciw całości państwa rossyjskiego zostały zakazane, aby rząd nie pozwolił tworzenia żadnego legjonu polskiego i aby nakoniec szkoła specjalna przez Polaków na ziemi naszéj założona została zamkniętą.

„Życzenia wyrażone przez rząd rossyjski zgodne są ze zwyczajami przyjętemi między wszystkiemi cywilizowanemi narodami. Święte prawo przytułku i należne względy dla nieszczęścia politycznego, nie powinny zamieniać się w żadnym z nich na niebezpieczeństwo zagrażające spokojności państw innych. Nietrudno nam więc złożyć zupełne objaśnienia we wskazanych przez Rossję szczegółach.

„Nie doszło do naszéj wiadomości, aby jakiekolwiek knowania Polaków, wymierzone przeciw całości cesarstwa rossyjskiego, miały odbywać się na naszéj ziemi. Przerwanie stosunków z Rossją nie byłoby w naszych oczach przyczyną do cierpienia knowań tego rodzaju; niepodobna więc przypuścić, abyśmy pozwolili na to wówczas, kiedy przyjazne stosunki z tém mocarstwem zostaną wznowione.

„Rząd nigdy i dawniéj nie upoważniał tworzenia legjonu polskiego; Rossja może być pewną, że mniéj niż kiedykolwiek upoważni je na przyszłość.

„Co się ściąga do szkoły specjalnéj polskiéj, proste opowiedzenie faktów wystarczy do zrozumienia, jakie były zawsze nasze zamiary. Wypadki 1859 ściągnęły do Włoch pewną liczbę młodzieży bądź z Polski, bądź z krajów ościennych. Stowarzyszenie prywatne zawiązane w wychodźtwie, chcąc ochronić tę młodzież od niebezpieczeństw próżnowania, założyło dla niéj szkołę specjalną, która otwartą została w Genui, a do któréj zebrało się prędko około stu uczniów. Wszakże dzisiejszy gabinet uznał nieprzyzwoitość, aby siedliskiem tego zakładu było takie miasto jak Genua, które jest szczególniéj dostępne wpływom stronnictw politycznych. Jednym z piérwszych kroków dzisiejszego gabinetu było więc wezwanie założycielów szkoły, aby ją przenieśli we wnętrze kraju, w miejsce stosowniejsze pod wszelkiemi względami do celu, jaki sami sobie zakreślali,—co też zostało wykonaném. Późniéj dyrektorowie szkoły musieli uznać trudności rzeczowe i moralne nieodłączne od takiego zakładu; szkoła więc będzie rozwiązaną w początkach lipca, epoce zamknięcia kursów i już niezostanie otwartą.“

Rząd włoski poruczył jenerałowi de Sonnaz poselstwo nadzwyczajne do dworu rossyjskiego z oznajmieniem istnienia włoskiego królestwa. Co do Prus, osobne poselstwo nie było potrzebne; hrabia de Launay tydzień wczoraj, dnia 21 lipca złożył królowi Wilhelmowi listy wierzytelne, przez które umocowany został przy dworze berlińskim, a hrabia Bernstorff nazajutrz t. j. dnia 22 lipca oświadczył w izbie poselskiéj, że Prusy uznając królestwo włoskie, miały na względzie dobro własnego państwa; widząc zaś że państwa katolickie je uznały, niemiały powodu być od nich trudniejszemi.

We Francji wyprawa meksykańska nie przestaje najżywiéj zaprzątać umysłów. Jedne od drugich trwożliwsze wieści rozbiegają się po kraju; rząd postanowił 30,000 wojska zebrać w Meksyku, a tymczasem pogłoski o powszechném powstaniu całéj rzeczypospolitéj, o klęskach poniesionych przez jenerała Lorencez, o złożeniu przezeń broni i tym podobne, choć nieprawdziwe, ale zawsze bolesne, jątrzą umysły i wywołują narzekania przeciw cesarzowi. Przetrwa on tę chwilową burzę, Francuzi uznają, że wówczas, kiedy Anglja i Hiszpanja odstąpiły sprzymierzeńca, cześć Francji niepozwoliła zaniechać wyprawy i narażać się na zarzut płochości. Są w życiu narodów jak pojedyńczych ludzi wypadki, w których konieczność bierze górę nad rozumowaniem i sama się usprawiedliwia.

Z drugiéj strony szerzą się również zatrważające wieści dla Stanów Zjednoczonych; odparcie Mac-Clellana od Richmondu, obawa, aby święte dzieło wyzwolenia czarnych nie upadło, nastręczyły myśl nie już rozjemstwa, ale uznania rzeczypospolitéj oderwańców. Szczęściem późniejsze wiadomości doniosły, że od początku lipca jenerał Mac-Clellan połączywszy się z jenerałem Burnside nie zaniechał zamiaru zdobycia Richmondu, że prezydent Lincoln zwiedził jego obóz i że naocznie przekonawszy się o siłach wojska związkowego i jego gotowości do boju, odjechał do Waszyngtonu w pełnéj nadziei zwycięstwa.

W Anglji, gdzie mniemanie powszechne przechyla się na stronę rozprzężenia wielkiéj amerykańskiéj rzeczypospolitéj, lord Palmerston był wzywany na izbie gmin do uznania Południa; ale ten znakomity mąż stanu nie wahał się oświadczyć, że nie nadszedł jeszcze czas do przedsięwzięcia stanowczego kroku w téj mierze, i zażądać, aby wybór chwili izba zostawiła rządowi.

Podaliśmy w dzisiejszym Kurjerze mowę ministra rolnictwa, handlu i robot publicznych we Francji pana Rouher, wyrzeczoną na uczcie danéj dla niego w Londynie przez wielką liczbę członków izby niższéj parlamentu. Sprawiedliwie powiedział Ryszard Cobden, że ta mowa Europę obiegnie, tak jest wzniosłą i piękną, tak mądrą i pojednawczą. Wierzymy najmocniéj w prawdziwość słów pana Rouher, że wojna między Anglją i Francją jest największą moralną niemożliwością, a lubo sprawa wschodnia różnić obadwa rządy może, nigdy jednak do tego nie przyjdzie, aby dwa sąsiednie najcywilizowańsze państwa do boju z sobą wystąpiły.

Ta sprawa, tak żywo dziś zajmująca wielkie mocarstwa głównie z powodu Serbji, według wszelkiego prawdopodobieństwa powinnaby załatwić się polubownie. Chybaby z wyroków Opatrzności już nadszedł dla Turcji i Austrji dzień sądu i kary. Nadesłana w przeszły piątek dnia 25 lipca depesza z Wiednia oznajmuje rozpoczęcie konferencij w Konstantynopolu w sprawie serbskiéj; a lubo taż depesza zapowiada, że zatargi Turcji z Czarnogórzem pod rozbiór nie pojdą, wierzyć wszakże niepodobna, aby Europa zapomniała o wołających o pomstę krzywdach chrześcijan hercegowińskich i czarnogórskich.

Książę serbski wytoczył sprawę państwa swojego na drogę dyplomatyczną. Pisma doręczone dworom przez ministra spraw zagranicznych serbskich p. Garaszanina przedstawiają niezbite dowody słuszności wymagań rządu serbskiego. Podamy je w następnym numerze Kurjera; dziś ograniczymy się doniesieniem, że konferencja konstantynopolska ostrzegła książęcia Michała, aby przez ciąg trwających w niéj rokowań czuwał nad utrzymaniem wewnętrznéj spokojności i aby granice, dotąd za tureckie poczytywane, szanowanemi były, bo i Porta ze swéj strony przyjęła na siebie podobnyż obowiązek. Książę Michał zawsze oględny i dziś nie popsuje swéj dobréj sprawy, ale podnosić ducha narodu nie przestanie. Odbyte niedawno żałobne nabożeństwo za poległych w czasie bombardowania Belgradu, na którém znajdował się ze wszystkiemi władzami, było ponowieniem uroczystego ślubu, że okrucieństwo Turków pomszczone będzie.

Między Austrją i Prusami coraz szersza rózwiera się otchłań. W przeszłą środę, dnia 23 lipca, hrabia Bernstorff oznajmił w izbie poselskiéj pruskiéj, że wysłaną została dziś tydzień depesza z Berlina do Wiednia, w któréj warunki, pod jakiemi hrabia Rechberg oświadczył gotowość rządu austrjackiego przystąpienia do Związku celnego, zostały przez Prusy odrzucone. Im większą zdawał się hr. Rechberg pokładać nadzieję w skuteczność okolnika, który czytelnicy w dzisiejszym Kurjerze znajdą, tém boleśniejszy musiał być jego zawód. Austrja dopóty zwlekała, aż dopóki nie zabrzmiał w jéj uszach straszliwy a w dziejach świata tak wielką mający doniosłość grom wyrazów: — zapóźno!

Włochy.

Turyn 13 lipca. Po uznaniu królestwa włoskiego przez Rosję i Prusy, godzi się uważać, że najzupełniejsze porozumienie nastąpiło między 3-ma gabinetami: paryzkim petersburskim i turyńskim, co do zadania wschodniego Włochy będą miały trudną chwilę do przebycia, bo Anglja wcale niepodziela programatu trzech mocarstw. Włochy będą musiały wytężyć całą usilność, aby ukoić drażliwość gabinetu londyńskiego; ale nie było sposobu, musiały uczynić wybór. Hr. Cavour sprawiedliwie mówił, że w Konstantynopolu są klucze do otworzenia bram Wenecji. Anglja i Austrja oczywiście są innego zdania, ale siła rzeczy jest wyższą nad wszelką sztuczną politykę.

Małżeństwo królewny Marji Pii z królem portugalskim, dało powód niektórym publicystom włoskim, których zapalna wyobraźnia unosi w nieokreślone pole domysłów, do najzuchwalszych wniosków. Co powié królowa hiszpańska, mówią oni, jedyna gałąź Burbonów panująca jeszcze w Europie? Stronnictwo zlania w jedno dwóch królestw pod berłem domu braganckiego, ma ciągle nabierać więcéj siły; polityka siostry Patrocinio doprowadzi do upadku dynastję kwiatu lilji. Połączenie dwóch rodów bragancкiego z sabaudzkim, trzymających się jednostajnych zasad, powinno być przedmiotem zadumy w Eskurjalu.

Niejednemu przychodzi na myśl, że Wiktor-Emmanuel, mistrz w sztuce przyłączeń, dostarczy najlepszych rad swojemu zięciowi, i rząd hiszpański ciężko przypłacić może za swe nieprzyzwoite postępowanie z Włochami.

Izby zagłosowały adresy z powodu zaręczyn królewny; w biurach zaś posłowie przystąpili do rozbioru prawa kredytu ziemskiego. W ogólności zasada jest chwalona, przywiléj tylko nadany towarzystwu, chociaż ograniczony do lat 25-ciu, znajduje nieco oporu.

Adresy senatu i izby poselskiéj brzmią następnie:

I.

„Naj. panie, pociechy rodzinne króla włoskiego są pociechami narodu. Dowiedziawszy się o szczęśliwéj wieści małżeństwa, mającego połączyć jéj królewską wysokość księżniczkę Marję-Pię z naj. arcy-wiernym dom Luizem królem portugalskim, senat nie mógł zamknąć w swém sercu radości, która go przeniknęła; poczytał za obowiązek wynurzyć ją z uszanowaniem przed twoim majestatem, we własném i całych Włoch imieniu.

Cnoty, jakiemi oboje dostojni oblubieńcy jaśnieją, święta cześć swobody, wspólna obu królestwom, a niemniéj inne dogodności polityczne, są szczęśliwemi wróżbami tego stadła.

Senat nietylko spodziewa się, lecz przeczuwa, że nowe ogniwa mające skojarzyć dwa odwieczne domy, będą obfite w dobroczynne wpływy i że Marja-Pia zasiadłszy na świetnym tronie luzytańskim, wskrzesi wiekopomne przykłady sławnéj pamięci Matyldy sabaudzkiéj, małżonki Alfonsa I, króla portugalskiego, i Marji-Izabelli sabaudzkiéj, małżonki don Pedra II.

Racz naj. panie łaskawie przyjąć wynurzenie tych uczuć i życzeń wszelkiéj szczęśliwości.“

II.

„W obec szczęśliwéj wiadomości o małżeństwie jéj kr. wysokości księżniczki Marji-Pii z naj. królem portugalskim, izba poselska pośpiesza być tłómaczką przed twoim majestatem radości i życzeń narodu. Przez to szczęśliwe połączenie rodzinne, król włoski daje drogi zakład przywiązania dostojnéj dynastji i szlachetnemu ludowi, które dowiodły nam wiernéj przyjaźni w dniach klęski i które piérwsze pozdrowiły wskrzeszenie nowego królestwa włoskiego.

Kojarząc między sobą związki pokrewieństwa, oba domy królewskie, już zjednoczone wspólnością zasad konstytucyjnych i wiarą bez zarzutu w swobodę, utrwalają przyjaźń między obu ludami wspólnego pochodzenia i ustanowień narodowych.

Córa króla i ludu, co świat nauczyli jak tworzą się wielkie narody, najjaśniejsza młoda dziewica domu sabaudzkiego, będzie na tronie godną towarzyszką króla, cnotom którego oddają hołd dobrowolny, miłość jego ludów i uszanowanie cywilizowanych narodów.

Bogdajby w ciągu długich lat przyszła królowa portugalska była ozdobą tego tronu i godłem trwałéj przyjaźni między obu domami i obu ludami.

To szczęśliwe małżeństwo, przedmiot radości i dumy dla Włoch, jest wróżbą sławnéj doli, na jaką odrodzenie cywilizacji latyńskiéj oczekuje.

Naj. panie, okrzyki narodu odpowiadają na ojcowską radość twego majestatu. Izba poselska jest szczęśliwą i dumną, że może złożyć to pełne uszanowania i miłości świadectwo.“

— Z powodu wiadomości o porozumieniu rządów rossyjskiego i francuzkiego w sprawie wschodniéj, z powodu zwłaszcza artykułu dziennika Ojczyzna, w którym powiedziano: „że po wzajemnych ustępstwach Francja i Rossja przyszły do doskonałéj spólności poglądów we wszystkiém co się tyczy chrześcijan na Wschodzie, Włochy mają wejść do wspólności działań. Już Wschód przyniósł szczęście hrabiemu Cavour, który tam właśnie przygotował zdobycie Lombardji i księstw. Wschód może jeszcze przynieść szczęście panu Rattazzi, a kto wié czy tam właśnie nie znajdują się klucze do Rzymu i Wenecji.

Turyn 14 lipca. Wiadomości o Garibaldim są niedobre. Przywołał on do siebie półkownika Nullo, niedawno więzionego w Sarnico i majora Missori; obadwaj są najgorętszymi przyjaciołmi jenerała i jedynymi z wyższych oficerów wojska południowego, którzy wejść niechcieli pod chorągwie prawidłowe, mimo dany sobie przykład przez takich mężów jak Bixio, Medici i Sirtori. Mowy jego są najniebaczniejsze, bo podżega lud przeciw cesarzowi Napoleonowi. Jest to prawdziwa boleść dla Włoch, że najświetniesze uosobienie ich męstwa wpada w uchybienia, których nie możnaby nawet przebaczyć człowiekowi zaślepionemu przez gniew i ciemnotę.

Jenerał powiedział w Termini, że przyznanie Włoch przez mocarstwa jest hańbą dla ojczyzny, bo otrzymane zostało przez pośrednictwo Bonapartego „który utrzymuje zbójectwo we Włoszech.“

Ale niczém to jest jeszcze w porównaniu tego, co powiedział podczas przeglądu gwardji narodowéj w Palermo. Po wyrazach, któreśmy w przeszłym N-rze Kurjera przytoczyli rzekł: „Obudzę ja Włochy z ich otrętwienia; pójdę z wami i będę waszym towarzyszem broni w téj ostatecznéj walce.“ Nawet dziennik Diritto (prawo), mimo całą swą zuchwałość, poopuszczał powyższe wyrażenia z mowy Garibaldiego; ale należy wiedzieć o nich, bo najlepszym środkiem uniknienia niebezpieczeństwa jest zajrzeć mu w oczy i obmyśleć sposoby odwrócenia.

Podaliśmy w przeszłym N-rze Kurjera treść posiedzenia izby poselskiéj, która przeszła do porządku dziennego, tak, że 15-tu mówców strony lewéj, którzy mieli jeszcze występować w obronie Garibaldiego, nie mieli czasu zająć mównicy.

W Kremonie, w Lecco i niektórych miastach bergamskich, zaszły rozruchy rękodzielników, domagających się podwyższenia płacy; gwardja narodowa przywróciła porządek.

Izba poselska potwierdziła układ rządu z Palmerem, o zaprowadzenie parostatków między Ankoną i Aleksandrją. Poczną one swą służbę od dnia 1-go października, co skróci o 16-cie godzin czas potrzebny dotąd na podróż między Paryżem i Aleksandrją, w porównaniu dotąd istniejącéj drogi do Egiptu przez Marsylję. Poczta indyjska wkrótce zapewnie podobnież weźmie drogę na Ankonę.

Dla Austrji pozostały, w obec przyznania królestwa włoskiego, tylko trzy drogi: wypowiedzieć wojnę Włochom; zmusić je, aby one wojnę rozpoczęły; lub nakoniec ustąpić Wenecję za stosowne wynagrodzenie.

Ten jeden sposób, mógłby zakląć burzę zbierającą się na widnokręgu cesarstwa austrjackiego, w którém duch narodowości, namiętności polityczne i dążenie ludowe wrą nieustannie. Wszakże jest to prawie niezawodném, że ze wszystkich możliwych środków, Austrja chwyci się najgorszego. Rozgłośny p. Parego radzi w Dzienniku Werońskim Austrji uznać Włochy, lecz zatrzymać Wenecję. Ale jest to żart nie zasługujący nawet na odpowiedź.

— Neapol 12 lipca. Rząd nakazał skatalogować

wszystkie sprzęty złote i srebrne znajdujące się po klasztorach i kościołach w części lądowéj byłego królestwa. Rzecz prosta, że wiele z nich ukryć musiano, wszakże obliczono wartość tego co pokazano na 30,000,000 fr. Dobra rządowe ocenione są na 400 miljonów fr. Wkrótce prawo o sprzedaży tych dóbr przedstawione zostanie izbie poselskiéj. Obejmują one dobra pojezuickie i zakonu konstantynjeńskiego.

Schwytano i rosztrzelano herszta zwanego Del Sambo, tudzież kilku jego spólników. Ciemiężył on szczególniéj Kapitanat. Wyjąwszy Borgesa, który był prawdziwie waleczny i uczciwy, a może Chiavone, o którym trudno jeszcze sądzić, wszyscy inni hersztowie rozgłośniejsi, są tylko prostymi, a często najpodlejszymi zbójcami. Cypriani la Galla odznaczał się przynajmniéj wielką walecznością.

W obwodzie Korleto w Bazylikacie wybrany został posłem Fryderyk Campanella, jeden z najściślejszych przyjaciół Mazziniego i najzapaleńszy wyznawca jego zasad. W przeszłym tygodniu otworzono w Neapolu sądy przysięgłych. Musiano to przyśpieszyć, wiele bowiem spraw politycznych czeka na rozstrzygnienie. Dnia 18 lipca rozpocznie się przewód Francuza hrabiego Christen; wnet potém Anglika Bischoffa; konsul angielski wyznaczył obrońcę i jednego z agentów konsulatu, dla czuwania nad zachowaniem wszystkich rękojmi udzielonych przez prawo dla oskarżonych.

Ksiądz Caputo, biskup w Arienza, niegdyś gorliwy stronnik Ferdynanda II i Franciszka II, oceniwszy lepiéj stan rzeczy, przywiązał się stanowczo do ruchu wyzwolonego i został mianowany w Neapolu jałmużnikiem króla Wiktora-Emmanuela. Wyświęcił on na kapłanów wielką liczbę księży, którym urząd arcy-biskupi z powodów politycznych odmawiał pozwolenia na otrzymanie święceń. Wprawdzie władza księdza Caputo biskupa w Arienzo nie rozciąga się na Neapol; officjał rządzący archidjecezją pod nieobecność arcy-biskupa kardynała Riaro-Sforza, zaprzeczał mu prawa święcenia kapłanów, co tak oburzyło księdza Caputo, że oświadczył, iż dla potrzeby posługi duchownéj wyświęcać nawet będzie biskupów. Jeśli ten przypadek nastąpi, przyjdzie do roztrząśnienia jednego z najważniejszych szczegółów prawa kanonicznego, dzięki śmiałości księdza Caputo.

Ogólny stan kraju jest niedobry. Zewsząd dochodzą wiadomości o kradzieżach, rozbojach po wielkich drogach, o ludziach chwytanych, którzy dopiéro za złożeniem wysokiego okupu mogą odzyskiwać wolność i to nie tylko w stronach odleglejszych, ale nawet w okolicach Neapolu. Niedawno p. Procolo został pochwycony pod samym Neapolem i zaprowadzony na Wezuwjsz. Musiał zapłacić 55000 fr. i wtenczas go dopiéro wypuszczono; toż samo miało miejsce w Castellamare; willa, w któréj mieszka książe Lequile, była w nocy napadnięta. W ogólności zaprowadzenie sądów przysięgłych może położy koniec tym niegodziwościom.

Turyn 18 lipca. Margr. Pallavicino, prefekt palermitański, przysłał ministrowi spraw wewnętrznych tłómaczenie się, usprawiedliwiające swe postępowanie. Podług jego zdania, w obec bezprzykładnego zapału, byłoby niebacznem, a nawet niebezpieczném sprzeciwiać się lub naganiać wyrazy, wyrzeczone przez Garibaldiego przeciw cesarzowi Napoleonowi, bo przecięż w niczém to nie naraża rządu włoskiego. P. Rattazzi wezwał go, aby zrzekł się swéj posady.

Pokaże się czy wybuchnie stąd wojna domowa, jak to p. Crispi przepowiadał. Dość będzie pilnie czuwać nad każdém poruszeniem i sprężyście każdy wyskok poskramiać, aby porządek nie został zawichrzony. W Medjolanie był jakiś niby początek objawu; chciano udać się na ulicę Del Monte Napoleone, na któréj mieszka konsul francuzki i krzyczeć: viva Garibaldi, fuori i Francezi de Roma! (Niech żyje Garibaldi, precz Francuzi z Rzymu!) Lecz gwardja narodowa przez ukazanie się tylko swoje zniewoliła podżegaczów, że dali rozkaz rozejścia się.

Dowodzi to, że słowa Garibaldiego miały służyć za hasło. To wszakże pociesza, że nietylko część rozważna narodu, ale nawet tłumy przeczuciem wiedzą, że Napoleon jest piérwszym i najprawdziwszym przyjacielem Włoch. Lud pojmuje doskonale, że przed wejściem jego do Włoch wszędzie było pełno Austrjaków, a dziś ich niema. Można przez niejaki czas wichrzyć pospólstwem ciemném nawet i zepsutém, ale nakoniec prawda bierze-górę. Bardzoby się przeto mylono we Francji, gdyby słowa Garibaldiego brano co do głoski; bo to pewna, że bohater sam temu niewierzy co mówi.

Projekt do prawa o stowarzyszeniach politycznych złożony został izbie przez komissję, zmieniła ona zupełnie przełożenia ministrów. Piérwszą myślą było dodać stosowne artykuły do kodeksu karnego, lecz zdaje się, że to zaniechano. Artykuł 1-szy zabrania zaciągów, kupna broni i ładunków bez pozwolenia rządu, skoro to mogłoby narazić bespieczeństwo zewnętrzne lub wewnętrzne państwa albo porządek pospolity.

Ministrowie mają prawo zawiesić stowarzyszenie; lecz powinni natychmiast donieść o tém władzy sądowéj; sąd przysięgłych wyrzeknie; jemu tylko służy prawo rozwiązania stowarzyszenia.

Zdaje się, że gabinet przyjmie te zmiany, bo zasada jest utrzymana, a władza nie jest jak dawniéj bezbronną w obec stronnictw, dążących do zawichrzenia spokojności. Położenie Austrji staje się coraz trudniejsze. W razie zebrania się kongresu, pełnomocnicy włoscy należeć do niego muszą. Czyż Austrja zgodzi się zasiąść obok ze swym nieprzyjacielem? A jednakże wyłączyć go niepodobna, bo królestwo już dzisiaj zajęło stopień wielkiego mocarstwa. Austrja niemoże pojść nową drogą. Wenecja z jednéj, Węgry z drugiéj strony, ludy słowiańskie nakoniec głos podnoszą, sprawa wschodnia wynurza się znowu na widnokręgu bez nadziei żadnéj korzyści dla Austrji wewnątrz, ani zewnątrz kraju. Wkrótce Austrja wystąpi do działania, zbliży się z Anglją, i dziennik Times, który dotąd powstawał na politykę wiedeńską, pocznie opiewać jéj pochwały.

Minister Durando uwiadomił dziś izbę poselską i senat o uznaniu królestwa włoskiego przez Prusy i szczęśliwém rozwiązaniu księżniczki Klotyldy. Król pruski przyjmie pana de Launay, ministra króla Wiktora-Emmanuela dnia 21 tego miesiąca na uroczystém posłuchaniu jako przedstawiciela króla włoskiego. Nowa to porażka w Berlinie dla Austrji.

Francja.

Paryż 17 lipca. Manitor Powszechny umieścił następną depeszę jenerała de Lorencez. Orizaba 11 czerwca 1862 roku:

Panie marszałku,

Mam zaszczyt donieść, że listy waszéj dostojności z dnia 13 i 30 kwietnia otrzymałem.

Szwadron strzelców, pod zasłoną pólku piechoty morskiéj, i bataljonu zuawów wysłanych do Kordowy i do Cchiquichuite, odprowadził gońca mojego de Vera-Cruz, dla oddania listów na statek angielski; tenże goniec przyniósł mi dnia 4-go bieżącego miesiąca listy przywiezione pod koniec kwietnia i w połowie maja, tudzież te, jakie nadeszły pod koniec tegoż miesiąca. Komunikacje moje z Vera-Cruz są przywrócone; jeden z mostów spalonych Chiquichuite na nowo urządzony, drugiego niepodobna było odbudować prędko i z łatwością, zastąpiony on więc będzie przez most na kozłach, dla przejazdu wozów dodane będą poręcze. Otrzymałem doniesienie, że piérwszy oczekiwany pociąg z Vera-Cruz przybył do Chiquichuite.

Część wojsk jenerała Marqueza zabezpiecza moje komunikacje z Vera-Cruz; sądziłem, iż powinienem był żołnierzom meksykańskim, użytym do téj posługi, naznaczyć żywność, dowódcom zaś wynagrodzenie pieniężne.

Od ostatniego mojego listu, z dnia 26 maja, który miałem zaszczyt przesłać w. dostojności, jenerał Zaragoza zajął stanowisko między Cumbrés i Tecamalucanem z 8-miu do 10,000 ludzi. Myślał zapewnie korzystać z rozproszenia sił moich i uderzyć na mnie w Orizaba. Dwa bataljony 99-go półku przybyły do Jugenio z działobitnią górną; jeden bataljon piechoty morskiéj zajmował Kordowę; inny bataljon téjże broni, bataljon zuawów ze 4-ma działami osadzonemi bronił Chiquichuite; nakoniec w Orizaba był bataljon strzelców pieszych, bataljon zuawów i 8 dział osadzonych. Jazda moja, prócz jednego plutonu, była w drodze do Vera-Cruz. Przez 4 dni zostawania sił nieprzyjacielskich przedemną, użyłem 75 wozów dla sprowadzenia jęczmienia i słomy z jednéj fermy leżącéj o godzinę drogi a Jugienio. Ani razu nie przeszkodzono tym dowozom, które rozkazałem uskuteczniać jednemu bataljonowi 99-go półku, mającemu na swe posługi 400 jezdnych jenerała Marqueza. Tylko strzelcy moi ścierali się ze strzelcami jenerała Zaragoza, po upływie zaś 4-ch dni, całe siły, jakie miałem, udały się nad Kumbres.

Rozkazałem usypać okopy, które, wcielając w to i część główną miasta, będącą mojém stanowiskiem, tworzą obszerny trójkąt.

Ponieważ wszystkie ulice przecinają się pod kątem prostym, pozwoliło to każdy okop oprzeć o inny. W ten sposób stanowisko moje jest zabezpieczone od ubieżenia, w razie gdyby załoga orizabska na chwilę była doprowadzona do małéj liczby. Wykonano podobnež roboty w Kordowa.

Znajdę się w ciągłym obowiązku zajmowania Chiquichuite przez wojsko francuzkie, które co tydzień zmieniać będę.

Jenerał Douay przybył wczoraj do Orizaba z dowozem, który przyprowadził z Vera-Cruz; wyszlę go do Kordowy i poruczę mu dowództwo nad wojskiem francuzkiem i meksykańskiém, przeznaczoném dla zabezpieczenia komunikacji moich z Vera-Cruz. Nie mogę zamknąć tego listu bez powtórzenia przed waszą dostojnością, ile pożyteczném było dla mnie niezmordowane współdziałanie kapitana okrętowego Roze, dowódzcy marynarki.

Jenerał Marquez tylko co mię uprzedził o zgodném twierdzeniu wszystkich, że jutro, we czwartek dnia 12-go, uderzą na mnie jenerałowie Zaragoza i Ortega, mający we dwóch 11,000 ludzi: gotów jestem do ich przyjęcia.

Mam zaszczyt i t. d. Jenerał dywizji, dowódca korpusu wyprawy meksykańskiéj Hrabia de Lorencez.

— Dziennik „Niepodległość Belgijska“ umieścił następny list, pisany z Vichy dnia 16 lipca:

Cesarz prowadzi tu zupełnie przeszłoroczny porządek życia. Z rana bierze wannę w zakładzie; w ciągu dnia pracuje i nieco przechadza się; wieczorem niekiedy bywa w teatrze. Podobnie jak w roku przeszłym ludzie go szukają, biegają za nim i otaczają objawami. W niedzielę willa Strausa bywa jak nabita. Orfeoniści miast sąsiednich przybywają dla śpiewania, kollegja rady municypalnéj, i t. d., napływają do Vichy poprzedzane chorągwiami i przynoszą adresy lub poezje.

Naprożno mer miejscowy rozlepia po wszystkich drzewach parku odezwy do mieszkańców, aby się cesarzowi nie naprzykrzali; napróżno oznajmują, że nienależy próśb podawać do rąk cesarzowi, ale składać je w gmachu zamieszkanym przez jego sekretarzów, wszystko nadaremnie; wynika stąd, że wkrótce nieuważający na powyższe przestrogi, narażą się na łagodne poskromienie.

Raz jeszcze przy téj zręczności zauważałam różnicę między Francuzami i Anglikami. W Anglji ostrzeżenia tak licznie tu upowszechniane niebyłyby wcale potrzebne, ale jeśliby je raz zwierzchność ogłosiła, lud pewnieby ich usłuchał. Tu przeciwnie, dopóki zalecenia nie poprze żandarm, jest ono bezskuteczne.

Dom cesarski składa się z osób, których imiona dzienniki podały. Półkownik le Pic przybędzie zająć swe stanowisko, skoro wyzdrowieje. P. Mocquard, który jak mówią zatrzymał się był na parę dni w Paryżu, dla odczytania nowego dzieła dramatycznego w komitecie teatru francuzkiego, przybył tu wczoraj. Do osób politycznych, o których uprzednio wspomniałem, przyłączyli się w Vichy, młody książę Murat, margr. i margrabina de Turgot, margrabia Lisboi, poseł nadzwyczajny cesarza brazylijskiego; baron Bertuch, szambelan króla duńskiego; hr. de Saint-Marsault, pan Genteur i pan Cunin-Gridaine.

— Paryż 18 lipca. Dziennik Ojczyzna umieszcza list pisany z Vera-Cruz z dnia 18-go czerwca z rana. Tego dnia okręt parowy Massena, korweta parowa Bertollet i statek szpitalny Amazonka, stały pod wyspą Sacrificios; parostatki Marceau i Savre pod Vera-Cruz. Inne okręta wojenne dywizji morskiéj przebiegały północne wybrzeża, lub znajdowały się w Antillach.

Sześć statków handlowych podobnież stało pod miastem; dwa z nich wylądowały żywność dla wojska będącego w Orizaba.

Od kilku dni powtarzano, że Meksykanie mieli uderzyć na Vera-Cruz. Dnia 14-go wysłano wielką zwiadę dla odkrycia kierunku sił nieprzyjacielskich, lecz nic postrzedz się nie dało. Mimo to kapitan okrętowy Roze, dowódzca miasta, przedsięwziął wszystkie środki dla silnego odporu wojsk meksykańskich.

Rozbiegła się pogłoska, że Meksykanie spalili żywcem 10-ciu żołnierzy francuzkich, którzy wpadli w ich ręce, podczas napadu na dowóz żywności, wysłany do Orizaba 8 czerwca. Depesze nadesłane z Kordowa oznajmiły, iż rzeczony dowóz minął to miasto i stanowczo zaprzeczają téj okrutnéj wieści.

— Podług listu z Mexico, z dnia 7-go czerwca, panować tam miała najżywsza niespokojność. Władze zmuszały cudzoziemców do podpisania deklaracji, że nigdy rząd prezydenta Juareza nie dopuścił się żadnéj względem ich krzywdy.

Największa liczba cudzoziemców odmówiła podpisów; byłoby to bowiem wierutném kłamstwem. Miano użyć tegoż samego środka w miastach Puebla i Guanaksuato. Puebla zwłaszcza ma wielką liczbę cudzoziemców, mianowicie też Francuzów. Juarez chciałby tym sposobem zamydlić oczy Europie.

— Paryż 18 lipca. Dziennik „Mniemanie Powszechne“ pisze: Jenerał Almonte, który sam sobie nadał nazwę tymczasowego prezydenta rzeczypospolitéj meksykańskiéj, ogłosił w Orizaba dwa dekreta, które wywołały tak w tém mieście, jako też w Kordowa i Vera-Cruz najżywszą protestację. Piérwszy z nich nakazuje przymusowy zaciąg do służby cywilnéj i wojskowéj, pod najsurowszemi karami; drugi zaleca wypuszczenie biletów narodowych na summę pół miljona piastrów. Obieg ich podobnież jest przymusowy. Rzeczone dekreta, które kończą się godłem: Bóg i prawo, skoro ogłoszone zostały w Vera-Cruz, gdzie Almonte obrał pobyt, wszystkie sklepy, domy handlowe, hotele i kawiarnie pozamykano. Protestacja podpisana przez ogromną liczbę mieszkańców, a między innymi przez przebywających czasowo Francuzów, doręczona została konsulom i kapitanowi Roze, komendantowi placu w Vera-Cruz.

Kapitan Roze zawiesił tymczasem obieg tych biletów i zażądał od jenerała Lorencez cofnienia dekretu. Sklepy znowu pootwierano. Ale Almonte zdaje się niechcieć słuchać władz francuzkich; mogą z tego wszystkiego wyniknąć bardzo szkodliwe zatargi.

Położenie wojska francuzkiego w Meksyku jest trudne; składa się ono w ogóle tylko z 7,000 ludzi. Widząc, że nic z tą garstką żołnierzy stanowczego nie dokaże, że Meksykanie, którzy zachęcali Francję do téj wyprawy, może sami łudząc się, Francuzów oszukali, nic więc nie pozostało jenerałowi Lorencez, tylko cofnąć się do Orizaba, gdzie widzi więcéj bezpieczeństwa, dopóki nie nadejdą posiłki.

— Paryż 18 lipca. W pośród zdarzeń wszelkiego rodzaju, o których wieści zbiegają się i zmieniają się co godzina, a które nadchodzą ze wszystkich stron kuli ziemskiéj, ze Stanów Zjednoczonych, z Meksyku, z Chin, Serbji, Czarnogórza i t. d., sprawa rzymska stoi nieruchoma i zuużyła już mniemanie powszechne przez swoje ciągle powtarzane „non possumus“.

Jeżeli co wyrównać może uporowi dworu rzymskiego, to chyba cierpliwość cesarza, który postanowił wyczerpać wszystkie środki, przedstawiać wszystkie systemata możliwe, nim ostatecznie wyrzeknie.

Sprawa rzymska zużyła już kilku posłów i kilku jenerałów, którzy ujrzeli się zmuszonymi wyrzec się swych posad; margrabia de Lavalette podobnież, jak mówią, ma Rzym opuścić. Tymczasem cesarz wysłał do Rzymu jednego ze swych adjutantów Leboeuf. Jest to najmłódszy i najzdolniejszy między wojskowymi tego stopnia; wszystko każe wnosić, że to posłannictwo jest ważne.

Przygotowania, o jakich mówią, że odbywają się w Sycylji w zamiarze wyprawy ochotników, wielce tu niepokoją przyjaciół sprawy włoskiéj. Te pogłoski nabrały wiary, bo mówią, że lord Palmerston, w rozmowie mianéj z posłem rossyjskim w Londynie, miał go zapewnić, że eskadra angielska czuwająca nad morzem sycylijskiém, otrzyma rozkaz niedopuszczenia żadnéj wyprawy. Cokolwiek bądź, rzecz oczywista, że rząd włoski musi rozwinąć całą działalność przeciw wszelkim zamachom nie uznającym jego kierunku. Wyprawa z jakiegokolwiek portu włoskiego, nazajutrz po uznaniu królestwa przez mocarstwa, wyglądałaby jak zdrada.

Podług wiadomości otrzymanych w Paryżu, ma być w Genui 12 października poświęcony pomnik Krzysztofa Kolumba, jako w dzień doroczny, w którym wielki żeglarz przybył do lądu hiszpańskiego, po odkryciu Ameryki. Jenerał Butler, dowodzący w Nowym-Orleanie, nieprzestaje znęcać się nad ludnością tego miasta. Dnia 10-go czerwca rozkazał wszystkim cudzoziemcom mieszkającym w Nowym-Orleanie, wykonać przysięgę na wierność Stanom Zjednoczonym; a ktokolwiek z nich 5 lat przemieszkał, narzuca mu prawo obywatelstwa. Konsulowie francuzki, angielski i grecki protestowali przeciw temu zgwałceniu prawa międzynarodowego; jenerał Butler odpowiedział w wyrazach ostrych, aby konsulowie nadal wstrzymali się od podawania mu not zbiorowych, że ci, którym jego rozkazy dzienne niepodobają się, mogą sobie wyjeżdżać, Stany Zjednoczone nigdy nieprosiły, aby w nich osiadali.

Ameryce grozi może druga wojna domowa; kongres zagłosował prawo przeciw wielożeństwu; prawo samo z siebie jest sprawiedliwe, ale niewczesne, bo Mormonowie, których obyczaje są aż nadto znane, nieodzownie postanowili je odrzucić i jeżeliby ich do ulegania mu zmuszano, oderwać się od stanów Północnych i połączyć się z Południowemi. Dla New-Yorku byłoby to bardzo szkodliwém, bo Mormonowie mogliby przerwać stosunki tego miasta z oceanem Spokojnym.

Pan Valbezen, dawniéj jeneralny konsul francuzki w Kalkucie, a teraz w Antwerpji, przeniesiony został na podobnąż posadę do Warszawy, na miejsce pana de Segur, który przenosi się do Antwerpji. P. de Valbezen znany jest nietylko w świecie konsularnym, ale zjednał sobie piękne imię w literaturze pod pseudonimem majora Fridolina.

Podług depeszy nadesłanéj z Konstantynopola, margr. de Moustier poseł francuzki, wręczył dnia 12 lipca wielką wstęgę orderu legji honorowéj sułtanowi.

Depesze z Neapolu jednozgodnie uwiadamiają o najlepszém przyjęciu królewiczów, synów Wiktora-Emmanuela, przez ludność tego miasta. Ile razy ukażą się, czy pieszo, czy w powozie, tłumy otaczają ich z najżywszemi objawami.

— Cesarz dał nowy dowód, jak jest zajęty dziejową pracą swoją nad Cezarem. Na jego rozkaz, minister stanu poruczył panom Viollet le Duc i Amedeuszowi Mellet wzniesienie posągu spiżowego Wercingetoriksa, wodza Gallów, straszliwego przeciwnika Cezara. Rzeczony posąg wysokości 6-ciu metrów, umieszczony na podstawie takiegoż rozmiaru, panować będzie nad górą Alesja, która była widownią długiego oporu Gallów przeciw rzymskim legjonom. Zrysowanie wizerunku Cezara, mającego być umieszczonym na czele piérwszego tomu jego żywota, sam cesarz powierzył panu Ingres.

— Paryż 19 lipca. Mówią, że dnia 16 lipca, na radzie ministrów odbytéj w Vichy, roztrząsano rzecz o uznaniu Stanów południowych. Chociaż Monitor Powszechny, jako dziennik urzędowy, jest bardzo oględny, wszakże daje się z jego wyrazów postrzegać widoczna życzliwość dla Południa.

— Czytamy w Monitorze Powszechnym: Cesarz kazał wezwać do Vichy jenerała Forrey, dla rozmówienia się z nim przed prędko mającym nastąpić jego odjazdem. Naczelny dowódzca wyprawy meksykańskiéj zabawiwszy 24 godzin przy cesarzu, wrócił do Paryża.

— Jeden z dzienników belgijskich oznajmuje, że cała ludność meksykańska powstaje przeciw Francuzom. Rzecz się ma zupełnie przeciwnie, ludność nie odpowiedziała na wezwanie Juareza, z którym trzyma tylko część wojska i jenerałów. Ogół siły zbrojnéj, którą prezydent rozrządza, nie dochodzi 20,000 żołnierzy, chociaż rozmaitemi dekretami powołał pod chorągwie więcéj niż 100,000 ludzi. Ten stan rzeczy jest doskonale wiadomy, a zdarzenia, które się wkrótce rozwiną, potwierdzą jego rzetelność.

— Depesze prywatne z Vera-Cruz dochodzą do dnia 19-go czerwca. Do tego dnia wojsko meksykańskie nic nie przedsięwzięło przeciw miastu Orizaba. Jenerał Lorencez dnia 14-go odbył silną zwiadę aż za Ingenio. Główna kwatera jenerała meksykańskiego była w Canada. Oddział jazdy rozłożony był na straży nad Cumbres. Parostatki francuzkie strzegą brzegów w całéj ich rozciągłości. W nocy z 6-go na 7-my, okręta wojenne: Grenada i Błyskawica schwytały przy zatoce Campèche gaolettę meksykańską z bronią i ładunkami.

— Dziennik Prassa donosi, na mocy depeszy otrzymanéj z Madrytu, że królowa podpisała mianowanie marszałka de la Concha na ambasadora w Paryżu, na miejsce pana Mon; jenerała zaś Dulce na posadę jeneralnego kapitana Hawany na miejsce marszałka Serrano.

— Parostatek zaatlantycki Tampico wypłynął dnia 17-go lipca z portu Saint-Nazaire do Vera-Cruz. Prócz licznych podróżnych, zabrał wielką ilość podków końskich i 400 beczek owsa dla jazdy.

Anglja.

Londyn, 17 lipca. Zawczoraj wieczorem dana była w Willis-Rooms wielka uczta na cześć pana Rouher, ministra handlu we Francji. W liczbie 150-ciu biesiadników znajdowali się p. Milner Gibson, minister handlu w Anglji; pp. Dufourt, Michał Chevalier, sir G. C. Lewis, p. Cobden, sir J. M. Peto, lord Lennox, p. White, i t. d.

Po przezdrowiu dla królowéj i książęcia Wallji, p. Milner Gibson wniósł przezdrowie cesarza francuzów i rzekł:

Od pół wieku niemal stosunki między Francją i Anglją noszą znamię najprzyjaźniejsze; ale nigdy nie były tak zadawalające jak dzisiaj. Światła polityka, dążąca do nadania większéj swobody handlowi między Anglją i Francją, przełożona przez cesarza Francuzów, przyjęta z radośną skwapliwością przez rząd królowéj, musi koniecznie ściśléj skojarzyć ogniwa przyjaźni łączące oba narody. Wzywam was mości panowie wypić serdecznie życzenie zdrowia i długiego życia cesarzowi Francuzów.“ (Oklaski). P. Milner Gibson mówił daléj: „Winienem wnieść teraz przezdrowie naszego znakomitego gościa. Przy téj zręczności pragniemy naprzód wynurzyć potwierdzenie tego ważnego traktatu handlowego, który oba rządy francuzki i angielski zawarły przed dwoma laty; pragniemy też wynurzyć przekonanie, jak ważną jest rzeczą, aby serdeczne i przyjazne stosunki utrzymywały się między Francją i Anglją; pragniemy wyznać, jak znakomite zasługi p. Rouher złożył wielkiéj sprawie swobody handlowéj. Sądzę, że zacny mój przyjaciel p. Cobden potwierdzi co powiem, że winniśmy jego odwadze, wytrwałości, zdolnościom i dobréj wierze, urzeczywistnienie celu, którego chcieliśmy doścignąć. Nie czas jest teraz rozwodzenia się nad szczegółami traktatu; lepiéj będzie gdy natychmiast wezwę was mości panowie, abyście złączywszy się się zemną, wypili z zapałem zdrowie ministra francuzkiego rolnictwa, handlu i robot publicznych, na dowód, że jak Anglicy, oceniamy jego sprężystość i wierność i że wierzymy, że ten układ handlowy między Anglją i Francją, wyda najlepsze owoce dla obu krajów.“ (Oklaski).

P. Rouher odpowiedział:

„Mości panowie, nigdy więcéj jak dziś nie żałowałem, że nie umiem po angielsku. Spólność pomysłów, wrażeń, uczuć, nie da się dostatecznie wytłómaczyć, tylko w jednym i tym samym języku, chciałbym wam wypowiedzieć w ojczystéj waszéj mowie, całe wzruszenie i wdzięczność za znakomity zaszczyt, jaki mi dziś czynią przedstawiciele téj izby gmin, któréj rozprawy całą kulę ziemską zajmują. Nie bez pewnego rodzaju zdumienia widzę się w pośrodku tylu mężów stanu osiwiałych w kierowaniu sprawami politycznemi, wsławionych przez wielkie walki mówcze, przez znakomite usługi oddane krajowi, a których imiona cisną się tłómnie na moje wdzięczne usta. Sprawiedliwe ocenienie samego siebie radziło mi uchylić się od tych świadectw współczucia, od tych życzliwych oznaków, które mię otaczają; ale ta uroczystość miała przedewszystkiem na celu oddać hołd wielkiéj zasadzie cywilizacji, która natchnęła traktat 1860 roku. Umilkły wątpliwości i obecność moja między wami zdała mi się spełnieniem obowiązku.

Mości panowie, ten traktat zajmie ważne miejsce w dziejach obudwu narodów. Pozwólcie mi w kilku pobieżnych słowach skreślić przeszkody, które stawały przeciw jego rokowaniom, pobudki które doprowadziły do jego urzeczywistnienia, wypadki aż do dziś dnia otrzymane i sprawiedliwe nadzieje, które obudziły jego wprowadzenie w życie. W ten sposób będę mógł zamknąć w skromnych rozmiarach moje uczęstnictwo w tém międzynarodowém przedsięwzięciu. Wolność handlu miała w XVIII wieku we Francji wymównych obrońców. Owe barbarzyńskie nauki odosobnienia, owe zapory stawione stosunkom ludów, były zwycięzko zbijane. Wielki minister Turgot, zapewnił tryumf swoim przekonaniom w gospodarczych działaniach rządu. Traktat 1786-go, którego trwanie było tak krótkie, a jednak tak potwarzane, wypływał z dążeń wyzwolonych. Prawodawstwo handlowe 1791-go wyczerpnęło największą liczbę swych uchwał z tego samego źrzódła. Dekreta które wkrótce odrzuciły te środki postępu, nie rościły sobie nawet prawa do utworzenia nowego systematu. Były to narzędzia wojny ukute na te olbrzymie walki, które odznaczyły koniec przeszłego i początek teraźniejszego wieku. Dla czego za powrotem pokoju podanie Turgota zostały zapoznane? Dla czego bity niegdyś gościniec został opuszczony? Czyż nauka o biegu bogactw pozostała jeszcze ciemną po tych jasnych promieniach jakiemi ją genjusz Adama Smidt oświecił?

Czy zbutwiałe prawodawstwo innych narodów wywarło na nas wpływ tak zgubny? Niewiém; ale w moich oczach prawa handlowe restauracji wypłynęły z przyczyn obcych ekonomji politycznéj. Ten rząd był dręczony myślą niewyzutą z uroku, wskrzeszenia arystokracji opartéj na wielkiéj własności ziemskiéj a złamanéj przez rewolucję francuzką. Sztuczne podniesienie cen wszystkich ziemiopłodów, wierutny gwałt zadany prawom większości, bezpośrednia przyczyna zubożenia powszechnego, zdawała się mu nieocenionym pierwiastkiem powodzenia. Przywóz piérwszych potrzeb życia, zboża i wszystkich przedmiotów wyżywienia, obarczony został uciążliwym podatkiem. Przemysł francuzki powinien był protestować; lecz wołał otrzymać w nagrodę swego przyzwolenia ślepe zachowanie zakazów, odpychających przywóz rękodzielnych wyrobów. Rząd lipcowy objawiał w pewnych przerwach niejakie zachcenia wyzwoleń, lecz brzemię było zbyt ciężkie do podjęcia, lękliwe usiłowania musiały zostać bezsilnemi.

Organizacja polityczna z wyborczą; rządząca krajem, oddała władzę w ręce tych, którym wprost najwięcéj dogadzał systemat ścieśnień. Tak więc w ciągu długich lat, dzięki spółdziałaniu lub słabości rządzących, zmowie ludzi zręcznych, łatwowierności lub obojętności sprawie ogólnéj, mniemanie zakazów zostało samowładnem i wykonywało swą przemoc z tą nietolerancją, która jest właściwą nieprawéj władzy. Jeżeli jaki promień światła przedzierał się przez tę sztuczną tkaninę, tłumiono go z tém wytężeniem, z jakiém zwykle gaszone bywają pożary. Jeżeli jaki przekonany ekonomista miał odwagę głos podnieść, powstawano nań z oburzeniem. Miano go za marzyciela lub zdrajcę, mówiono że chciał poświęcić przemysł swojego kraju chciwości Anglji.

Do tych przesądów ekonomicznych, do tych postrachów często szczerych, wdawały się namiętności i owe nienawiści polityczne, które umysłom niebacznym tak łatwo jest rozpalać między dwoma potężnemi narodami, sprawiedliwie z siebie samych dumnemi. Jakże stawić czoło takim zawadom, nagromadzonym przez samolubne widoki, utrwalonym przez czas i obojętność ogólną? Jakże nie podwoić niepopularności, ścigającéj podobne odważne przeciwdziałanie zastarzałym błędom? Jakże nie

obliczać z jakim zapałem nieprzyjazne większości wypaczać będą projekta rządu francuzkiego, oskarżać go o słabość, potwarzać jego prawe zamiary? Nie lękam się więc wyznać, że kiedy zacny p. Cobden, wspierany potężném współdziałaniem mego zacnego przyjaciela pana Michała Chevalier, złożył mojemu monarsze wyraz swych głębokich przekonań i swego wysokiego doświadczenia, zdawało się, ze przedsięwziął obronę zupełnie zrospaczonéj sprawy.

Stronnicy zakazów, upojeni niejakiem podrzędném powodzeniem, zręcznie ubiegli przystęp do władz publicznyh i sądzili, że twierdza ich jest niezdobytą. Ale było to wątpić i w wyższe poglądy wielkiego męża, któremu dola Francji jest poruczoną i w potęgę prawdy. Owoż, znakomity przedstawiciel roszdalski, nauczył się w długich walkach, które go wsławiły, że jeżeli prawda jak modlitwa postępuje niekiedy krokiem powolnym, niezawodnie jednak stawa u celu. Panujący, który w czasach samotnego przygotowania do wysokiego posłannictwa jakie dziś spełnia, był uważnym świadkiem waszéj ekonomicznéj rewolucji, rozwoju szczęścia i wielkości będącego jéj owocem, znał on całą płodność tego wielkiego prawa zamiany, które Sully w rozmowach swoich z Henrykiem IV nazywał prawem Opatrzności. Cesarz rozpamiętywał zbawienne nauki współzawodnictwa, które dla dobra wszystkich, a szczególniéj dla dobra najmniéj uposażonych, podnoszą odwagę, zaostrzają zdolności, w dziesięciornasób krzepią siły i w potrzebie wzywają genjuszu na pomoc. Przypominał on sobie te szlachetne wyrazy, wyrzeczone przez jednego z waszych wielkich mężów stanu, sir R. Peel: „Spodziewam się, że imię moje będzie kiedyś błogosławione w chatach ubogich.“ Pogardził więc tą chwilową wziętością jaką uprzywilejowani otaczają trony, wolał czekać na tę sławę, którą czas rozwija, a potomność uświęca. Wolny od wszelkich innych widoków, prócz widoku dobra powszechnego, nie wahał się przyjąć na siebie odpowiedzialności bezpośredniéj, osobistéj, za tę reformę, która zabrała 10 lat pracy i walk mężom stanu Wielkiéj Brytanji; przewodniczyło mu w tym zawodzie sprawiedliwe uczucie sił własnych i przywiązania swych ludów; bo po chwilowém zdumieniu i niepokoju, zastępy przemysłowców francuzkich, miały z ufnością skupić się pod nową podniesioną przezeń chorągwią. Co do owego dziecinnego oskarżenia o słabość dla obcego narodu, wiedział on dobrze, że wszyscy a najpiérwsi wy, mości panowie, ujrzycie tylko w tym traktacie zakład uczciwie dany przymierzu, potrzebnemu dla pokoju świata i nową rękojmię dostarczoną cywilizacji.

Takie były przeszkody, takie były pobudki, które doprowadziły do podpisania przez Francję traktatu 1860 r. Musiał on wywołać ciężkich przeciwników w izbie gmin; ale oddany pod orędownictwo p. Cobden, broniony przez niezaprzeczone doświadczenie czcigodnego prezydenta téj uczty, wsparty porywającą wymową i potężném rozumowaniem kanclerza szachownicy, został potwierdzony przez parlament. Nie sądzę abym się mylił. Rzeczony traktat zjednał jednomyślne przyzwolenie, bo dzisiejsza nawet uczta dana mi jest przez przedstawicieli wszystkich odcieni politycznych. A teraz jeśli wasza życzliwa uwaga nie jest znużoną, pozwólcie mi wspomnieć o niektórych wypadkach otrzymanych przez traktat, który nas połączył. Pierwszym z nich, który wymienię ze szczerą radością i z dumą dla mojego kraju, którą mi przebaczyć raczycie, jest to, że mimo kilku cierpkich zarzutów, przemysł francuzki okazał się nazajutrz po spełnionym już czynie stanowczym i odważnym. Przyćmieni na chwilę nowemi, nieprzewidzianemi widnokręgami przemysłowcy nasi wkrótce wpatrywać się w nie poczęli ze spokojem i swobodą. Odrzucając zużyte narzędzia i sprzęty, dopomnieli się u mechaniki o machiny i warstaty najbardziéj udoskonalone, u nauki o jéj najnowsze zastosowanie, o jéj najśmielsze przewody, a potém rzucili się z dzielną ufnością do walki, przenikając się tą głęboką myślą Rogera Bacona: Najmłodsi stali się najstarszymi, bo skorzystali z doświadczenia swych poprzedników.

O jakże wielkim, jak pięknym jest widok zastosowania wszystkich sił żywych, wszystkich zdolności umysłowych człowieka do tych walk płodnych, z których wykwitają bogactwa i pomyślność ogólna! Lecz razem jakiż świetniejszy dowód dobrodziejstw traktatu handlowego! Ta działalność, ta potęga twórcza przeznaczona na bystry wzrost dobrobytu krajowego, czyż bez reformy nie zostałyby bezwładnemi i drzemiącemi, podobnie do tych źródeł nieocenionych, które zaniedbane lub niepostrzeżone, rozlewają się w bezpłodne podziemne bagna.

To przeobrażenie pojęć ekonomicznych przemysłu francuzkiego otrzymało swą nagrodę. Wasza najjaś. królowa złamana boleścią okrutnéj i przedwczesnéj straty książęcia, niemniéj znakomitego przez wysokie zdolności, jak przez świetny stopień, lubo dotąd niepocieszona, mimo pobożne współczucie jakiém Anglja i Europa ją otaczają, chciała w hołdzie pamięci tego, który już nieistnieje, otworzyć wielkie szranki wystawy dla przemysłu świata. Nasi rękodzielnicy, odrzucając rady i przykłady wstrzymania się od niéj, dawane przez niektórych, przybyli do Londynu gromadnie i własnych współzawodników wzięli za sędziów swych usiłowań i postępu. Podziwiali oni zaiste otrzymane powodzenia przez angielski przemysł pod bodźcem swobody, ale z uczuciem szlachetnego współubiegania się, nie zaś pozioméj zazdrości; z tém religijném przekonaniem, że Bóg zachowuje wszędzie dla działalności i pracy swych dzieci, jednostajne nagrody i jednostajne tryumfy.

Drugą korzyścią, którą chciałbym wykazać, jest mimo świeży początek naszych stosunków handlowych, wzajemny i pożyteczny rozwój zamiany między dwoma krajami, rozwój, który zmniejszył bolesne wstrząśnienia zadane handlowi świata przez tę bratobójczą walkę, toczoną z taką zawziętością za Atlantykiem. Niestety, czyż Opatrzność długo zostawi płonnemi nasze śluby i modły, aby położyła koniec tym krwawym stugłowym ofiarom?

Mości panowie, nie wspomniałem jeszcze o najwybitniejszém postanowieniu umowy 1860 r.; ten akt nietylko był układem handlowym między dwóma krajami, lecz obwołał w imię dwóch wielkich narodów zasady wolności handlu. Te zasady, których byliście sławnymi przedsłańcami, są przeznaczone ożywić wszystkie prawodawstwa, podniecić twórczą usilność wszystkich ludów. Już władze krajowe we Francji, idąc za przykładem danym przez głowę państwa zniszczyły nasze dawne ustawy co do piérwszych potrzeb pracy i wyżywienia.

Francja podpisała wczoraj traktaty handlowe z Belgją i Związkiem celnym; jutro podpisze traktat rokowany z Włochami. Chorągiew reform ekonomicznych nieustaje w swym tryumfalnym pochodzie. Te rozwijające się zamiany, te mnożące się stosunki, te dogodności, które utrwalają się i wzajemnie łączą, te bogactwa wzrastające w narodach, ten dobry byt, będący nieuchronném ich następstwem, to wzajemne wysokie poważanie rodzące się z coraz częstszych stosunków, te milknące namiętności polityczne, te zacierające się zawziętości, czyż nie są silnemi podwalinami trwałego pokoju między narodami i uroczystemi rękojmiami bez wstrząśnień i przeciwdziałania? O, mości panowie, nie kłućmy tych rodzących się harmonij przez nasze błędy i uniesienia, nie ściągajmy nigdy na siebie tak straszliwéj odpowiedzialności przed Bogiem i ludźmi! Z całém wzruszeniem głęboko przekonanéj duszy wznoszę przezdrowie ścisłego przymierza dwóch narodów angielskiego i francuzkiego.

P. Cobden. Nasz znakomity gość zamknął piękną swą mowę życzeniem serdecznego i przyjacielskiego przymierza między Anglją i Francją. Prezydent żądał, abym odpowiedział na to przezdrowie. Miałem zaszczyt pomagania panu Rouher w załatwieniu szczegółów traktatu handlowego i w tych pracach znajdowałem w nim prawdziwego przyjaciela przymierza między dwóma krajami. Aż dotąd nie miałem zręczności oddania hołdu zasługom p. Rouher, z którym przez cały rok pracowałem w sprawię swobód handlowych. P. Rouher musiał przechodzić przez trudne próby; musiał walczyć przeciw przesądom i samolubstwu; musiał torować nową drogą, bo chociaż Francja już wydała rzeczników prawdziwych zasad handlowych, nikt jeszcze nie ośmielił się wprowadzić ich w użycie.

Jedyna różnica, jaka zachodziła między nim i wielu jego spółobywatelami, na tém polegała, że lepiéj od nich zrozumiał dobro Francji. Zadanie jego było trudne i po tém wszystkiem na co patrzyłem, śmiało powiedzieć mogę, że jest to jéj chlubą, iż wydała takiego męża. Winienem też wyznać, że cesarz Francuzów zawarł ten traktat w szczeréj myśli doprowadzenia do ścisłéj jedności nietylko oba rządy, ale oba narody. Powiem nawet, że niewidzę już teraz możliwości i wojny między obu państwami, chybaby jeden z dwóch rządów chciał samowolnie upokarzać drugi.

P. Rouher dokonał rzeczy wielkiéj, dzieła, które żyć będzie w dziejach. Uczynił to coby uczynił wielki minister Turgot przed ośmdziesięciu laty, gdyby król i arystokracja krajowa, na to przyzwolili. Dodam, że gdyby Turgot mógł wprowadzić w życie swe zamysły, dynastja byłaby ocaloną, a rewolucja francuzka wstrzymaną.

Ale tak, jak prace Huskinsona przed czterdziestu laty natrafiły na opór handlowy, który go pozbawił wziętości, tak i za traktatem francuzkim poszła wojna amerykańska, która na ciężkie straty naraziła przemysł francuzki. Niema wątpliwości, że wolna zamiana rozwija postęp cywilizacji i ludzkości. Owoż wolna zamiana wzywa nas do podania sobie rąk, ale i to pewna, że należy mieć cokolwiek w rękach, które sobie podajemy; to cokolwiek jest zbytecznym dla tego co daje, potrzebném zaś dla tego, który przyjmuje.

Nie mamy powodów obawy z wypadków wolnego handlu. Zakończę tém zapewnieniem, że mowo naszego czcigodnego gościa obiegnie Europę.

Sir G. C. Lewis, wniósł jeszcze zdrowie pana Michała Chevalier, który w kilku słowach odpowiedział, poczém zgromadzenie się rozeszło.

Austrja.

Wiedeń 17 lipca. Dziś dopéro i to przez „dziennik francuzki“ dowiedziała się powszechność wiedeńska o tekście noty hrabiego Rechberg, rozesłanéj do posłów austrjackich przy rozmaitych dworach niemieckich, w rzeczy przystąpienia Austrji do jednoty celnéj; brzmienie jéj jest następne:

Wiedeń 10 lipca. Z uprzednich pism wiadome waszéj dostojności żywe pragnienie rządu najjaśniejszego cesarza wzięcie pod uważny rozbiór stanowiska, jakie sprawił traktat zaparafowany w Berlinie dnia 29 marca bieżącego roku między Prusami i Francją.

Jestem dziś w stanie dodać ważne wyjaśnienie do naszych zarzutów przeciw rzeczonemu traktatowi. Od chwili, w któréj Związek celny chciał zastosować u siebie traktat z Francją, rząd cesarski musiał poczytać główny cel konwencji celnéj i handlowéj, zawartéj między Austrją i Niemcami dnia 29 lutego 1853 r. za chybiony. Przyjęcie traktatu francuzko-pruskiego, może na długo położyłoby zaporę między Austrją i jéj niemieckiemi związkowymi. Urzeczywistnienia artykułu 19 paktu związkowego odroczone by znowu zostały na czas nieokreślony. Rząd cesarski zniewolony do konieczności odwrócenia tak ciężkiego uszczerbu, musiał uznać, iż należało usunąć wielkie zawady, nie lękać się wielkich ofiar, aby przeciw niekorzystnemu obrótowi, jaki rzeczy brały, postawić krok stanowczy i dążyć prędko i bez wahania się do jednoty celnéj i handlowéj z Niemcami. Opierając się na głębokim zbadaniu stanu rzeczy, rząd cesarski postanowił natychmiast przełożyć rządom Związku celnego niemieckiego zawarcie wstępnego traktatu w zamiarze skojarzenia handlowego i celnego przymierza, mającego połączyć cesarstwo ze Związkiem celnym. To przełożenie opiera się głównie na wzajemnéj swobodzie handlu i stosunków stron umawiających się, swobodzie któréj nic ścieśniać nie może, prócz niezbędnych warunków wynikających z różnicy systematu podatkowego i monopolów istniejących w pojedyńczych krajach. Austrja pragnąc urzeczywistnić to przymierze, oświadcza gotowność do przyjęcia taryfy i ustanowień związku celnego; chybaby tenże Związek wszedł z nami w układ o zmianę tych taryf, jakie okażą się dogodnemi.

Otrzymasz wasza dostojność przy niniejszém:

1) Projekt traktatu wstępnego w 6-ciu artykułach.

2) Projekt konwencji szczególnéj pod względem stosunków handlowych jednoty austrjacko-niemieckiéj z państwami obcemi.

3) Wywód pobudek, które służyły za osnowę głównym rozporządzeniom tych projektów.

Czyniąc sprzymierzeńcom naszym przełożenia rozwinięte w tych dokumentach, ośmielamy się mieć nadzieję, że potrafią ocenić ofiarę jaką ponosimy, podając im sposób ścisłego skojarzenia Austrji z państwami Związku celnego, zamiast dozwolenia aby i nadal trwało rozchwianie ogniw dziś nas łączących i urzeczywistnienie na drodze dogodności materjalnych tak pożądanéj jednoty wszystkich części Niemiec. To co dziś przekładamy, jest tylko spełnieniem życzeń, które Austrja, Prusy i inne państwa Związku celnego uznały być przedmiotem ich usiłowań. Wiadomo, że dwór królewsko-pruski wymienił postępy gospodarcze i potrzebę zastosowania się do nich za jedynę pobudkę układów z Francją. Nie zapoznajemy również postępów gospodarczych, usprawiedliwia to dostatecznie przełożenie które czynimy, ale w tém przełożeniu zajmują piérwsze miejsce dogodności narodowe niemieckie, których wzniosły cel zawsze w traktatach związku celnego znajdował się na czele ich rozporządzeń.

Wychodząc z tych zasad, poruczamy waszéj dostojności udzielić niniejsze pismo razem z przyłączonemi do niego dokumentami ministrowi, i prosić go aby zgłębił nasze przełożenia i uwiadomił nas następnie o widokach swojego rządu. Wywiązując się z tego poruczenia, chciéj razem zawiadomić gabinet, przy którym w. d. jesteś umocowanym, że w razie, w którym jak spodziewamy się rząd okaże gotowość wejścia w układy o nasze przełożenie, mamy zamiar posłać do rządów Związku celnego pełnomocnika, którego zadaniem będzie roztrząsnąć nasze projekta pod względem pojedyńczych szczegółów.

Proszę przyjąć i t. d.

— W tymże dzienniku znajdują się następne listy:

Wiedeń 18 lipca. Przypisują książęciu serbskiemu zamiar postarania się o ogłoszenie go orędownikiem wszystkich ludów słowiańsko-południowych, aby raz urzędowie obleczony tą nazwą i silny tém umocowaniem, mógł skuteczniéj w obec Porty przedstawiać dobro Słowian. Zaprzeczyć niepodobna, że te dążności Serbji zjednały sobie powszechne współczucie naszych plemion słowiańsko-południowych, tak dalece, że każdy Słowianin skłócony ze sprawiedliwością za współczucia serbskie, chroni się od ścigającego go prawa na ziemię księztwa.

Trzecia sekcja komitetetu skarbowego już ukończyła układ z bankiem. Niemożemy pominąć w tym układzie szaleństwa obowiązku włożonego na zarząd skarbowy opłacenia w zupełności i w brzęczącéj monecie w roku 1866-m, po strąceniu tylko 80 miljonów, które państwo otrzyma sposobem bezprocentowéj pożyczki, długu należącego bankowi, a wynoszącego 169 miljonów złotych. Każdy, kto widzi takie rzeczy wydrukowane pięknemi i czytelnemi czciokami, niemoże wstrzymać się od przepisania członkom sekcji, którzy jednak znajdowali się na rozprawach izby toczących się w rzeczy budżetu i niedoboru, zamiaru przyjemnego pożartowania sobie z narodu płacącego podatki; niepodobna bowiem wynaleźć okrutniejszego żartu jak zobowiązywać państwo, którego zwyczajny niedobor wynosi rocznie 40 miljonów, płacić co rok bankowi jeszcze w dodatku po 40 miljonów zł.

Wiedeń 15 lipca. Na wczorajszém posiedzeniu ogólném komitetu skarbowego, ukończono prace sprawozdania z długu krajowego. Rozprawy trwały długo, niezbywało im na pewném ożywieniu, zwłaszcza gdy toczyła się rzecz o depozyta zarządu skarbowego. Przyjęto wszystkie przełożenia sekcji, wyjąwszy wniosek sprowadzenia stopy długu do jednostajnéj wysokości. Między przełożeniami wypowiedzianémi na posiedzeniu, należy wspomnieć o żądaniu, aby minister skarbu niemieszał się odtąd do depozytów, jest to bowiem przeciwne konstytucji: Komitet podobnież przyjął wniesienie Tschabuschnigga żądające, aby pomnożenie długu ruchomego niemogło mieć miejsca, jedynie w skutek rozporządzeń ministra skarbu, lecz koniecznie za zgodą przedstawicielstwa narodowego; — na dzisiejszém posiedzeniu komitet zajął się roztrząśnieniem sprawozdania o umorzeniu długu.

— Czytamy w tymże dzienniku następne uwagi w rzeczy zamknięcia posiedzeń rady cesarstwa:

Zauważano w Gazecie Prazkiéj nowy zwrót urzędowy zamiarów ministra co do zamknięcia posiedzeń rady cesarstwa. Według téj wiadomości, rząd miałby zamiar odroczyć radę cesarstwa i rozprawy nad budżetem 1863 zwlec do następnego sejmu, żądałby wszakże, aby zadania tyczące się urządzenia bankowego były natychmiast załatwione. Pobudką do podobnego kroku ma być pewność, że izba poselska wprowadzi znaczne zmiany w układzie zawartym między zarządem skarbowym a bankiem. Skąd wynika, że rząd zmuszony jest umawiać się z bankiem w rzeczy tych zmian, część bowiem niedoboru 1863 roku może byc tylko pokrytą dzięki téj umowie. Ważném jest przeto co najprędsze skończenie téj sprawy aby na następnych sejmach można już składać budżety, którychby pokrycie niedobru mogło być wskazane w sposób dokładny. Następny sejm rozpocznie się we wrześniu i zapewno krótko potrwa, ponieważ sejmy prowincjonalne będą musiały być zwołane dla ważnych spraw niecierpiących zwłoki.

Dziennik Rana poczta pisze z powodu zamierzanego przystąpienia Austrji do związku celnego:

Rzeczywiście ofiary, jakie rząd nakazałby ponieść przemysłowcom austrjackim, mają nieobrachowaną doniosłość. Nikt niewątpi o ich miłości dla kraju, ale ilekroć idzie o ofiary, trzeba ściśle roztrząsnąć, czy korzyści będą z niemi wymierne. Szczerze wyznajemy, iż niewidzimy tego tak jasno jakby należało, zwłaszcza w przedmiocie takiéj wagi, obchodzącym tyle tysięcy przedsiębierców, tyle miljonów rąk pracowitych i w którym prócz dogodności pojedyńczych zamyka się dobro ogólne.

— Korespondent wiedeński dziennika Surgóny, dodaje do sprawozdania swojego z ostatniego posiedzenia Izby panów następne uwagi: Izba panów niepoczytuje za potrzebne trzymać się drogi pojednawczéj względem korony Ś. Stefana.—Dwie okoliczności pocieszyły nas przecież w téj mierze; piérwsza, że izba panów postanowiła sprzeciwiać się systematycznie wszelkiemu pomysłowi popularnemu, co nam wnosić każe właśnie z jéj oporu, że myśl pojednania z Węgrami coraz więcéj nabywa wziętości, powtóre, że dzieje pominęły z pogardą nierównie ważniejsze zdarzenia niż uchwała izby panów, o któréj mowa. Czytamy w tymże dzienniku, że na ostatnim zgromadzeniu urzędników komitatu Pestańskiego, posłowie wszystkich miast i najznakomitszych miejscowości komitatu wzięli udział w obradach; poczytywano to powszechnie za dobrą wróżbę nowego municypalnego życia. Proszono pana de Cappy tymczasowego naperspana o wstawienie się i wyjednanie pozwolenia utworzenia nowéj komissji komitatowéj, w któréj mogłyby być przedstawione potrzeby wszystkich stanów ludu.

Dziennik Surgóny umieścił szczegółowe sprawozdanie o ostatniéj podróży hrabiego Maurycego Pallfy, gubernatora cesarskiego w komitatach Neogradzkiem, Gomerskim, Borsodzkim i Heweskim.—W przemówieniu do zgromadzenia urzędników komitatu Heweskiego, hrabia rzekł: rząd pragnie w drodze sejmowéj załatwić rozstrzygnienie toczących się jeszcze sporów między naszą ojczyzną i monarchją. Oby każdy mający na względzie przyszłość ojczyzny, chciał współdziałać w rzeczy pogodzenia sprawiedliwych roszczeń węgierskich z niezbędnemi warunkami bytu monarchji na podstawach sprawiedliwości i konieczności.

Ogłoszenie dokumentów ściągających się do wejścia Austrji w Związek celny, podaje nam zręczność do zauważania, że nota dołączona do projektu konwencji wstępnéj niezostała udzielona w jednobrzmiennéj redakcji wszystkim gabinetom należącym do Związku celnego.

— Wydano w Wiedniu poszyt pieśni słoweńskich, ułożonych przez T. Gierbica i przypisanych pod tytułem: „Glasi Słowenskie,“ sławnemu doktorowi L. Tomanowi, ulubieńcowi ludu słoweńskiego. Jest to trzeci zbiór muzyczny pieśni słowiańskich wydany tu od roku przeszłego. Podobneż utwory wyszły w Lajbach; jest to oczywisty dowód, że śpiew narodowy słowiański zwraca uwagę powszechną; rzeczywiście też nic nie wywiera lepszego wpływu na charakter i wychowanie ludu, jak śpiewy narodowe.

Wiedeń, 18 lipca. Nakoniec budżet 1863, który był przedmiotem tylu rozmów w kołach parlamentowych, został złożony na stole rady cesarstwa. Tryb w jaki ten projekt przedstawiono sejmowi jest zupełnie zgodny z tym, jaki zachowano przy złożeniu budżetu 1862. Tak dziś jak dnia 17 grudnia 1861 pan Szmerling oświadczył zgromadzeniu, że cesarz upoważnił ministrów do złożenia budżetu na rozbiór rady cesarstwa, zachowując sobie prawo wypływające z art. 13 patentu lutego. Minister stanu zapowiedziawszy, że upoważnienie ściągające się do budżetu 1863, jest zupełnie podobne do upoważnienia budżetu 1862 i przypomniawszy oświadczenia i zastrzeżenia 17 grudnia 1861 dodał, że niezachodzi już najmniejsza wątpliwość w nadaniu przez jego c. m. rozprawom nad budżetem 1863 téj samej powagi, jaka podług konstytucji służyłaby uchwałom rady cesarstwa w zupełnym jéj składzie.

— Zgromadzenie bardzo wielkiéj liczby członków wszystkich odłamów lewicy miało wczoraj wieczorem miejsce w izbie poselskiéj, dla naradzenia się z góry nad tém, jak postąpić należy tak na dzisiejszém posiedzeniu, jako też w przyszłości względem budżetu 1863. Rzeczy doszły do bardzo żywych rozpraw, w których niewychodząc z ogólników, żwawo mówiono o liczbach budżetowych i ogromie niedoboru. Zgodzono się na wybór komitetu z 9-ciu członków, który podjął się przedstawić izbie przełożenia wstępne, z zastrzeżeniem wolności wybrania późniéj komitetu skarbowego, mającego liczyć nie więcéj nad 24 członków i który winienby bez zwłoki rozpocząć swoje prace.

Dziennik „Goniec“ mówiąc o nowym budżecie w ogólności, uważa z zadowoleniem, że ministrowie postanowili nie zchodzić z drogi konstytucyjnéj nawet w tém, w czem uczynićby to mieli prawo. Co do liczb, uważa je za zbyt wysokie. Inne wielkie dzienniki wyzwolone, Wschodnio-Niemiecka Poczta, Prassa i Najnowsze wiadomości, stanowczo oświadczają się przeciw budżetowi w ogólności i przeciw składającym go liczbom.

Dziennik Surgoeny wymienia w liczbie praw, których zniesienie byłoby pożądane, ustawę zabraniającą królowi rozwiązywania sejmu, przed roztrząśnieniem sprawozdania z upłynionego roku i potwierdzeniem budżetu roku następnego. „Pod powagą téj ustawy, mówi dziennik „Surgoeny“ służyłaby sejmowi możność ogłosić się nieustającym, przez zwlekanie rozbioru sprawozdania i uchwały budżetu.“

Podług dziennika „Pesti Hirnoek“, z liczby 188 wystawców węgierskich, 138 nagrodzono medalami na wystawie londyńskiéj.

Wiedeń, 19 lipca. Budżet 1863 jest przedmiotem dumań wszystkich myślicieli izby. Czeka ich bowiem najtrudniejsze zadanię. Niedobór wynosi 93 miljony; dla jego pokrycia należy podnieść podatki i narazić kredyt państwa na nowe doświadczenia, mogące okazać się niebezpiecznemi.

Wybrano komitet złożony z 9 członków dla przygotowania projektów. W tym komitecie, Polaków przedstawia p. Grocholski, Słowaków p. Grunwald. Rozprawy nad budżetem 1863 mogą spowodować zawieszenie posiedzeń.

W liście pisanym z Wiednia do dziennika Frankfurckiego dnia 16 lipca, czytamy co następuje: Niektóre czasopisma oznajmują, że w okolicach Wiednia w Hietżing przedana została posiadłość, służąca dotąd za miejsce zabawy a zwana Nowym Światem. Dzienniki wyrażają się w sposób tajemniczy, dodając, że prawo własności przeszło na „cudzoziemca,“ Ta zagadka dyplomatyczna już jest rozwiązana; wszyscy wiedzą, że były król neapolitański widząc, iż pobyt jego w Rzymie staje się coraz niemożliwszym, kazał kupić Nowy Świat za 100,000 zł. reń. i polecił urządzić go tak, aby od nowego roku mógł już być mieszkalnym. Baron de Vinspeare został umocowany przy naszym dworze, jako pełnomocnik Obojga Sycylji dla tego tylko, aby za przybyciem Franciszka II i jego małżonki, złączonych tak ścisłemi związkami pokrewieństwa z naszym dworem, mógł załatwić niektóre szczegóły etykiety.

Cała strona prawa izby poselskiéj i odłam autonomistów niemieckich mają zamiar wystąpić natychmiast z protestacją przeciw przedstawieniu budżetu na rok 1863, lub jeżeli ministrowie obstawać zechcą przy swoim, żądać uwolnień w takiéj liczbie, aby izba nie mogła głosować. Zachodzi jednak pytanie, czy uda się ten obrót? Posłowie zdają się zapominać, że takim samym sposobem, niby konstytucyjnym, jakim z rady cesarstwa ścieśnionéj uczyniono radę cesarstwa zupełną, ministrowie mogą upoważnić uchwały zgłosowane choćby przez taką tylko liczbę posłów, jaka w izbie pozostanie, a przecież budżet na téj drodze zagłosowany rząd poczyta za obowiązujący w Czechach, w Galcji i w Węgrzech. Piérwszy krok tylko kosztuje, a czyż nie uczyniono już tego piérwszego kroku?

Monopol tabaczny przynosi rządowi austrjackiemu ledwo trzecią część summy, jaką z tegoż źródła pobiera rząd francuzki. Ze sprawozdania złożonego komissji skarbowéj izby poselskiéj okazuje się, że ten dochód wynosi tylko 28,293,400 złt. Owoż ta summa odpowiada ledwie 55 i pół miljonom franków,

Rząd zakupuje teraz zagranicą, głównie zaś w Turcji, największą ilość tytuniu spożywanego w kraju. Komissja skarbowa doradza izbie, aby oświadczyć rządowi życzenie zachęty uprawy tytuniu krajowego na przyszłość. Rząd powinienby przepisać administracji tabacznéj obowiązek zakupowania większéj niż dotąd ilości tytuniu krajowego, pozwolenia zaś udzielone na uprawę tytuniu tylko niektórym prowincjom, należałoby rozciągnąć na wszystkie i to na dłuższy niż jednoroczny przeciąg czasu.

Zmniejszenie wojska nieustaje; dowiadujemy się z dobrego źródła, że w ten sposób dadzą się otrzymać wielkie oszczędności w budżecie wojennym. W skutek świeżego rozkazu, półki jazdy ochotników zostaną rozwiązane i wcielone do lekkiéj jazdy, ale po znaczném zmniejszeniu liczby ludzi.

Piszą z komitatu Saroskiego do dziennika Pesti Naplo: że objawił się tam ruch kommunistyczny i że czynszownicy odmawiają właścicielom ziemskim, tak opłaty pieniężnéj, jako też robót, do których się zobowiązali; kiedy powaga podnaderspana okazała się bezskuteczną, potrzeba było użyć siły zbrojnéj.

Prusy.

Berlin, 16 lipca. Czytamy w Gazecie Narodowéj.

Połączone odłamy stronnictw postępowego i środka lewicy, roztrząsały znowu wczoraj wieczorem zadanie wojskowe i p. Beitzke znowu dowodził politycznéj i wojennéj konieczności przywrócenia obrony ziemskiéj (Landweer), czego nie można skuteczniéj dokazać jak przez przyjęcie pomysłów sprawozdania pana Waldeck. Pp. Lüning i Fauche podzielają to przekonanie, ostatni szczególniéj nastaje na to, że Prusy przypisując wagę uruchomieniu gotowego już wojska, usiłują ziścić rzecz niewykonalną, gdy tymczasem obowiązkiem ich jest szukać obrony kraju i ludu w obronie ziemskiéj. Pan Melhauer mówił w tymże duchu. P. von Vaerst rzekł, iż należałoby poznać przewyżkę sił wynikających z reorganizacji, czemu łatwo byłoby zaradzić przez wyznaczenie summy nadzwyczajnéj, i że on sam jako sprawozdawca komissji zajmował się tym projektem. Nie podobna odmówić udzielenia summ, już w ciągu bieżącego roku zrozchodowanych; ale nigdy nienależy tracić z uwagi, unikając wszelkich rozpraw co do szczegółów technicznych, wskrzeszenia obrony ziemskiéj. Nakoniec oznajmił, ze p. Stawenhagen razem z nim wezwany był na konferencję przez ministra wojny; z wielką otwartością tłómaczył się z dzisiejszych stosunków. P. Virchow zauważał przeciw sprawozdaniu pana Waldecka, że niestosownem byłoby żądać powrótu rzeczy 1859-go, jak równie utrzymania obecnego ich stanu, ponieważ wówczas obrona ziemska nieistniała w swéj pierwotnéj organizacji. Należałoby zgromadzić się izbie przed roztrząśnieniem zadania wojskowego i postanowić na osobnéj konferencji uchwałę, któraby dowiodła krajowi, że izba mocno obstawać będzie przy zasadzie obrony ziemskiéj, choćby nawet miała udzielić w sposobie dodatku summy wpisane do budżetu; głównie chodzi o przyjście do porozumienia z rządem. Co do budżetu na rok 1863-ci, izba ma zupełnie rozwiązane ręce i dla tego oświadczyć

należy gotowość do przyjęcia prawa ściągającego się do wojska w duchu zasady obrony ziemskiéj. Dla tego możnaby zakreślić czas w roku 1862-m do wynagrodzenia już postanowionych wydatków; ale potrzeba je wykreślić na rok 1863-ci. P. Frese mówił w duchu sprawozdania pana Waldeck, a p. Assmann tłómaczył szczegóły projektów pana Stavenhagen.

Utrzymywał on, że doradzana reorganizacja nie przyniesie żadnego uszczerbku, ani całości konstytucji, ani całości praw. Jeżeli nie można będzie z zapasów uzupełniać bataljonów do liczby 1,000 ludzi, dość będzie ograniczyć się liczbą 802-ch jak to dotąd miało miejsce. Wykreślenie pewnych summ nie przywróci obrony ziemskiéj. Silniejsze zaciągi są potrzebne dla jego ułatwienia, wydatki ciężące na skarbie zostaną zmniejszone przez uchylenie rozchodów odpowiadających czasowi dwuletniéj służby i przez inne oszczędności.

Poseł Steinhardt przytaczał szereg szczegółów czerpanych z osobistego doświadczenia i zmierzających do okazania, że jednoroczna służba zamiast dwuletniéj będzie dostateczną.

Dnia 18 lipca. Gazeta Krzyżowa pisze:

Archiwa dyplomatyczne ogłosiły tekst okolnika rozesłanego przez ministra duńskiego pana Hall dnia 8 maja roku bież. pełnomocnikom duńskim w Londynie, Paryżu, Petersburgu i Stockholmie. Protestuje on na nowo w tém piśmie przeciw mieszaniu sprawy holsztyńskiéj ze szlezwiską, czyli, według wyrażeń okolnika przeciw połączeniu sprawy Związku niemieckiego ze sprawą międzynarodową. Znajdujemy w tejże depeszy niektóre z tych przelotnyzh ironicznych uwag, które p. Hall tak lubi. Załączamy tu ich próbkę:

„Zdanie wyrażone w raporcie połączonych komitetów sejmu, że nie dójdzie do ekzekucji związkowéj w Szlezwigu, bardzo mało nas obchodzi, bo ani my, ani nikt zgoła nie może poczytywać za możliwą egzekucji związkowéj na ziemi nienależącéj do Związku.“

Najbardziéj zajmującym i jedynie nowym szczegółem w tém piśmie, jest wyznanie, że spokój i uczucie wahania się, z jakiém związek walczy ze swym przeciwnikiem, zdaje się być niedogodnym dla Danji, która niejako obawia się, aby jéj nie zniszczono przez uruchomienie. W nosiby nawet należało, że Danja postanowiła sama rozpocząć działanie, bo czytamy pod koniec depeszy: może chwila jest niedaleką, w któréj rząd zmuszony będzie szukać rozwiązania téj sprawy na innéj drodze.

Związek byłby bardzo rad z tego postanowienia. Dodamy tylko, że trzy wielkie mocarstwa: Francja, Rossja i Anglja są przeciwne projektowi duńskiemu podziału Szlezwigu i że nie czynią zarzutu, aby przy utrzymaniu rządu duńskiego, połączenie Holsztynu ze Szlezwigiem sprzeciwiało się nadziejom i prawu publicznemu. Tymczasem upewniają nas, że gabinet pruski odpowiedział na pismo duńskie 8 maja okolnikiem przesłanym tymże państwom, w których starał się zbić twierdzenia ministra duńskiego.

— Dokor Langenbeck, professor medycyny w Berlinie, wrócił z Warszawy, dokąd jeździł wezwany do jenerała Lüdersa. Według słów sławnego chirurga, kula przeszedłszy przez szyję do gęby, uszkodziła szczękę dolną i wybiła w niéj kilka zębów. Ta okoliczność niepostrzeżona przez chirurgów, szczególniéj powiększyła boleści chorego. Udało się doktorowi Langenbeck odkryć te zęby i powydobywać je ze szczęki, dzięki operacji bardzo szczęśliwéj, która stan chorego polepszyła.

— Ukończono obliczenie wydatków koronacji; lista cywilna będzie miała do zapłacenia o $^1/_3$ część miljona talarów mniéj niż myślano.

Dnia 19 lipca. Czytamy w Gazecie Krzyżowéj:

Traktat handlowy francuzko-angielski pojdzie pod rozbiór izby poselskiéj d. 22-go lipca. Rząd oświadczył życzenie, aby to odbyć się mogło jak najprędzéj. Mówią, że rząd ma zamiar, dla ostatecznéj ratyfikacji traktatu przyjętego przez sejm, zostawić otwarty protokół dla państw Związku celnego.

— Czytamy w Korespondencji Sterna z Berlina pod dniem 19 lipca.

Otrzymaliśmy dziś z Wiednia list bardzo szczegółowy od osoby dobrze zawiadomionéj, która nam podaje bardzo zajmujące wiadomości o postępowaniu Austrji w sprawach serbskich i czarnogórskich. Wszyscy konsulowie w Belgradzie wyjąwszy konsula austrjackiego, urzędowie sprawdzili, że ten ostatni był zawiadomiony o bombardowaniu na 24 godzin przed jego rozpoczęciem, że kazał wynieść się z miasta poddanym austrjackim, lecz nieostrzegł o tém konsulów swych towarzyszy; twierdzą nawet, że w czasie samego bombardowania, dwie godziny przepędził w twierdzy. Jest to rzecz niegodna, dodaje korespondent, że rząd austrjacki nagrodził podobne postępowanie krzyżem korony żelaznéj. Konferencje mające odbywać się w Konstantynopolu dla urządzenia sprawy turecko-serbskiéj dowiodą najwyraźniéj niemożności przywrócenia dawnych stosunków. Udzielone zostaną Serbji ustępstwa wyzwolone, utrwalające jéj niepodległość, tylko prawo najwyższego zwierzchnictwa zaręczone będzie dla Porty.

Surowo też naganiane jest dwuznaczne postępowanie Austrji w rzeczy rozejmu czarnogórskiego; innym razem pomówimy o téj sprawie, ale nie możemy wstrzymać się od dodania, że wkrótce hrabia Rechberg zrozumie, iż okoliczności, które nadawały polityce książęcia Schwarzenberga pozór powodzenia, zupełnie się zmieniły i że powrót do niéj przez Austrję może doprowadzić ją do zguby. Niechcemy chwalić polityki pruskiéj, ale wszyscy zgodzą się na to, że nie jest zdradziecką. Nieprzyjaciele Prus mają do czynienia z przeciwnikiem uczciwym. Prędko zapewne Austrja ujrzy, że wyjąwszy może Anglję i kilku małych dworów niemieckich, cała Europa odstrychnie się od niéj i zostawi ją w zupełném odosobnieniu.

Poselstwo japońskie za przybyciem swojém do Dusseldorff uszczęśliwione było z mowy, jaką powitał je w języku japońskim p. Wilhelm Grube, członek wyprawy handlowéj w Azji wschodniéj. Wiele osób w Dusseldorffie rozmawiało z członkami poselstwa po hollendersku. W piątek wieczorem dnia 18 lipca, Japończycy przybyli do Berlina i przyjęci zostali w przedsieniu drogi żelaznéj potsdamskiéj przez jenerała Alwensleben, komendanta miasta, pana von Berunth prezesa policji i pana Ludemann głównego radcę trybunału, którzy odprowadzili ich do pojazdów, przez pokoje królewskie dworca.

Czytamy w Gazecie Narodowéj pod dniem 19 lipca z Berlina:

W skutek interpelacji pana von Reichensperger, oczekiwano dziś na posiedzeniu izby poselskiéj oświadczenia hr. Bernstorff, za którém zapewne poszedłby rozbiór stosunków z Włochami. Ze zdziwieniem więc usłyszano, że minister spraw zagranicznych odłożył odpowiedź aż do wtorku, to jest do dnia 22 lipca, chociaż uznanie Włoch, podług depeszy nadesłanéj z Turynu, jest czynem dokonanym. Niedobrze też zrozumiano, dla czego ta sprawa odroczyła aż do piątku rozbiór traktatu handlowego. Ważne względy państwa, z któremi ten traktat jest w związku, oczywiście nakazują potrzebę położenia co najprędzéj końca wichrzeniu podsycanemu przez Austrję. Pojedyńcze zdanie każdego posła jest już ustalone, a ten co dotąd nie ocenił traktatu w jego szczegółach, niewiele zapewnie przez kilka dni nabierze światła.

Całe zadanie ogranicza się do dwóch sposobów: albo przyjąć traktat handlowy bez zastrzeżeń i wstecznéj myśli, albo przyjąć związek celny austrjacki. Inaczéj téj sprawy uważać niepodobna—i wszystkie możliwe rozprawy z innego stanowiska do niczego nie doprowadzę. Izba postanowiła, że rozpocznie rozprawy dnia 22 lipca, we wtorek; dziś zajmowała się prośbami kommissji gmin.

Interpelacja pana von Reichensperger podobnież roztrząsaną będzie, jakeśmy to powiedzieli, w przyszły wtorek.

Depesze telegraficzne.

PARYŻ, poniedziałek 21 lipca wieczorem. Dziennik Prasa oznajmuje, że wojsko wyprawy francuzkiéj do Meksyku składać się będzie z 30 tysięcy ludzi.

TURYN, poniedziałek 21 lipca wieczorem. Jenerał de Sannaz mianowany jest posłem w Petersburgu; otrzymał poruczenie zawiadomić dwór cesarski o ogłoszeniu królestwa włoskiego.

TURYN, poniedziałek 21 lipca wieczorem. Na dzisiejszém posiedzeniu izby poselskiéj, jenerał Durando, minister spraw zagranicznych, opowiedział stan stosunków zewnętrznych kraju: „Podstawą naszéj polityki, rzekł, jest przymierze z Francją.“

Minister następnie ponowił silną protéstację przeciw mowie wyrzeczonéj w Palermo przez Garibaldiego, dodając: „Rząd sprzymierzony z Francją nigdy nic nie uczyni, coby dobru Włoch było przeciwném.“

Oświadczył, że stosunki z Anglją są serdeczne i odrzucał nawet domysł wojny z Anglją: „Powołaniem Włoch, rzekł, jest być ogniwem zjednoczenia między mocarstwami zachodniemi.“

„Wszystkie dokumenta ściągające się do uznania królestwa włoskiego przez Rossję i przez Prusy zostały złożone; niema innych warunków prócz tych, jakie izba widzi w tych dokumentach. Spodziewam się, że państwa niemieckie pojdą za przykładem Prus. Co do sprawy weneckiéj, istniały w roku przeszłym pewne projekta wykupu Wenecji, które do niczego nie doprowadziły. Spodziewam się nakoniec, że na rozwiązanie sprawy rzymskiéj już niedługo czekać przyjdzie.“

BERLIN, poniedziałek 21 lipca wieczorem. Ukaziciel rządowy oznajmuje dziś w części nieurzędowéj, że król dał dziś osobne posłuchanie hrabiemu de Launay, który miał zaszczyt złożyć najjaś. panu swoje listy wierzytelne, jako poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny króla włoskiego.

Hrabia Bernstosff odpowiedział, że przyznanie królestwa włoskiego wcale nie pociąga za sobą przyznania zasady narodowości. Dodał, że depesza jenerała Durando przedstawiła rękojmie; że przyznanie Włoch posługuje dogodnościom Prus; że państwa katolickie także przyznały królestwa włoskie i że Prusy nie mają powodu okazywać się bardziéj od nich katolickiemi.

LONDYN, wtorek 22 lipca. Ostatnie wiadomości otrzymane z New-Yorku, są z d. 11 lipca:

Prezydent Lincoln w mowie wyrzeczonéj do wojska, rzekł: „Cieszę się widząc, że otaczają mię ludzie, którzy postanowili dopóty nie wytchnąć, dopóki nie zdobędą Richmondu. Pokładam nadzieję w wojsku i w jenerale Mac-Clellan.“

Prezydent Lincoln powrócił do Waszyngtonu po osobistéj naradzie z jenerałem Mac-Clellan.

LONDYN, wtorek 22 lipca. Nadeszły następne wiadomości z New-Yorku z dnia 14:

W skutek braku robotników, wywóz zboża został prawie zupełnie zawieszony.

Oderwańcy opanowali Murfreesborough. Jeden półk związkowy został wzięty w niewolę,

Rozbiegła się wieść, że wojska związkowe zdobyły Banton-Rouge i wzięły 1,500 jeńca.

PARYŻ, środa 23-go lipca. Monitor powszechny oznajmuje, że jéj kr. wysokość księżna Klotylda doznała symptomatów zapalnych, co spowodowało postawienie pijawek, po których oczekują dobrego skutku. Cesarzowa odwiedziła księżnę wczoraj wieczorem.

TURYN, wtorek 22 lipca wieczorem. Na giełdzie krążyła dziś pogłoska, że Garibaldi zniknął i udał się w nieznane miejsce. Przekonaliśmy się, że Garibaldi znajdował się dziś rano jeszcze w Palermo, wróciwszy z Trapani i Marsala, oraz że był nieco chory.

BERLIN, środa 23 lipca. Na posiedzeniu izby poselskiéj, hrabia Bernstorff nastawał w rozprawach nad traktatem handlowym z Francją, aby izba okazała się w głosowaniu przychylną rozporządzeniom téj umowy i dodał: „Wczoraj wyprawiona została depesza pruska, w któréj przełożenie Austrji odrzucono, głównie z tego powodu, że Prusy chcą pozostać wiernemi danemu słowu i ponieważ dotychczasowe taryfy nie mogą być utrzymanemi.

CATTARO, środa 23 lipca. W sobotę d. 19 lipca połączone siły tureckie uderzyły w okolicach Spuża na Czarnogórzan razem na trzech rozmaitych punktach. Odparto wszędzie Turków, którzy stracili około 3,000 ludzi w ranionych i zabitych, tudzież dwa działa.

TURYN, środa 24 lipca. Dzienniki rozniosły pogłoskę, że kilka tysięcy młodzieży udało się do Genui dla odpłynienia do Palermo. Ta wieść potrzebuje potwierdzenia.

LONDYN, czwartek 24 lipca. Ostatnie wiadomości otrzymane z New-Yorku są z dnia 13 lipca.

Słyszane było dnia 10 strzelanie z dział na rzece James.

Liczne bandy gerylasów oderwańców trapią Kentucky. Municypalności większych miast zobowiązały się płacić rekrutom negrów dodatkowe, do nagrod przez rząd centralny wyznaczonych. Cena chleba została określona. Senat upoważnił prezydenta Lincolna do przyjmowania nagród do służby wojskowéj. Dzienniki richmondskie uważają nowe stanowisko zajęte przez jenerała Mac-Clellana za bardzo dogodne.

PARYŻ, czwartek 24 lipca. Wiadomości otrzymane z Vera-Cruz dochodzą do 2 lipca. Oznajmują, że Francuzi zaskoczyli i pobili znaczny oddział Meksykanów w Gerra-Borgo. Wróciwszy dnia 14, byli napadnięci dnia 15 przez Meksykanów, ale wypadek téj utarczki został nierozstrzygnięty.

Meksykanie przejęli dowóz przeznaczony do Orizaba, gdzie znajduje się bardzo szczupły zapas żywności.

BELGRAD, czwartek 24 lipca. Dziś książę serbski był na nabożeństwie żałobném, odprawioném za Serbów poległych w czasie wypadków czerwcowych.

Wczoraj konsulowie państw europejskich zostali uprzedzeni przez depeszę konferencji konstantynopolskich, aby książę czuwał i odwracał wszelkie zgwałcenie granic prawdziwie tureckich przez czas trwania konferencji, bo i Porta przyjęła ze swéj strony zobowiązania niegwałcenia kraju będącego własnością serbską. Książę przyjął konsulów i oświadczył, że serbowie, którzy unikali wszelkich zatargów od czasu zaprzestania kroków nieprzyjacielskich, potrafią w obec téj deklaracji Porty tém bardziéj być ostróżnymi.

TRIEST, czwartek 24 lipca. Książę Piotr Oldenburski przybył tu wczoraj.

Przegląd Miejscowy.

WILNO.

Dnia 11 b. lipca odbyło się zwyczajne posiedzenie miesięczne Komissji archeologicznéj wileńskiéj pod przewodnictwem prezesa Eustachego hr. Tyszkiewicza, w obecności zebranych członków téj naukowéj instytucji.

Prezes Towarzystwa zagaił posiedzenie następującém przemówieniem:

„Panowie moi! Zagajając dzisiejsze nasze zwyczajne posiedzenie, pozwalam sobie wspomnieć, że przed dwudziestu pięciu laty, to jest w r. 1837, w miesiącu lipcu, bawiąc w rodzicielskim domu, po raz piérwszy dotknąłem się kurhanów i z nich publiczny użytek, naukę dotąd u nas prawie nieznaną, i naostatek zbiór dziś w krajowe Muzeum zamieniony, utworzyć Bóg mi dozwolił.

Na gruncie sąsiednim obywatela Dominika Pawlikowskiego, kurhany te stanowiły cmentarzysko pogańskie. Był w domu rodziców moich niejaki Andrzej Kaczyński, człowiek zdrowo widzący rzeczy, który kilkanaście młotków kamiennych zebrał, a słysząc podania o tych kurhanach, uwagę moją zwrócił na te przedmioty i do bliższego zbadania mnie zachęcił. Piérwsza próba była nader szczęśliwa i do dalszych poszukiwań wzniecila ochotę. Niezraziły mnie dalsze niepowodzenia, ani nawet przesądne przez dziedziców miejsca, pomimo mojéj wiedzy, zabranie głowy trupiéj i palców wziętych z pierścieniami srebrnemi i zakopanie ich na mogiłach miejscowych, ażeby to domowi jakiego nieszczęścia nie przyniosło. Z poszukiwań moich zdałem podówczas w „Tygodniku Petersburskim“ sprawę, o czém czcigodny Teodor Narbutt w osobnym artykule, do tejże gazety nadesłanym, prawdziwie wieszczym duchem zawyrokował swoje zdanie, i przepowiedział, że to jest kamień węgielny przyszłego Litewskiego Muzeum. Od téj chwili czwarta część stulecia ubiegła; — nie wspomnę tu o przeciwnościach, jakie w zamiarach moich mnie spotykały, zamilczę o zawiści i niewyrozumiałości mniejszéj części mieszkańców Litwy; pamiętać nie chcę o całéj cierniowéj drodze, którą przebyłem, a pokonawszy wszystko, dziś lubo zaledwie rok ósmy liczymy bytu swojego, jednak 25-letnią rocznicę obchodzić powinniśmy.

Przez ten przeciąg czasu do jakich rozmiarów zbiory nasze doszły! z jakąż ciekawością są one przez publiczność zwiedzane! A gdy nasienie rzucone urodziło, gdy kwiat dojrzał, samo przez się nastręcza się zapytanie, jaki jest owoc téj instytucji? Najmilsze jest z tego zdanie sprawy przed wami, panowie moi. Niemam potrzeby dowodzić tu użyteczności muzeów, które w świecie cywilizowanym każda stolica, a nawet każde większe lub mniejsze miasto posiada. Ponieważ jest mowa o naszém wyłącznie, z tego więc przed panami czuję się w obowiązku wytłómaczyć. Przez lat 7 przeszło po dziesięć tysięcy osób co rok odwiedzało to Muzeum; największa była ilość uczącéj się młodzieży, która oprócz zbiorów nauczających historji naturalnéj, zdawała się zawsze piękne w oddziale archeologicznym znajdować zamiłowanie. Wszystko to po większéj części są dzieci obywateli i właścicieli ziemskich, których zasługi krajowe i tradycje familijne, niczém niezatarte i nigdy niezapomniane, zawsze świeżém wspomnieniem przeszłości serca ich ożywiały. Cóż dopiéro, gdy w epoce, w któréj żyjemy, ogólny gust do rzeczy starych i zabytków archeologicznych tak wielkie znalazł zamiłowanie! Dla tego też młodzieniec widząc wykopaliska kurhanowe, młotki kamienne, broń dawną, i mając sobie ich ważność objaśnioną, nigdy już znalezionym w ziemi a dotąd bez żadnéj uwagi zapominanym i wyrzucanym, zabytkom starożytności nieda uledz zatraceniu, ale w domu swym je uczenie i starannie przechowa. Zginie z czasem owo opowiadanie we wszystkich prawie domach naszych, o znajdowanych osobliwościach, które Bóg wié gdzie się podziały.

Cóż dopiéro mówić o rzeczach, które nieszczęśliwa moda z komnat naszych wyrzuciła? Dziś portrety familijne, wydobyte z pod strychu i oczyszczone, zdobią wnętrze mieszkań; dawne zbroje zerdzawiałe w lamusach, stanowią główną ozdobę pokojów. Kulbak i rzędów złocistych nie przerabia nikt na użytek domowy, lecz wszystko to ledwie że nie powiém z religijném poważa uwielbieniem. Gdyby Muzeum nasze innéj zasługi nie położyło, już ta jedna byłaby dostatecznym dowodem użyteczności założenia téj instytucji.

Dziękujmy Bogu, że nam dozwolił w téj krajowi pożytecznéj pracy czynny wziąć udział. Dla nas jest konieczności święcie przechować ojców naszych zwyczaje i wspomnienia.

Przechodząc teraz do dziennego porządku posiedzenia, winienem oznajmić, że współczłonek naszego towarzystwa czcigodny ksiądz Małyszewicz, członek wielu towarzystw naukowych i kawaler orderów, nadesłał w ubiegłym miesiącu zbiór papierów, stanowiący część archiwum białostockiego, składający się z 7-miu pargaminów i 249 pism rozmaitych. Stanowi on szacowną całość korespondencji znakomitego domu Branickich herbu Gryf, których prawdziwa świetność na Litwie, mijając dawne w Wielkiéj Polsce zasługi, od związków familijnych z wielkim bohaterem narodu naszego Stefanem Czarnieckim rozpoczęła się i w trzeciém zgasła pokoleniu. Szereg tych pism rozpoczynają nadania króla Władysława IV Stefanowi Czarnieckiemu porucznikowi półku starosty krakowskiego, wespół z małżonką jego Zofją Kobierzycką, dóbr Krzeczkowa, Olszan i Hołojłowicz w województwie Ruskiém leżących, w 1646 roku, z warunkiem, ażeby przeznaczone przez króla 1500 florenów zasłużonemu żołnierzowi Boratyńskiemu z dóbr tych wypłacił. Drugim przywilejem Jan-Kazimierz temuż Czarnieckiemu wojewodzie i jenerałowi ziem Ruskich w 1663 roku starostwo sandeckie nadaje. (Niewiémy dla czego Niesiecki wszędzie Czarnieckiego Czarneckim nazywa. Znając nadania królów, urzędowe i prywatne jego podpisy, nareszcie przez Branickiego popiersie marmurowe wzniesione, a dziś w Muzeum starożytności w Wilnie przechowane, wątpić nam o jego nazwisku nie można, tém bardziéj, że Czarniecki nie z Czarnéj, lecz z Czarńcy się pisał). Jednocześnie królowa Konstancja, małżonka Zygmunta III, kwituje Stanisława z Roszczy Branickiego miecznika i celnika koronnego z wnoszonych a jéj należnych pieniędzy.

Syn Stanisława Jan Branicki, podkomorzy krakowski i starosta chęciński, żonaty z Anną-Beatą Wapowską, kasztelanką przemyską, prawdziwy ulubieniec Jana-Kazimierza, lubo już w 1625 r. miał przez Zygmunta III nadane sobie dobra w Sandomierskiém, najwięcéj jednak łask od Jana-Kazimierza doświadczył. Zygmunt III powierzał mu obronę granic od napaści tureckiéj i wielkie mu przyznaje zasługi za niedopuszczenie w granice Rzeczypospolitéj fałszywéj monety szląskiéj, któraby wielki uszczerbek skarbowi koronnemu czyniła. Syn jego urodzony z Wapowskiéj Jan-Klemens Branicki, marszałek nadworny koronny, bielski, brański, stobnicki, krosieński, ratyński starosta, pojął w dożywotnie związki Aleksandrę-Katarzynę Czarniecką, wojewodziankę kijowską, sławnego wojownika Stefana córkę. Tego Jana-Klemensa związki z królem Michałem Wiśniowieckim były najbliższe. Są tu własnoręczne listy królowéj Marji-Ludwiki żony Jana-Kazimierza do niego pisane; ale króla Michała, oprócz pism urzędowych, prywatne korespondencje świadczą o serdecznych i najbliższych jego z Branickim stosunkach. Król Michał powierzał na jego ręce korespondencje swe w języku włoskim z arcy-książętami austrjackimi, zapraszał go na przyjęcie wiedeńskich gości i na akt swój weselny do Częstochowy. Cesarzowa Eleonora, matka żony króla Michała, serdecznie mu dziękuje w liście urzędowym za uwiadomienie o szczęśliwém przybyciu jéj córki do Warszawy. Jedyny syn jego, urodzony z Czarnieckiéj, Stefan Branicki wojewoda podlaski w ścisłych był związkach z Janem III Sobieskim, a po jego śmierci z królową Marją-Kazimirą, z którą tajemne korespondencje pisane liczbami prowadził. Jakkolwiek Augusta II mamy w tym zbiorze do niego listy urzędowie pisane, przekonywamy się jednak z prywatnéj korespondencji Stanisława Leszczyńskiego, jak wielka ich zażyłość, a nawet przyjaźń łączyła. W zajściu z powodu interesów majątkowych, król ten usilnie błaga wojewodę podlaskiégo o zapomnienie urazy, powtarzając niejednokrotnie, że pierwiéj trzeba dobrze się przekonać, a potém wyrokować. W 1708 roku, pisze, że sposobu do życia żadnego niemając, puścił wszystkie prowenta swoje za pewną summę jm. księdzu nominatowi krakowskiemu; w 1709 r. w maju Sokółkę przyrzeka mu puścić w dzierżawę, zawsze się pisząc z serca go kochającym. Lecz w lipcu tegoż roku czytamy już list czuły, pisany do pani wojewodzinéj, ubolewający gorzko nad zgonem jéj męża. Królowa Katarzyna Leszczyńska w liście prywatnym panią wojewodzinę podlaską połową serca swojego nazywa; pieczątka jéj wśród herbów krajowych mieści Łodzię herb Opalińskich, co niemałą rzadkość stanowi, gdyż zwykle królowe panie herbu tylko męża panującego wśród orłów i pogoni używały. Dodać tu winienem, że wszystkie w prywatnych korespondencjach sygnetowe pieczęcie Marji Ludwiki, Michała Wiśniowieckiego, Stanisława Leszczyńskiego i jego żony, dziwnie doskonale się przechowały.

Ten to Stefan Branicki, żonaty z Katarzyną Sapieżanką zostawił jedynego syna Jana-Klemensa chorążego koronnego, generała artyllerji koronnéj, następnie wojewodę krakowskiego i hetmana polnego, naostatek hetmana wielkiego koronnego i kasztelana krakowskiego. W archiwum tu opisywaném najwięcéj jest papierów z jego epoki; a jako wszelkie dyplomatyczne związki Porty ottomańskiéj z dawną Polską nie przez kanclerza, lecz przez hetmana wielkiego ułatwiane zwykle były, to też pisma hospodarów mołdawskich, ich posłów i agentów, jak równie też i stąd wysyłanych komissarzy do Stambułu, bardzo są zajmujące. Z pism królewskich mamy tu list prywatny Augusta II, winszujący mu ożenienia się z siostrą ks. hetmana Michała Radziwiłła, u nas zwykle od przysłowia zwanego „Rybeńko“, i łaskę swą królewską zapewniający. W innéın też urządowém piśmie król ten używa wpływu Branickiego na Sapiehów, mających pretensje do dóbr kks. Neuburskich, mających wkrótce przejść do dziedzictwa kks. Suletachskich i dziękuje mu za nakłonienie ich do wyboru osoby królewskiéj na arbitra w tych sporach. 34 listy prywatne Augusta III w rozmaitych pisane były okazjach. W młodszym wieku Branicki musiał być żywego charakteru, bo go król upomina o gwałtowne postępowanie i uwięzienie Pruskiego, za konsensem królewskim rządzącego starostwem bogusławskiém. Zaleca mu zgodę z hetmanem wielkim litewskim, — ale główne niezadowolenie Augusta III pochodziło z interesu ordynacji Ostrogskiéj, którą po czterech latach kurateli król zalecił oddać nazad we władanie księcia Sanguszki. Branicki z widoczną niechęcią wypełniał wolę króla, która w wyraźne rozkazy zamieniła się wkrótce. W roku 1755 hetman wielki koronny wysłał adjutanta swojego Malczewskiego do Stambułu z powinszowaniem wstąpienia na tron nowemu sułtanowi; przytém jak widać, dał mu missję tajemną, o któréj król się dowiedział, i mocno był nieukontentowany na hetmana, chcąc od siebie i Rzplitéj osobnego wysłać posła. Branicki niezręcznie się tłómaczył z zuchwałego swego postępowania, a król odwołać Malczewskiego bezzwłocznie rozkazał. Z innych korespondencij widzimy, że niejednokrotnie afidowane osoby z Białegostoku wysyłane były wprost od hetmana, i odegrywały tam rolę agentów dyplomatycznych od narodu, którym zapewnie za wdaniem się gabinetu polskiego, kazano wyjeżdżać bez ceremonji z Carogrodu.

W 1762 roku, ponieważ Branicki uwiadomił króla, że w Wielkiéj Polsce spokojność może być zachwianą, król z Drezna wysyła jenerała Mokronowskiego z instrukcją przekonania się o niebezpieczeństwie i użycia środków paraliżujących działania swych nieprzyjaciół. Listy jego synów Ksawerego-Fryderyka i Karola, jak za życia ojca, tak i po jego zgonie, zawsze tchną wielką dla hetmana życzliwością; w nim też ci książęta nadzieję posiadania ko-

rony polskiéj pokładali. Listy Marji- Józefiny królowéj i Marji-Antoniny matki króla saskiego a księcia warszawskiego, zwykle są odpowiedzią na powinszowania Branickiego, w rozmaitych okazjach składane. Pięknie dochowane są firmany, pisane po turecku na ogromnych arkuszach i opatrzone urzędowemi pieczęciami. Następują listy hospodarów mołdawskich w liczbie 31: Mateusza Gica z r. 1754, Karola Ghika z 1758, Jana Teodora z 1761, Grzegorza Jana, piszącego się czasem Iwanem z 1763 — i Grzegorza Ghicca z 1764. Jak same pisma książąt panujących, tak równie i znaczna bardzo ilość listów pana de Mille zostającego przy nich pisane z Jass, odnoszą się do zajścia z Tatarami i chanami krymskimi, o granicę, co ledwie za Stanisława-Augusta osobna komissja załatwiła. De Mille prawdziwym był sługą hetmana i wszystkie jego polecenia aż do kupna koni i wołów wypełniał, korespondując z nim w języku francuzkim. Interes kupca Izmaila, ograbionego w Krakowie, znaczną część téj korespondencji zajmuje. Wysłany do Stambułu Stankiewicz w charakterze akredytowanego od Rzeczypospolitéj, szczegółową z pobytu swojego zdaje sprawę w języku francuzkim w 15 swoich listach, kończących się często pismem tajemném liczbowém; lecz że nie miał listów kredencjonalnych, nie mógł być prezentowany sułtanowi i otrzymał rozkaz wyjechania ze stolicy.

W dyplomatycznych rokowaniach, najbardziéj zajmujący jest zbiór memorjałów i listów, często kilko-arkuszowych: posła ówczesnego francuzkiego w Konstantynopolu, a następnie ministra spraw zagranicznych za Ludwika XV, pana Devergennes, w liczbie 36, niemniéj M. Paulmy, posła francuzkiego w Warszawie. Z poufnego i zupełnie przyjacielskiego stylu ambasadora wnosić można, że się obaj znali we Francji w epoce, kiedy hetman Branicki w wojskowéj tam służbie zostawał. W ogóle archiwum to zasługuje na uwagę dziejopisów i dla chcących pracować nad historją krajową, dzięki szczodrobliwości księdza Małyszewicza, zbiory naszego Muzeum, będą mogły interesujących dostarczyć materjałów.

Na tymto-Janie Klemensie zmarłym w 1773 r. zgasł szczep domu Branickich herbu Gryf. Kiedy on był owdowiał, bezdzietny, po zgonie żony swojéj Radziwiłłówny, przez pamięć i szacunek dla niéj, gorąco żądał, ażeby jego wielkie dobra i skarby przeszły w ręce Radziwiłłowskie. Siostra jego księżna Lubomirska starościna bolimowska miała jedyną córkę Marję, którą w familijnych układach postanowiono wydać za synowca zmarłéj Branickiéj księcia miecznika, zwanego późniéj od przysłowia „panie kochanku.“ Ale trudno było z nim trafić do końca. W papierach zachowanych dotąd w archiwum w Nieświeżu, są listy półkownika Petersona, pisane do ks. hetmana ojca „panie kochanku“, który mu z rozkazu rodzicielskiego do Białegostoku w konkury towarzyszył. W jednym powiada, że książę Karol zupełnie jest dla panny obojętnym, że wyraźnie z woli starszych wczoraj u stołu księżniczka chcąc sama kawalera ożywić, rzuciła nań gałeczkę chleba. „Panie kochanku“ chwycił leżącą przy nim bułkę chleba, i tak dobrze w pannę starościankę wycelował, że gdyby nie zręczne jéj uchylenie się, mógłby ją bardzo okaleczyć. Jednakże koniec końcem, wydano ją za tak ujmującego młodzieńca. Bardzo naturalnie, że żyć z nim nie mogła, i długo, szanowana ogólnie, a co większa przez byłego męża swojego, znaną była pod nazwaniem księżny miecznikowéj, mieszkając zwykle w Wiązownie pod Warszawą. Wówczas Branicki ponowił śluby małżeńskie z Szembekówną, z którą się rozwiódł bardzo prędko, a następnie z Izabellą Poniatowską siostrą króla Stanisława-Augusta, a gdy i powtórnie Bóg go potomstwem nie obdarzył, ogromny spadek po nim dostał się Potockim, rodzącym się z drugiéj siostry hetmana.

Kończąc to zdanie sprawy, podług zwyczaju mam za powinność uwiadomić szanowne Towarzystwo, że w miesiącu ubiegłym 1004 osoby odwiedziło Muzeum, z tych 765 mężczyzn, a 239 kobiét“.

Następnie, po odczytaniu protokółu przeszłego posiedzenia i podaniu treści korespondencji naukowéj, odczytany został spis ofiar za miesiąc ubiegły, który umieszczamy poniżéj i publiczne podziękowanie w imieniu Towarzystwa składamy.

Paszkiewicz Władysław ofiarował 9 monet miedzianych.

Wirszupski Abraham starozakonny, monetę srebrną.

Karnowicz Eugenjusz czł. współpr. 10-ty zeszyt wydawanego przez siebie pisma p. t. „Mirowoj posrednik.“

Cesarska Archeologiczna Komissja, wyciąg ze swego sprawozdania o archeologicznych poszukiwaniach i sprawozdanie swoje z lat 1859 i 1860 wydane w Petersburgu.

Żółkowski Jan Elementarz chiński.

Jakutowicz Djoniży broszurkę p. t. „Mowa Jana - Nepomucena Wyleżyńskiego przy otwarciu gimnazjum krzemienieckiego, miana 1 października 1805 r.“ i medalik bronzowy z wyobrażeniem Napoleona I-go.

Kossko Onufry 3 medaliki pamiątkowe francuzkie.

Wilczyński Jan-Kazimierz dwie ryciny z nowego pocztu Album Wileńskiego.

Bieliński Henryk talar hiszpański Filipa IV i monetę srebrną Stefana Batorego.

Stankiewicz Władysław broszurę p. t. Krytyka Jakóba Pożarskiego na dzieło Sebastjana Żukowskiego p, t. „Początki języka hebrajskiego.“ Wilno 1825 r.

Soncow Dymitr rzecz. czł. Ces. Arch. Tow. i innych naukowych Towarzystw dzieło własne p. t. „Dieńgi i Puły Drewniej Rusi. Dodatek drugi. Moskwa 1862 r.“

Ministerjum Nar. Ośw. Dziennik własny z miesiąca maja 1862 r.

Ks. Małyszewicz Józef czł. współpr. 7 pargaminów z pieczęciami i 249 listów królów, królowych i innych znakomitych osób.

Grodzieński M. J. M. członek wielu uczonych towarzystw 7 dzieł w tyluż tomach.

Berlin M. dzieło własne w rossyjskim języku p. t. „Rys żydowskiéj ludności w Rossji. Petersburg 1861 r.“

Chodźko Dominik czł. współpr. 2 dzieła w 3 tomach.

Gusiew Mateusz rzecz. czł. 28 i 29 NN. wydawanego przez siebie Gońca nauk matematycznych.

Kurnatowski Henryk czł. współpr. 2 dzieła w 5 tomach.

Górski Jan czł. hon., gniazdo gila dziwoni (Pyrrhula Erythrina) i mysz leśną (Mus silvaticus).

Jakubowski Mustafa ob. p-tu lidzkiego 5 srebrnych monet.

Tarwid Oskar Stanisław insp. gimn. szawelskiego dwa autografy Franciszka Karpińskiego.

Baron Ludwik Koehne 100 motylów Lepidoptera i 60 Neuroptera, Pseudoneuroptera.

Dnia 25 zeszłego czerwca odbyło się posiedzenie Wileńskiego gubernjalnego komitetu statystycznego pod prezydencją pełniącego obowiązki naczelnika gubernji, rzecz. rad. st. A. de Roberti.

Na tém zebraniu pomocnik prezesa zakomunikował przytomnym, że od czasu ostatniego posiedzenia w d, 23 kwietnia, ustanowiona podówczas komissja redakcyjna zgromadzała się trzy razy i że czynności jéj spisane zostały w osobnych sprawozdaniach, których treść jest następująca.

Na piérwszém posiedzeniu d. 8 maja pomocnik prezesa złożył następujący plan szczegółowego opisania gubernji Wileńskiéj: 1) rzut oka na historję gubernji; 2) opis geograficzny, włączając w to szczegóły geologiczne, geognostyczne, orograficzne i hydrograficzne; 3) klimat; 4) królestwo kopalne i roślinne; 5) ludność; 6) zarysy etnograficzne; 7) prawodawstwo i zarząd, dochody i rozchody; 8) drogi kommunikacyjne; 9) gospodarstwo wiejskie i miejskie; 10) przemysł i handel; 11) zarysy moralne co do wyznania religijnego, oświaty, dobroczynności i stopnia umoralnienia; 12) statystyka cywilna i kryminalna, oraz sądowo-policyjna; 13) stan zdrowia narodowego; 14) opis miast, miasteczek i innych ważniejszych miejscowości; 15) ogólny rzut oka na archeologję gubernji, t. j. właściwe pomniki starożytności, oraz na archeografję i bibljografję miejscową. Z kolei rzecz. czł. M. Gusiew czytał krótkie uwagi o metodzie czynności komitetu, które według tych uwag powinnyby głównie być skierowanemi do opracowywania takich zagadnień specjalnych, jakie snadno mogą być przez komitet rozstrzygnięte i wskazał pewną liczbę najbardziéj podług niego interesujących tego rodzaju szczegółów. Myśl tę uznano za słuszną; lecz niewidziano jednak w niéj przeszkody do nakreślenia ogólnego planu prac statystycznych. W skutek tego członkowie komissji redakcyjnéj rozebrali pomiędzy siebie pracę nad ułożeniem szczegółowych programatów dla następujących rubryk statystyki: p. Korewa co do zaludnienia i dróg komunikacyjnych; p. Adamowicz co do zdrowia ludności; p. Krupowicz co do gospodarstwa wiejskiego i miejskiego, oraz przemysłu i handlu; p. Kulin co do stopnia oświaty w gubernji; p. Malinowski co do układu zarysów historycznych gubernji; p. Kirkor co do opisu miast, tudzież zarysów etnograficznych i historycznych. Traktowano następnie o znajdujących się materjałach do wypełnienia tych rubryk i o środkach zbierania innych, tudzież o podziale czynności pomiędzy członków komitetu. Nadto prezydujący w komitecie poruczył pomocnikowi prezesa wezwać rzecz. czł. gubern. prokuratora Synicyna, ażeby wziął udział w posiedzeniach komissji i nakreślił programat statystyki cywilnéj i kryminalnéj oraz sądowo-policyjnéj, a pełniącego obowiązki inspektora gimnazjum miejscowego Tamulewicza, ażeby ułożył programat opisu gubernji pod względem przyrodniczym. Potém na ogólne żądanie prezydującego i wszystkich członków komissji redakcyjnéj, rz. czł. Gusiew przyjął na siebie redakcję Historyczno-statystycznego pisma zbiorowego gubernji Wileńskiéj na rok bieżący. Nakoniec roztrząsano programat Słownika geograficzno-statystycznego gubernji Wileńskiéj, nad którym pracę przyjął na siebie pomocnik prezesa.

Na posiedzeniu komissj, d. 22 maja rz. czł. M. Gusiew złożył programat opisu okolicy pod względem klimatycznym, oraz wystawiał konieczną potrzebę urządzenia w kilku miejscowościach gubernji niezbędnych stacij meteorologicznych. Członkowie komissji redakcyjnéj, w zupełności oceniając trafność tego projektu, postanowili prosić p. prezydującego komitetu o współudział w jego urzeczywistnieniu i uznali za potrzebne wejść w tym względzie w stosunki z dyrektorem głównego obserwatorjum fizycznego, akademikiem Kupferem. Dalej tenże rzecz. czł. Gusiew, z powodu poruczonego mu ułożenia programatu opisu topograficznego gubernji, oświadczył, iż zamiast tego programatu, począł pisać artykuł p. t. „Krytyczny rzut oka na dane do ułożenia opisu topograficznego gubernji Wileńskiéj.“ Artykuł ten, mający zawrzeć wypadek wszelkich dotychczasowych prac w tym przedmiocie, p. Gusiew zamierza wygotować do umieszczenia w zbiorze materjałów statystycznych, których redakcję przyjął na siebie. Następnie rzecz. czł. M. Krupowicz przeczytał ułożony przez się programat grupowania szczegółów z trzech gałęzi statystyki: gospodarstwa wiejskiego, przemysłu rękodzielniczego i fabrycznego, oraz handlu. Programat ten, podług którego p. Krupowicz oświadczył gotowość opracowywania opisów szczegółowych, uznano za odpowiadający w zupełności celowi. Z kolei rz. cz. A. Adamowicz ustnie wypowiedział swoje widzenie w przedmiocie ułożenia programatu i opisu wziętéj przezeń na siebie gałęzi statystyki co do stanu zdrowia ludności. Komissja redakcyjna prosiła p. Adamowicza, ażeby na następném posiedzeniu złożył plan na piśmie, dołączając doń szczegółowe wyliczenie mających posługiwać ku temu celowi materjałów; a tymczasem postanowiła skomunikować się z radą opiekuńczą zakładów dobroczynnych w Wilnie, prosząc o przysłanie do komitetu sprawozdań z 5-ciu lat ostatnich dla uczynienia potrzebnych z nich wyciągów. Z kolei rz. czł. Gusiew mówił o potrzebie umieszczenia w piśmie zbiorowém wszystkich tablic statystycznych, które jako dodatki objaśniające składane są przy dorocznem sprawozdaniu naczelnika gubernji. Komissja pochwaliła ten plan i postanowiła prosić p. prezesa o stosowne rozporządzenie. Potém pomocnik prezesa,— oprócz mającego być wydrukowanym w książce zbiorowéj artykułu jego, zawierającego systematyczny spis materjałów do statystyki ogólnéj téj krainy,—na przełożenie p. Gusiewa, zgodził się jeszcze ułożyć do tejże książki zbiorowéj chronologiczną wskazówkę wydarzeń w sferze administracji i życia publicznego, oraz nekrologi. Nakoniec pomocnik prezydującego oświadczył, że p. Kulin, z powodu swych zatrudnień, prosił o uwolnienie go od pracy nad programatem opisu stanu oświecenia w gubernji; pan zaś Tamulewicz zgodził się wypracować programat opisu tejże gubernji pod względem przyrodniczym.

Wreszcie na posiedzeniu dnia 5 czerwca, w obecności p. naczelnika gubernji odbytém, rozpatrzono i zatwierdzono rozmaite pytania do władz i osób urzędowych skierowane, a ułożone przez rz. czł. Gusiewa, w tym celu, iż ich rozwiązanie jest potrzebném do skompletowania rysu historycznego gubernji Wileńskiéj za rok ubiegły. Po dokonaniu téj czynności, pomocnik prezesa zakomunikował, że za zgodą prezydującego w komitecie, ułożenie programatu statystyki cywilnéj i kryminalnéj oraz sądowo-policyjnéj, jako też opracowywanie artykułów do téj gałęzi się ściągających, przyjął na siebie rz. czł. K. Paszkowski i ma wykonać przy współdziałaniu p. prokuratora gubernjalnego.

Po wysłuchaniu tych sprawozdań komissji redakcyjnéj na będącém w mowie posiedzeniu komitetu, rz. czł. Gusiew czytał urywek przygotowywanego przez się do druku artykułu p. t. „Krytyczny rzut oka na dane topograficzne.“ Urywek ten traktuje o niedokładności granic gubernji wileńskiéj równie na kartach geograficznych jak i w rzeczywistości na gruncie. P. Gusiew wypowiedział przy tém mniemanie, iż dla wykrycia wszelkich tego rodzaju niedokładności, należy wydrukować układający się przezeń szczegółowy opis granic gubernji i rozesłać go do mieszkających nad temi granicami obywateli ziemskich, z prośbą o sprawdzenie na miejscu i wskazanie wykrytych uchybień. Komitet statystyczny postanowił, że skoro przygotowany zostanie obiecany przez p. Gusiewa opis granic, nastąpi w tym przedmiocie osobne rozporządzenie.

Nakoniec wybrani zostali jednogłośnie na rzeczywistych członków komitetu: 1) prezes komissji granicznéj inżynjer jenerał-major Wincenty Żyliński; 2) mierniczy gubernjalny radca dworu Kazimierz Lewicki; 3) członek wielu towarzystw naukowych Konstanty hr. Tyszkiewicz; 4) pełniący obowiązki inspektora gimnazjum wileńskiego Kajetan Tamulewicz; oraz 5) i 6) znani literaci Tomasz Snarski i Wincenty Korotyński.

Przegląd Rolniczy.

Najkorzystniejsza pora żniwa.—Sposób uprawy kartofli Bejera. Gips i Granit jako surrogata nawozowe. Kosiłka Politic. Maszyna do skrobania kartofli. Siewnik rzutowy pp. Perel i Pinthus. Jeszcze o składzie machin i narzędzi rolniczych w Wilnie i probie żniwairki.

Niezmiernie ważne są doświadczenia doktora Kantoniego w Medjolanie robione nad dojrzałością zboża, a ztąd najwłaściwszą porą do jego zbioru. Rezultaty robionych przezeń doświadczeń dają się streścić następnie: Kiedy $2/3$ części rośliny straciły zielony kolor, to ziarna mogą dojść już do normalnego rozwinięcia się, czyli że czas żniwa już nastał.

Ponieważ ziarno wykształca się dłużéj za pomocą składowych części źdźbła, czyli łodygi, to im wcześniéj rozpoczyna się żniwo, tém niżéj żąć należy, dla tego, aby kłos znajdował co największy zapas cząstek, które dla ostatecznego ukształcenia ziarna z łodygi absorbuje.

Według doświadczeń doktora Kantoniego zboże zżęte 28 czerwca dało daleko więcéj wagi, jak to, którego żniwo 6-go lipca uskuteczniono. Następnie ziarna, którym dozwolono na pniu dojść zupełnéj dojrzałości, daleko mniéj ważyły od ziarn zżętych 28 czerwca.

Daléj wcześnie zżęte i szybko wysuszone ziarno daje więcéj wagi, oraz jest piękniejsze i delikatniejsze jak suszone powolnie i w cieniu, stąd widoczna, że wyższa temperatura sprzyja absorbcji cząstek wchodzących w skład ziarna.

Z tych danych widzimy, że najwłaściwsza pora żniwa jest tydzień wprzód zanim zboże zupełnie dojrzeje, że to znakomity wpływ wywiera na jakość ziarna, jak i na jego piękność, delikatność i wagę, zabezpiecza od strat zwytrząśnienia się gdy dospiałe zboże sprzątamy pochodzących, i słoma wiele na własnościach swych karmowych t. j. wartości odżywnéj zyskuje.

Pan Ludwik Bejer, jeden z najznakomitszych gospodarzy Prus południowych wydał niedawno broszurę, pod tytułem Der Kartofelbau nach einer nue entdeckten, einfachen Methode, Berlin 1861 r. która to nowa metoda uprawy kartofli zewszech miar u nas zasługuje na wyprobowanie.

P. Bejer zauważył, że bujność łęcin ma się zawsze w stosunku odwrótnym z urodzajnością kłębów kartoflanych, i że zbyteczne rozwijanie się łęcin zawsze szkodliwy wpływ wywiera na plon kartofli; z téj wychodząc zasady, utworzył nowy sposób uprawy kartofli, który polega na następnych warunkach.

Pole przeznaczone, pod kartofle zaoruje się głęboko w jesieni i pod tę orkę (jeśli tego potrzeba) przyoruje się nawóz. Głębokość uprawy stopniowém pogłębianiem gruntu doprowadził p. Bejer do 12 cali, podorywkę zimową zostawił nie bronowaną, aby skiby wystawione były na wpływ atmosfery i działanie mrozu. Sadzenie kartofli uskutecznia jak najwcześniéj, t. j. jak tylko wyjść na pole można, a samo nasienie kartofli należy uprzednio potrzymać kilka dni w ciepłém i suchém miejscu, aby cokolwiek uwiędło. Sadzenie uskutecznia się pod znacznik w kwadrat w odległości 2-ch stop, a głębokość sadzenia od 5-ciu do 7-iu cali.

Jak tylko zaczyna się pokazywać obchód kartofli, natychmiast za pomocą ruchadła przykrywa się kartofle warstwą ziemi grubą na 2 cale. Takim sposobem wzrost łęcin wstrzymuje się, ochrania się kartofle od działania przymrozków wiośnianych, ukształcenie się kłębow w dwójnasób umacnia.

Kiedy łęciny kartofli znów przebiją powłokę ziemi, to taż sama czynność powtarza się drugi, a następnie i trzeci raz (należy pamiętać, że orka wykonywa się za pomocą ruchadła, ale nie obsypnika); od tego czasu t. j drugiéj połowy maja, kiedy w większéj części Prus tylko co zaczyna się sadzenie kartofli, p. Bejer już skończył zupełnie uprawę i zostawia pole kartoflane w pokoju. Dla spulchnienia bowiem gruntu i wyniszczenia chwastów aż nadto dostateczny był użyty uprzednio sposób i trzechkrotne oborywanie całkowite kartofli.

Takim sposobem uprawiana kartofla daje łęciny małe, słabe i pole zdaje się jakby zbyt rzadko zasadzone, ale urodzaj t. j. plon jak utrzymuje p. Bejer wynosi od 40 do 60 ziarn i kartofla dośpiewa tak wcześnie, że po jéj wykopaniu jeszcze mamy dość czasu do zasiania po niéj oziminy mianowicie pszenicy, co w gospodarstwie płodozmiennem jest bardzo ważną rzeczą.

W roku 1845 i następnych, kiedy zaraza kartofli w całéj pojawiła się sile i opustoszyła pola sąsiadów, p. Bejer zbierał zdrowéj pięknéj kartofli w tym czasie od 42 do 59 ziarn. Według słów p. Bejera główny warunek tego sposobu uprawy jest głębokie sadzenie, i grube pokrycie ziemią wschodzących roślin, a stąd i wczesne obsypywanie. Na gruntach wilgotnych radzi sadzić kartofle płytczéj, ale obsypać t. j. nakryć ich warstwą ziemi 5 cali grubości.

Sposób ten uprawy, którego p. Bejer od lat 20 na ogromną skalę używa i zawsze z pomyślnym skutkiem, warto aby był i u nas sprawdzony.

Donoszą z Szwajcarji o świetnych rezultatach otrzymywanych od przymieszki gipsu do zwyczajnych nawozów stajennych,. Niejaki pan Hunerwald z Bad-chianath w ciągu 8 lat używając dla nawożenia swoich pól mieszaniny nawozu stajennego i gipsu doszedł do tego, że zboża jego co do gatunku stały się najpiękniejszemi w całéj okolicy, a plon do 40 ziar dochodzi. Sąsiedzi, którzy poszli za jego przykładem, w przeciągu pary lat już osiągnęli piękne rezultata, albowiem obecnie plon roślin kłosowych od 14 do 15 ziarn uważają za średni.

Pewien angielski agronom podaje użycie granitu jako środek nawozowy wybornie działający na grunta torfiaste. W tym celu bryły granitu w piecach (zwyczajnych do wypalania wapna używanych), napalają się do czerwoności i raptem wrzucają do zimnéj wody w skutek czego one rozsypują się na drobne części, które ostatecznie tłuką się w zwyczajnéj stępie.

Następnie granit tłuczony miesza się po połowie z niegaszoném wapnem, składa w niewielkie kopczyki, pokrywa warstwą ziemi i tak powoli się gasi i zostawia na kilka tygodni w spokojności, poczém jeszcze raz starannie się cały kopiec przerabia t. j. miesza i nawóz jest zdatny do użycia. Ma on wybornie działać na łąki torfowe kwaśne, których u nas taka massa się znajduje.

Agronomische Zeitung mówi, że kosiłka wynalazku Pelitie (constructeur mecanice 45. rue de Marais à Paris) nie jest wcale nowym wynalazkiem, ale naśladownictwem i zręcznem połączeniem mechanizmu kosiłek Wooda i Allena.

W Dzienniku „Landwirthschaftliche Annalen des patriotischen Voreins,“ pomieszczono szczegółowe opisanie maszyny do skrobania kartofli surowéj, wynalazku panów Chnejdlera i Andre; maszyna ta przedaje się u samych wynalazców w Berlinie na Gartenstrasse N. 114 i 115, kosztuje razem z upakowaniem 11 pruskich talarów, skrobie w przeciągu 53 minut 100 funtów kartofli. Przy coraz więcéj wprowadzających się gospodarstwach parobczanych i powiększającéj się stąd czeladzi dwornéj, maszyny podobne znajdą u nas szybkie rozpowszechnienie, jako oszczędzające czas i ręce, do innych robot użyć się mogące.

Inżynjenowie pruscy Perel i Pinthus zbudowali siewnik, na który dostali przywiléj rządu pruskiego. Siewnik ten jest urządzony do siewu rzutowego, ma wysiewać wszelkie gatunki ziarna z dowolném uregulowaniem gęstości siewu, również może być użytym do rozsiewania różnych nawozów w postaci proszku przyrządzonych, a nawet konstrukcja jego może być zastosowaną do polewania pól płynnemi roztworami nawozów.

Wyciągniono już nareszcie fundamenta na gmach mający stanąć na miejscu dawnéj Wiejskiéj kawy zwaném, gmach ten pomieści w sobie lokomobil i warstaty siłą jego poruszane, a zbywająca siła poruszać jeszcze będzie młyn lub jakąkolwiek korzystną machinę. Tymczasem skład machin coraz się powiększa, młocarnie przewoźne wraz z maneżami, sieczkarnie, arfy zbożowe, młynki do gniecenia ziarn, pługi, grabie konne coraz w większéj liczbie sprzedawane, i coraz więcéj zamawiane zostają. Warstaty stolarskie i tokarnie już w ruchu; widzimy więc życie i energiczne wzięcie się do rzeczy, która tak w chwili obecnéj jest ważną i stała się przedmiotem koniecznéj potrzeby gospodarstw krajowych. Czas, zasoby kapitałowe i sama miejscowość, wszystko sprzyja szybkiemu rozwinięciu się i wzrostowi tego zakładu, tuż bowiem doń należące znajdują się pola, na których wszelkie próby narzędziami rolniczemi uskuteczniać można, jak niemniéj i próby machin stałych, jak młocarni, młynków, arf i t. p., ponieważ produkt na miejscu się znajduje. Tak szczęśliwy zbieg okoliczności spodziewać się nam każe, że wkrótce ujrzymy tu ową fermmodel, piérwszą stację rolniczą, w centrum naszego kraju powstałą, gdziebyśmy znaleźć mogli i fabrykę praktycznych machin i narzędzi rolniczych i widzieli je w działaniu, a tém samém i sami z użyciem ich się obznajmi i mieli środek nauczenia ludzi sposobu obejścia się, którzy temi narzędziami i machinami w gospodarstwach naszych pracować będą. Tu właśnie spodziewamy się ujrzeć próby wszelkich upraw ziemi, próby nawozów, uprawy roślin, które na rozpowszechnienie zasługują, choćby nie na wielką skalę ale racjonalną, hodowlę bydła, jedném słowem, spodziewamy się tego wszystkiego, co środki, energja, szczęśliwy wybór miejsca i dobra wola ku skutecznemu dźwignięciu krajowego rolnictwa robić mogą i powinny.

Właśnie co byliśmy świadkami próby żniwiarki na témże polu odbytéj i jeszcze raz przekonaliśmy się, że żniwiarki dotychczasowéj konstrukcji ani pod względem dokładności roboty praktycznemi narzędziami nie są, ani jako oszczędzające siłę i koszta rachunku nie wytrzymują. Próba taka jest niemniéj ważną dla ogółu, bo daje pojęcie dotykalne, czego brakuje konstrukcji dotychczasowych żniwiarek i z jakiemi one u nas spotykają się przeszkodami, oraz ochrania ogół od strat i zawodu, wynikających ze sprowadzania machin, niemających praktycznego zastosowania.

T. S.

Przegląd

Pism czasowych.

Gazeta Polska (do N. 166).

—Piszą z Ukrainy, 27 czerwca r. b.: Przesyłam wam pocieszającą wiadomość, iż Towarzystwo Kredytowe trzech naszych prowincij zatwierdzoném w tych dniach zostanie, z bardzo nieznaczącemi odmianami w redakcji projektu. Winniśmy to staraniom kijowskiego gubernjalnego marszałka p. Horwatta i p. Michała Grabowskiego. Zapewnie, iż nie wcześniéj, jak na przyszłych kontraktach uorganizuje się ostatecznie, ale kilka miesięcy potrzebnemi są na to, a tymczasem spodziewamy się przymusowego wykupu, który pokończy rachunki nasze z bankami rządowemi i z majątkami oczyszczonemi od dawnych długów, pozwoli skorzystać z miejscowego kredytu obywatelskiéj instytucji.

— Podczas wyborów dygnitarzów w uniwers. Jagiellońskim na r. 1863, na rektora uniwersytetu w ocenieniu położonych zasług, wytrwałości i sprężystości, zaproszony został powtórnie dotychczasowy rektor Dr. Dietl, co jest tém chlubniejszém ze strony kolegów, ile że wydział filozoficzny, któremu inaczéj koléj do rektoratu przysługiwała, na wniosek dziekana Dr. Czerwiakowskiego jednomyślnie uchwalił zaprosić resztę wydziałów do obwołania na rok przyszły D-ra Dietla rektorem uniwersytetu Jagiellońskiego, rezerwując sobie koléj na późniéj, jeżeli na to pozwolą tamte wydziały. Jakoż jednomyślność wydziału filozoficznego, chętny i koleżeński znalazła odgłos po wszystkich wydziałach uniwersytetu, gdzie znowu jednomyślnie powitano wnioski wydziału filozoficznego w wyborze rektora dającego tak chlubny dowód z siebie, jak wysoko cenić umié zasługi koleżeńskie. Nadto gremjum uniwersyteckie wyprawiło obiad honorowy na cześć rektora swego, przy którym administrator djecezji, prof. Teliga, wniósł toast za zdrowie rektora Dietla, streszczając jego zasługi; rektor zaś podziękował tak za zaufanie kolegów z powodu powtórnego obioru, jakoteż za uznanie skromnych jego zasług. Zachęcając następnie do wytrwałości, do łamania się z przykrościami, wniósł zdrowie N. Pana za przywrócenie uniwersytetowi prawa wykładania nauk w języku polskim. Co do godności dziekanów, na takowe wybrano w wydziale teologicznym administratora djecezji ks. profes. Teligę, na dziekana wydziału prawniczego prof. Dra Dunajewskiego, na wydziale lekarskim prezesa Towar. Nauk. prof. Majera, a na filozoficznym Dr. Czerwiakowskiego. Zastępstwo dziekanów w tym samym porządku wydziałów obejmują: Dr. Wilczek prof. teologji, Dr. Każyński prof. prawa, Dr. Skobel prof. wydziału lekarskiego i Dr. Stroński biblj. uniwer Jagiel. i professor wydziału filozoficznego.

— Piszą z Krakowa: Rozstrzelona niegdyś na różne kółka i kółeczka młodzież akademicka, zaczyna się przecież skupiać w jedno ogniwo koleżeństwa. W duchu téj to budzącéj się jedności, zawiązało się dawniéj nieco Towarzystwo bratniéj pomocy—w duchu téj jedności zmieniło się też i rozstrojone życie akademickie, lubo na drodze téj zmiany radzilibyśmy im postęp pod hasłem nie dla wszystkich ponętném—bo pod hasłem nauki. Z takiego właśnie zapatrywania się na te rzeczy, wynika szczera nasza radość jaką przejęła nas wiadomość o wysłanéj do Karola Szajnochy deputacji i adresie, podpisami wszystkiéj młodzieży krakowskiéj opatrzonym, a zapraszającym go na profesora osieroconéj katedry historji polskiéj w uniwersytecie Jagiellońskim. Czyn ten najlepiéj przemawia za dojrzałością naszych akademików—a znakomitego historyka i wszystkich przekona, że młodzież naukę i prawdziwą zasługę cenić umié. Przekonanie to wszakże nie mogło skłonić Szajnochy do zadosyć uczynienia życzeniom młodzieży krakowskiéj. Z listu zaś jego dowiadujemy się, że wielki ten nasz historyk bawiący obecnie w Korczynie, odpowiedział wysłanéj do siebie delegacji, iż dla braku sił fizycznych w żaden sposób zaszczytnego miejsca na uniwersytecie Jagiellońskim zająć nie może, i podziękowawszy serdecznie młodzieży—pobłogosławił jéj, zachęcając do wytrwałéj pracy.

— Piszą ze Lwowa: Właściciel istniejącéj tu drukarni rozesłał przed kilku dniami prospekt na nowe pismo, który tu w części powtarzamy. „Począwszy od 1 sierpnia r. b. poczynam wydawać co tydzień pismo satyryczne, illustrowane, nadzwyczaj ozdobnie redagawane i dowcipnie drukowane pod tyt. „Kuźnia“—przy czém mam sobie za obowiązek oświadczyć, że wszedłem w układ ze znanymi już zaszczytnie pp. Kometą, Bąkiem i Krzykaczem, którzy odtąd w pomienionéj Kuźni, jako główni czeladnicy pracować będą. Zważywszy bajeczną taniość tego czasopisma, niepozwalam sobie wcale wątpić o równie bajecznym odbycie i polecając Kuźnię wszystkim miłośnikom kowalstwa w szczególności, a w ogóle przyjaciołom przemysłu krajowego, zostaję za pozwoleniem wysokiéj władzy odpowiedzialnym redaktorem, *F. M. Poremba.*“

— Pieśni, dumek i szumek ruskich, z Podola, Ukrainy i Małorossji, wydawanych przez Antoniego Kocipińskiego, wyszły (z pierwszéj sotni) zeszyty trzeci i czwarty. Melodje śliczne, układ bardzo umiejętny, nawet tekst pieśni zajmujący, bo nosi na sobie ślady przeszłości i znamiona charakteru ludowi ruskiemu właściwego. Ciekawy zbiór p. Kocipińskiego dopełnia innych, któremy mieli, a pod względem melodji wiele przewyższa znane dotąd słowiańskie. Lud ukraiński ma nawykły dar wielki i rozwinięcie jego w przyszłości, wiele rokować może. Ale najprzód potrzeba tylu jeszcze rzeczy, nim się pomyśli o muzyce!—tylu rzeczy! przedewszystkiém spokoju ducha i chrześcijańskich pojęć o życiu...

— W Paryżu Flaxland ([illegible] Mene 4), wydał świeżo *Litanję Ostrobramską* (trzecią) na cztery głosy (sopran, alt, tenor i bas) Stanisława Moniuszki. Dzieło to, jedno z najszczęśliwszych naszego muzyka, szerokiego stylu, pełne rzewności i natchnienia, przypisane jest Rossiniemu.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Londyn d. (6 lipca) 24 czerwca 1862 r. *(Dokończenie. Ob. N. 44.)*

Do osobliwości, o których przepomnieliśmy w poprzedzających listach, załączyć należy machinę Petersa do mikroskopijnego pisania, za pomocą któréj 27 liter mogą być zapisane na 2½ miljonowéj części cala, a cała Biblja na przestrzeni jednego cala kwadratowego trzydzieści dwa razy może być napisaną.

Stowarzyszenie międzynarodowe, w celu zaprowadzenia jednostajnego systematu miar, wag i monet, wystawiło cały zbiór wag rozmaitych krajów świata. Zbawienny to pomysł, służący dla odwołania niedorzeczności wielu systematów i szkodliwości tak wielkiéj rozmaitości miar, wag i monet w różnych krajach, zostających z sobą w stosunkach handlowych. System francuski czyli metryczny przyjęty jest w największéj ilości krajów i największéj ma za sobą głosów. Jednostajność w tym względzie jest przedmiotem powszechnego żądania.

Należy wspomnieć także o przewiewnych schowkach wynalazku p. Devauf, zastępujących i nasze spichrze, które wymagają szuflowania zboża, i podziemne rowy, na Wschodzie do chowania zboża używane, a które znowu tylko suche zboże i tylko w suchych klimatach od wołków i wpływów atmosferycznych zabezpieczają. Ważny ten wynalazek nazwany imieniem podziemnych rowów, na ten cel używanych na Wschodzie—silo—godzien szczegółowego opisania.

Na 4 słupach kamiennych lub drewnianych wznosi się budowla czworokątna, któréj wierzch składa się z prętów żelaznych, pokrytych blachą naksztalt rzeszota, zaopatrzoną w dziurki. Budowla ta ma 10 do 12 metrów wysokości i dwa lub trzy metry z frontu i może pomieścić 60 do 100 hektolitrów. W środku wznosi się od dołu do góry okrągła rura blaszana, podobnież zaopatrzona w dziurki. Rura ta 25 do 30 centimetrów średnicy, zamyka się dowolnie u góry. Gdy przeto jest zamkniętą i gdy się u dołu użyje miechu, powietrze wdmuchnięte nie mogąc wyjść przez górę, przechodzi poziomo przez dziurki horyzontalnie przez ziarna zboża. Owady powstałe z fermentacji niemogą żyć w przeciągu powietrza, odlatują więc lub giną. Dwa doświadczenia robione w dokach londyńskich i liwerpoolskich na zbożu rossyjskiém i amerykańskiém, jednoném przez wołki, we dwunastu godzinach całkiem wyniszczyły te pasożyty i oczyściły zupełnie zboże. Koszt takiego silo ma się do kosztu magazynu zwykłego, jak 30 do 100. Siła poruszająca zależy od objętości silo i w potrzebie do niéj być mogą koń, młynek wietrzny lub machina parowa. Zresztą częste wdmuchywanie tylko wtenczas jest potrzebne, gdy zboże jest w stanie zagrażającym zepsuciem,—dla zabezpieczenia zaś od niego dość jest przewietrzyć zboże co dwa lub trzy miesiące przez kilka godzin.

Wynalazek ten wielkiéj jest wagi pod względem korzyści przechowywania zboża do drugich lat i wysokich cen i zabezpieczenia od straty wielkich kapitałów użytych na zakupienie zboża, złożonego w magazynach, przy portach. Jakoż Towarzystwo kapitalistów weneckich wyrobiło sobie przywiléj i zajmuje się budową przeciwnych silo w Tryeście; mają one mieścić od 2 do 3 miljonów hektolitrów zboża.

Pp. Hornsby i syn z Grantham w hrabstwie Lincoln wystawili ogromną ilość pługów, w ośmiu różnych rodzajach, jedne do ziemi lekkiéj, drugie do ciężkiéj, a inne do każdego rodzaju ziemi, niektóre jednokoleśne, inne na dwóch kołach. Te pługi fabrykuje u nich Jerzy Brown, który już otrzymał 12 nagród dla nich, na rozmaitych wystawach w Anglji.

Największą ilość młynów okazali fabrykanci Wood i Cocknedye, służą one do mielenia pszenicy, jęczmienia, kukurudzy, cykorji i t. p., mają kamienie francuzkie średnicy na 3 stopy i mielą 4 korce pszenicy na godzinę.

Ekstyrpator wynaleziony przez p. Philips w Suffola, gdzie machiną bardzo prostą, wyrabiana najwiękse kopienie bez uszkodzenia ich.

Przedmioty przeznaczone do kolei żelaznych najobficiéj przez wystawców angielskich okazane zostały. Tych wystawców bowiem z Anglji liczą 86, gdy z Francji tylko 32, z Austrji 7, z Prus 10, z Berlina 14, z Włoch 5 z Rossji 2.

W tym oddziale postrzega się wielki postęp, dokonany w ostatnich 10 leciech, mianowicie w ogólniejszém używaniu lokomotyw większéj siły, na kolejach handlowych, co ułatwia większy ruch komunikacji, bez uszkodzenia kolei, w zastosowaniu do łatwego zawrótu na zakrętach, w zastosowaniu ogniska pochłaniającego dym do lokomotyw, w zużytecznieniu pary przez ogrzewanie wody, w ulepszeniu systematu zapobiegającego wypadkom, w upowszechnieniu użycia stali w wyrobie osi, kotłów i innych części, w wydoskonaleniu warunków ubezpieczenia podróżnych. Ten postęp uznany został przez sędziów przysięgłych.

Do kategorji znamionującéj postęp (takowy należą: pociąg zdolny ... lokomotywa Drosa'a i Palla o 6 kołach; Castora lokomotywa niepuszczającém dymu, systemu Temberniczy; naszego rodaka inżyniera w Paryżu Baranowskiego znaki automatyczne, zapobiegające zderzaniu się pociągów; Rostoniera os wagonowe do zakrętów, hamulce automatyczne wynalezione przez Towarzystwo kolei lyońskiéj, do powstrzymania wagonów na pewnéj pochyłości zwracający na siebie powszechną uwagę po inauguracji nowego systematu kolei.

W oddziale płodów rolniczych i ogrodniczych Cerera francuzka zastanawia i obfitą rozmaitością płodów i wzorowém a metodyczném ich ugrupowaniem. Całe snopy zboża, bukiety roślin, krzewów i korzeni, owoce i ziarna, winne grona i latorośle, flakony likierów i win, okazy cukru, oliwy, miodu i wosku, wełny, nici, drzewa i cukierków i t. p., rozłożone są w największym porządku i harmonji. Grignon i Grand Jouan odznaczają się pięknemi okazami zboża i jarzyn; wystawa departamentu północnego obfitością i rozmaitością prób i kolorów; najwięcéj zaś uderza wystawa towarzystwa braci szkół chrześcijańskich pod względem bogactwa i rozmaitości. Gdyby 12 miljonów hektarów ziemi leżącéj odłogiem we Francji zajęte zostały przez tego rodzaju stowarzyszenia, produkcja zboża wyrównałaby potrzebie konsumpcji we Francji.

Ciekawe tu są okazy rass bydlęcych we Francji, Normandji, Charente, Charollais; jednak rassa bretońska przedstawia najsilniejszą budowę anatomiczną i piękne bydło w Jersey, Quernesey i Aurygi, maści tak mieniącéj się i kształtów tak delikatnych jest wypływem krzyżowania rassy bretońskiéj z angielską.

W wystawie leśnictwa pień dębowy uderza gęstością swego słoju, delikatnością żołędzi i kolorem czerwono-brunatnym.

Nader nauczającą i stanowiącą godny do zachęty przykład dla rolników jest gablotka, należąca do p. Bignon z Allier (depart). Uczy ona jaki rezultat daje praca człowieka i wytrwałość w zastosowaniu do rolnictwa. W 1849 r. nabył on włość Theneuil, 500 hekt. ziemi, która nigdy snopa pszenicy ani karmi niewydała i ledwie 50 sztuk wyżywić mogła. P. Bingnon osuszył, wykarczował, uwapnił rolę wapnowato-krzemienistą i wilgotną, pokrytą moczarami i krzakami, zasiał pszenicą, ulepszył drenami łąki, stworzył sztuczne łąki na przestrzeni 250 hektarów, przypuścił osadników do połowy dochodu i do udziału w nadgrodach i otrzymał rezultat taki: Włość Theneuil stała się oazą urodzajną wśród bagien i krzaków, żywi 200 sztuk bydła, 500 owiec, 100 wieprzów i 15 koni;—80 osadników żyje w domach zdrowych żywią się pszenicą zamiast żyta, są zamożni, a niektórzy posiadają majątku do 15 t. fr.; własność cała przynosi $^{6}/_{100}$ przychodu od ceny kupna, pomnożonéj wydatkami blizko 100,000 fr. na ulepszenia i budowle—i wydaje prześliczne gatunki zboża, piękne owoce, runa gęste.

Jeżeli każdy rolnik uzna w tym przykładzie dowód wyższości i korzyści pracy z postępowego gospodarstwa, to ile czasem do pracy w przemyśle zachęcić może widok wystawy powszechnéj i jakie ta praca dać może owoce, okazuje przykład znakomitéj dziś firmy Garganet z Lavillette. W 1851 r. p. Gargan był posłany kosztem rządu na wystawę do Londynu w gronie robotników, dla przypatrzenia się i obeznania z wyrobami przemysłu. Tak silnie badał je, taką się zapalił do pracy przemysłowéj i fabrycznéj chęcią, iż powróciwszy do Francji, nie mając grosza, postanowił pracować na fundusz zbudowania zakładu fabrycznego i warsztatów. We trzy lata założył je w Lavillette i dziś zaprząta 550 robotników wewnątrz zakładu i tyleż zewnątrz,—a do 1862 r. wypotrzebował żelaza 19,700,342 kilogr. i drzewa 15,663 metr. z krajowéj produkcji, zbudował 5,434 wozów, 52,360 beczek, 95 pojazdów, 4,939 wagonów, 1,112 kotłów, rezerwoarów na 7,654 metrów objętości wody, mostów i wjaduktów na 1,951,000 kilogr. Co rok produkuje na 40 miljonów fr. z których $^{15}/_{10}$ na wywóz.

Oto co mogą wola i praca.

Rzucając okiem na ogół obecnéj londyńskiéj wystawy, widzimy w niéj tę okoliczność, iż na przyszłość należy dla lepszego uporządkowania i przyniesienia korzyści łatwiejszéj zwiedzającym, układać przedmioty nie według krajów, ale podług rodzajów, tak, że jednorodne przedmioty różnych krajów razem będą na przyszłych wystawach układane. Wielki to krok do zbliżenia ludów i krajów.

Z obecnéj wystawy budownictwo kościelne odniesie pożytek z nowego wynalazku w urządzeniu organów, bardzo udoskonaloném, i z wynalazku imitacji malowania na szkle tak ułatwionéj i taniéj, że się da nawet w małych, parafjalnych kościołkach ozdoba tak właściwa katolickim świątyniom zastosować.

Zbliżając się do końca, wspomnę o ilości wystawców. Stwierdzi to egoizm angielski, o którym w poprzedzających listach wspomnieliśmy. Wszystkich wystawców jest 30,000. Z tych 10 t. Anglików, 4 t. Francuzów, 3 t. z Zollvereinu 2 t. Włochów, reszta z Austrji, Włoch Hiszpanji i Portugalji, Rossji, Turcji, Szwecji i Norwegji oraz Ameryki.

Chcąc utworzyć ogólne zdanie o wystawie, przyznać należy, iż Anglja od 1851 roku a szczególniéj kolonje jéj, nadzwyczajny postęp okazują, Francja również coraz wyżéj się podnosi; jednak Niemcy i Turcja najmniejszego postępu od tego czasu w przemyśle nie uczyniły. Anglja celuje w metallurgji i ceramice, Francja w bronzach, meblach, tapisserji, jubilerskich wyrobach, jedwabnych materjach, porcelanie i w pozłotniczym przemyśle. Co do machin, to Francja prawie równym krokiem postępuje z Anglją. Anglja tylko zwraca szczególną baczność na udokładnienie budowy, na praktyczność zastosowania, na bezpośredni użytek uznanych już narzędzi. Francja szuka nowych dróg, tworzy nowe wynalazki, mające na celu zmniejszenie pracy, przyniesienie ulgi nędzy i ubóstwu, postawienie przemysłu w harmonji z moralnemi i społecznemi warunkami rozwoju i postępu człowieka. Na téj drodze Francja jest humanitarną, Anglja merkantylną i czysto przemysłową. W innym względzie co do charakteru wyrobów, Francja jest więcéj artystyczną, Anglja materjalną, tamtéj idzie o uwzględnienie formy przy treści, téj szczególniéj zależy na pożytku z materji przy prostocie i surowéj ogładzie formy.

Gdy w takich odcieniach przedstawiają się cechy charakteru tych dwóch wielkich i najpotężniejszych zapaśników na polu przemysłu, stanowiącego jakby główną i najwydatniejszą stronę żywota tych narodów, chlubném jest dla nas, że nie pozostajemy z tyłu na ogólnym popisie narodów. Do tego przekonania daje nam prawo uznanie, jakie nasze wyroby zyskały.

Smutną jednak byłoby rzeczą, gdyby wystawa powszechna, która ściąga około 10 miljonów ludzi do siebie i która najmniéj do 100 mil. rs. wydatków przyczynia Europie, miała się skończyć tylko na popisie krajów, i na zaspokojeniu próżności przemysłowéj narodów. Wprawdzie już z niéj ten wyniknie pożytek, że sąd przysięgłych znawców oceniający wystawę, wskaże jakie są najlepsze wyroby i że gust zwiedzającéj publiczności, jéj wiedza i ukształcenie podniosą się i wzbogacą. Wszakże na tém tylko poprzestać byłoby za mało. Pomiędzy różnemi wystawami w jednym zakresie produkcji i fabrykacji, sąd przysięgłych winien nietylko rozstrzygnąć o stopniu względnéj zasługi i wyższości jednych nad drugiemi, ale zarazem uczynić i ustanowić między niemi podział producyjnéj pracy. To usunąćby mogło współzawodnictwo fabrykantów i zobopólną im korzyść przynieść. Oglądając wyroby rolniczych narzędzi w Anglji, przekonaliśmy się, iż młocarnia Claytona, a młyny Ramsona są najlepsze. Słuszniebу więc było aby Clayton wyrabiał tylko młocarnie a Ramson młyny. Gdy jednak obydwa jedne i drugie wystawiają, więc wzajemnie sobie zazdroszczą i do absolutnéj doskonałości nieprzychodzą przez rozstrzelenie produkcyjnéj myśli. Ale aby taka interwencja sądu mogła mieć skutek i powagę, koniecznie powinno istnieć ogólne stowarzyszenie przemysłowe każdego kraju, stanowiąc ogniwo ogólnego wszechświatowego i międzynarodowego stowarzyszenia. Takie stowarzyszenie, zostające w styczności ze stowarzyszeniem w celu moralności publicznéj zawiązaném i kierowane przez ogólne centralne stowarzyszenie, dla urównoważenia wszystkich celów rozumnych, ludzkich i społecznych, kazałoby produkcji uwzględniać potrzeby nie tylko klass bogatszych, ale i ubogich.

Jednak jest to wadą obecnéj wystawy, iż szczególny zwrót do przedmiotów zbytku objawia. Niewidzimy zaś nigdzie śladów dążności do wyrabiania tanio i obficie w celu dostarczenia ubogim i ukształconym ludziom posiadania przedmiotów wygody i dobrobytu, według ich ukształceńszych potrzeb niezbędnych, taniéj, łatwiéj i możliwiéj.

I to jest ciemna odwrótna strona wystawy londyńskiéj. Wszakże przyznać należy, że jest wynikiem ogólnych krajowych instytucij i pochodzi z braku racjonalnéj i odpowiedniéj nowym potrzebom ducha i myśli, organizacji społeczeństw.

Za parę tygodni nastąpi uroczystość rozdania nagród i sprawozdanie o wystawie urzędowie ogłoszoném będzie.

Leopold Jakubowski.

ROZMAITOŚCI.

— **Kalendarzyk Gotański.** Z dniem piérwszym lipca jak zwykle, wyszedł ten podręcznik na rok 1863; przedstawia on niektóre ciekawe i godne zauważania różnice z dawnym swym układem. Tak naprzykład, zostawił na miejscu państwo włoskie przyłączone do monarchji piemonckiéj, lecz obok tego nieodrzuca włoskiego królestwa, mówi bowiem: Wiktor-Emmanuel bierze w moc prawa 17 marca 1861 roku nazwę króla włoskiego. Nadto, w oddziale statystycznym umieszczone zostały wszystkie szczegóły nowych prowincji.

Za to przyjmuje kilka nowych państw aż do dziś dnia nieuznawanych przez redakcję kalendarzyka, jako to: rzeczpospolitą Haiti, królestwo sandwichskie, cesarstwa japońskie i chińskie. Zatrzymamy się nieco nad temi trzema ostatniemi państwami niedość jeszcze znanemi.

W Chinach panuje cesarz zwany Hien-Fung, 244 władca środkowego cesarstwa od roku 4702; to imię znaczy doskonała szczęśliwość. Rada składa się z ośmiu ministrów, prócz osobnych ministrów gabinetowych; każdy minister ma pod sobą dwóch prezydentów. Cesarstwo podzielone jest na 28 prowincij, z których każda ma gubernatora, jenerał-porucznika i admirała, jeżeli położona jest nad morzem. Kraje mające przedstawicieli swoich w Chinach, są następne: Stany Zjednoczone Ameryki, Belgja, Danja, Hiszpanja, Francja, Anglja, Hanower, Meklemburg, Oldenburg, Holandja, Peru, Portugalja, Prusy, Rossja, Saksonja, Szwecja, i miasta Hanzeatyckie. Ludność wynosi 415 miljonów dusz; wojsko pokazane jest w ilości półtora miljona żołnierzy lądowych i 60 tysięcy majtków. Niemniéj liczne szczegóły umieszczono pod Japonją. Wymienieni są dwaj cesarze, oraz trzy rodziny królewskie. Nazwy główniejszych ministrów pozostały tajemnicą. Państwa przedstawiane są: Stany Zjednoczone, Francja, Anglja, Hollandja i Rossja.

Król wysp Sandwichskich zowie się Aleksander Giholiho-Kamehameha IV; ma lat 26, ożenił się z Amerykanką Miss Rookier. Syn jego nosi tytuł książęcia Hawai; brat jest naczelnym wodzem a siostra piérwszym ministrem. Posiada radę stanu, trzech ministrów, marszałka, poborcę jeneralnego i sąd najwyższy. Większa część państw europejskich ma tu swoich przedstawicieli. Królestwo składa się ze 4-ch prowincij, na tyluż oddzielnych wyspach, ludność wynosi 70 tysięcy mieszkańców. Kalendarzyk umieścił listę wszystkich panujących świata: Dziekanem jest dotąd król Wirtembergski mający 80 lat wieku; najmłodszym jest dziś książę Reuss-Grejz (pół szesnasta roku), bo książę Parmy już nie panuje. Najdłużéj panuje książę sasko-mejningieński, od 59 lat; najświeższym z panujących jest sułtan. Zamieszczono nadto listę wszystkich orderów świata. Jest ich 184, z których 6 dla niewiast, a 4 czy 5 szlacheckich. Bawarja posiada ich najwięcéj bo 11; potém Hiszpanja i Austrja (10), Rossja (8), Portugalja i Szwecja (6). Niezapomniano nawet o orderach kawalerskich rzeczypospolitéj San-Marino, o orderze św. Karola Monaco, o orderze Najświętszéj Panny z Gwadelupy w Meksyku (odnowionym w 1853). Rewolucja włoska zniosła 6 orderów w Neapolu, 1 w Modenie, 2 w Parmie, 5 w Toskanji.

Kalendarzyk powinienby w roku przyszłym umieścić rzeczypospolite Andorskie i królestwo Taiti, bardzo porządnie administrowane pod opieką Francji.

— W liście pisanym z Paryża d. 15 lipca do dziennika Niepodległość Belgijska czytamy:

Niemam potrzeby mówić o niezmierném powodzeniu Nędzników; jest ono już ustalone. Sprawdziło się co zapowiadano o wrażeniu, jakie sprawić były powinny cztery ostatnie tomy. Wstrząsający duszę dramat rozwiązania, śmierć powolna i bolesna Jana Valjean przedstawiona obok miłości Kozety i Marjusza, wzruszyły wszystkich czytelników, podobnież jak Javertr wywołał rzeczywisty skutek, podobnież jak sceny, do których wchodzi Gavroche ulicznik paryzki, przez swą żywość i samorzutność obudziły wesołość czytelników. Śmiało powiedzieć można, że Wiktor Hugo w Nędznikach utworzył szereg typow, które pozostaną w literaturze. Nawet sceny romansu niemniejsze wywarły wrażenie. Mogę dziś zwrócić uwagę na najznakomitszą pochwałę tego utworu, bo nietylko lud, nietylko klassy średnie, ale i sfery najwyższe podzielają najżywsze podziwienie. Książę d'Aumale oddał hołd wysokiéj bezstronności niezaprzeczonemu genjuszowi Wiktora Hugo. Załączam wyjątek z listu pisanego przez tego znakomitego książęcia do jednego z przyjaciół, z powodu wizerunku Ludwika-Filipa umieszczonego w Nędznikach:

Twickenham (Middlesex) 4 lipca 1862.

„Miałem pisać do ciebie z powodu wizerunku króla (Ludwika-Filipa) przez Wiktora Hugo (w Nędznikach). Spotkały się nasze serca. Nigdy jeszcze nic tak sympatycznego nieczytałem. Są zapewnie błędy i zastrzeżenia, których nieprzyjmuję, ale człowiek jest pojęty, dobrze odmalowany, a pojedyńcze rysy są szczytne. Jest to najświetniejsza sprawiedliwość, jaka dotąd oddana została temu wielkiemu i szlachetnemu sercu. Przebiegając te karty, które mię mimowolnie uniosły, często nabrzmiewały mi łzami oczy.“ *Henryk Orleański.*

NEKROLOG.

Siódmego czerwca bieżącego 1862 roku, ponury jęk dzwonów Darewskiego kościoła oznajmił o przejściu do wieczności obywatela powiatu Nowogródzkiego, Leopolda Kobylińskiego, byłego prezydenta sądów granicznych apelacyjnych powiatu Słuckiego. Urodził się on dnia 15-go listopada 1783 roku w dziedzicznéj majętności Danisowszczyznie w dawnym województwie Nowogródzkim, i w ciągu 79-ciu lat życia był oczywistym świadkiem różnych przemian w kraju, jakowe zachował aż do zgonu w zdrowéj pamięci i często opowiadał z właściwém sobie obrazowaniem, zarysowaném na tle smutnych wspomnień. Publiczny jego zawod niedługi. W roku 1807 wybrany na assesora pierwszego departamentu gubernji Mohylewskiéj, gdzie w owym czasie miał posiadłość, piastował potém urząd prezesa sądów granicznych apellacyjnych powiatu Słuckiego. Wróciwszy do domowego zacisza, pędził żywot prawdziwie staro-polski. Szczera gościnność, posunięta aż do hojnego podejmowania tych wszystkich, którzy na próg jego domu wstąpili, otwarta uprzejmość i serdeczne zbratanie się z różnymi stanami, zdobiły jego młode i podeszłe lata. Dożywszy późnéj starości, nie stracił właściwego sobie humoru, a zawsze będąc duszą towarzystw, z pożądaniem był poszukiwany dla łatwości użycia się z ludźmi. Niemało humorystycznych jego opowiadań i jowialnych anegdot, krąży odtąd i długo z ust do ust przechodzić będzie, bo wiele z nich udatnie zdjęte z natury, zamieniły się w przypowieście. Ostatnie chwile zeszłego Leopolda można zaliczyć do skonu małéj liczby wybranych, albowiem czerstwość umysłu towarzyszyła mu nieodstępnie: fizycznych cierpień i boleści prawie żadnych niedoświadczał, a spełniwszy obowiązki religijne, opatrzony na drogę wieczności świętemi sakramentami, po udzieleniu błogosławieństwa otaczającéj śmiertelne łoże rodzinie, sługom i przyjaciołom, zasnął snem sprawiedliwego. Rzewny był widok dogorywającego starca, który wznosząc nad głowami obecnéj żony, synowéj i całéj służby omdlałą ręką dla ostatecznego ich pożegnania, w zupełnéj jeszcze przytomności umysłu zapytał „gdzie jest Adolf?“ (syn jego, teraźniejszy pośrednik pojednawczy powiatu Nowogródzkiego), który natenczas dotknięty silną chorobą, spowodowaną przez myśl blizkiego rozstania się z ukochanym ojcem, leżał bezwładny w tymże samym domu przez ścianę tylko od umierającego. Po otrzymaniu odpowiedzi o stanie syna, wzniósł oczy w górę jak do modlitwy i kreśląc w powietrzu znak krzyża św., wymówił ostatnie słowa „żegnam i błogosławię jego“ i w téjże chwili żyć przestał. Po zgonie jego znaleziono szczegółową dyspozycję, przez którą zostawił pamiątkę dla wszystkich bez wyjątku sług swoich, udzielając każdemu w miarę zasług, ze zbioru, jaki oddawna na ten szlachetny cel przeznaczył, i którym własnoręcznie rozporządził. Ciało jego na swoich barkach zaniosła do miejsca wiecznego odpoczynku zgromadzona na pogrzeb, sąsiednia szlachta, bo też z tą szlachtą, jako i zwłościanami żył w braterskiéj harmonji, a serce jego, dom, i gotowa uczynność stały dla wszystkich otworem. Pochowany w dziedzicznéj majętności Gosławszczyznie, w miejscu oddawna przez siebie wybraném, i w testamentowéj dyspozycji wyraźnie objawionem. Te kilka wyrazów rzuconych na mogiłę zmarłego, zapewne pobudzą jego przyjaciół i znajomych (których miał sporą liczbę w różnych okolicach kraju) do zawołania razem ze mną, „Wszechmocny Panie, z wielkości miłosierdzia Twojego, odpuść winy zeszłego, od których żaden z żyjących niejest wolny, a duszy Leopolda daj wieczny odpoczynek.“

Tomasz Szalewicz.

CENY TARGOWE W WILNIE.

od 12 do 16 lipca.

Żyta beczka 12 r., pszenicy beczka 25 r., jęczmienia beczka 10 rub., owsa beczka 5 r. 50 k., grochu beczka 14 rub., gryki beczka 10 rub., siana pud 40 k. słomy pud 20 kop., kartofli beczka 8 rub., masła pud 8 rub. 60 kop.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно съ 12-го по 16-ое іюля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. Тукалло Конст.—Любанскій Иванъ.—Предв. Двор., Карпъ Евстафій—Шадурски Іанъ.—Шадурскій Августъ.—Червински Франц.—Ельскій Осипъ.—Гентшель Конст.—Графъ Путкамеръ Мир. Посредн. Жыцкій Осипъ.—Нелавицки Осипъ.—Г-жа Кемарская Надежда.—Ковенскій губернаторъ Кригеръ.—Массино Корнетъ.—Соловьевъ Подпоручикъ.—Лексъ инж. кап.—Чарноцкій Ант. отстав. штабсъ-кап.—Клочковскій Арт. инж. кап.—Шелькингъ Полковникъ.—Вишневскій Подполковникъ.—Шелькингъ Прапорщикъ.—Ласковскій подпоручикъ.—Керсновскій подпоручикъ.—Нелавицкій прапор.—Гранфельдъ ротм.—Гольмблатъ кол. сов.—Комаръ.—Барановъ.—Фишеръ Адамъ коллеж. совѣтникъ—Горскій Стан. коллеж. ассес.—Лавриновичъ Генрихъ кол. сов.—Добошинскій Іанъ надв. сов.—Піонтковскій коллеж. регистр.—Зыбайло Лудвикъ д-ръ медицины.—Сіявцылло Онуфрій кол. секр.—Адамовичъ Емерикъ—Учитель Тельшевской семинаріи Боціарскій Доминикъ.—Докторъ Новомѣйскій Александръ.—Докторъ Карповичъ Альбинъ.—Докторъ Хмѣлевскій Конрадъ.—Дѣйст. студентъ Балашевичъ Томашъ.—Б. студ. Спб. унив. Гантоверъ Генрихъ.—Зарскій Гавр.—Перковскій Северинъ.—Баронъ Бринкенъ Николаи.—Чапскій Леоп.—Станкевичъ Езекіель.—Инж. Фукетъ. Грабовскій Францискъ.—Будзинскій Зенонъ.—Дизаинъ Матвѣй. Бордо.—Лозеръ Фридрихъ.—Мюллеръ Рейнгартъ.—Купцы: Изаксонъ Саломонъ.—Егеръ Бенедиктъ.—Гиберъ Адольфъ.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНЬСКИ. Феодоръ фонъ Галанъ.—Подпоручикъ Жолтаньскій.—Помѣщикъ Капулцевичъ.—Г-жи: Дроздовская, Матильда Плящикъ.—Архитекторъ Высоцкій.—Штабсъ кап. Гранъ.—Графъ Витольдъ Тышкевичъ.—Пом. Фр. Буткевичъ.—Пом. Михаилъ Виницкій.—Анзано Бартромеи.—Францъ Кестенъ.—Дѣйств. ст. сов. Гирсъ.—Пом. И. Бишевскій.

Въ разныхъ домахъ: Пом. Степанъ Пилсудскій.—Стат. сов. Речинскій.—Надв. сов. Суворовъ.—Генералъ-лейтенантъ Лигачевъ.—Пом. Наполеонъ Пашковски.

Выѣхавшіе изъ Вильна съ 12-го по 16-ое іюля.

Сорокинъ.—Степановъ.—Даниловъ.—Черневкки.—Лаппа.—Пшибора.—Смыгельскій.—Курковскій.—Кетембейлъ.—Горскій.—Адамовичъ. Станевичъ.—Вишневскій.—Гибертъ.—Полковникъ Шелькингъ.—Сіавцилло.—Изаксонъ.—Червянскій.—Егеръ.—Сераковскій.—Харманскій.—Зелиговскій.—Тукалло.—Захватовичева.—Лапицкій.—Пильсудскій.—Ольденбергъ.—Болтучъ.—Тугановскій.—Графъ Плятеръ.—Любанскій.—Клочковскій.—Гр. Путкамеръ.—Комаръ.—Лавриновичъ.—Добожински.—Грабовскій.—Будзинскій.—Дизаинъ.—Мондзолевскій.—Миладовскій.—Зарскій: Соловьевъ.—Чарноцкій.—Лозеръ—Мюллеръ.—Перковскій.—Камерская.—Барановъ.—Карпъ.—Болеславъ Фишеръ.—Бринкенъ—Карповичъ.—Кригеръ.—Масино.—Гентшель.—Боціарскій.-Лексъ. Балашевичъ.—Піонтковскій.—Гранфельдъ.—Хмѣлевски.—Сырейщиковъ.—Гриневичъ.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 12-go do 16 go lipca.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob. Tukałło Kons.— Lubański Jan.— Karp Eustachy marszałek.— Szadurski Jan.— Szadurski August.— Czerwiński Fran.— Jelski Józef.— Henszel Konst.— Hr. Putkamer sęd. pojed.— Życki Józef.— Niełowicki Józef.— Pani Kemarska Nadzieja.— Kruger Kowien. guber.— Massino kornet.— Brn. Solowiew podpor.— Leks inż. kap.— Czarnocki Ant. dym. szt. kap.— Kłoczkowski Artur inż. kap.— Szelking półkow.— Wiszniewski podpół.— Szelking chorąży.— Laskowski podpor.— Kiersnowski kornet.— Niełowicki chorąży.— Granfeld rotm.— Holmblat kol. radca.— Komar.— Baranow urzęd.— Fyszer Adam kol. rad. — Fiszer Bolesł. kol. ass.— Gorski Stan. kol. ass.— Ławrynowicz Hen. kol. rad.— Doboszyński Jan rad. dw.— Piątkowski kol. reg.— Zybaiłło Ludwik dr. medycyny. Siawcyłło Onufry kol. sek.— Adamowicz Emeryk.— Bociarski Dominik prof. Telsz. Siminar.— Nowomiejski Alex. doktor.— Karpowicz Albin dokt.— Chmielewski Kondrad doktor.— Bałaszewicz Tomasz.— Hantower Henryk b. stud. St.-Peters.— Żarski Gabryel.— Perkowski Seweryn.— Baron Brynken Mikołaj.— Czapski Leopold.— Staniewicz Ezechiel.—Fuket inżyn.—Grabowski Franciszek.—Budzinski Zenon.— Dizain Matias.— Bordo.— Lozer Frydryk.— Muller Reingart.— Kupcy: Izakson Salmon.— Eger Benedykt.— Huber Adolf.

HOTEL POZNAŃSKI. Teodor von Galan — Podp. Żołtański.— Ob. Kapułcewicz.— Panie Drozdowska.— Płaszczyk.— Arch. Wysocki.— Szt. kap. Gran.— Hr. Witold Tyszkiewicz.— Ob. Fr. Butkiewicz.—Ob. M. Winnicki.— Anzano Bartłomiej.— Fran. Kesten.— Rz. rad. st. Hirs.— Ob. J. Biszewski.

W różnych domach: Ob. Stefan Piłsudzki.— Rad. st. Reczyński.— Rad. dw. Suworow.— Jenerał-porucz. Ligaczew.— Ob. Napoleon Paszkowski.

Wyjechali z Wilna, od 12-go do 16-go lipca.

Sorokin.— Stepanow.— Daniłow.— Czerniewski.— Łappa.—Przybora.— Smygielski.— Kurkowski.— Ketembeil.— Gorski.— Adamowicz.— Staniewicz.— Wiszniewski.— Hubert.— Szelking półkow.— Siawcyłło.— Izakson.— Czerwiński.— Eger.—Sierakowski.— Charmański.— Zelinowski.— Tukałło.— Zachwatowiczowa.— Łapicki.— Piłsudzki.— Oldenburger.— Boltuć.— Tubanowski.— Plater hr.— Lubański.— Kłoczkowski.—Hr. Putkamer.—Komar.—Ławrynowicz.— Doboszyński.—.Grabowski.— Budziński.—Diziain.— Mondzolewski.— Miładowski — Zarski.— Sołowjew.— Czarnocki.— Lozer.— Muller.— Perkowski.— Kamerska.— Baranow.— Karp.— Fiszer Bolesław.— Brinken.— Karpowicz.— Kruger.— Masino.—Hentszel.—Bociarski.— Leks.— Bałaszewicz.— Piątkowski.— Granfeld.— Chmielewski.— Syreycykow.— Hryniewski.

W Drukarni A. H. Kirkora.

Одобрено Цензурою. 16 Іюля 1862 г. Вильно.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Начальство Виленскаго дворянскаго института симъ объявляетъ, что, по случаю упраздненія Виленскаго казеннаго образцоваго для благородныхъ дѣвицъ пансіона будетъ производиться 19 и послѣдующихъ чиселъ сего іюля мѣсяца продажа съ аукціона имущества, принадлежавшаго сему заведенію а именно: фортепіановъ, разнаго рода мебели, столовой, кухонной и буфетной посуды, желѣзныхъ кроватей и проч. Желающіе пріобрѣсть упомянутыя вещи, могутъ таковыя видѣть въ каждое время въ домѣ Цивинскаго въ помѣщеніи, занимаемомъ сказаннымъ пансіономъ.

Директоръ *Падренъ де-Карне.*
Письмоводитель А. *Баранцевичъ.* 3

Виленской губерніи Ошмянскій уѣздный судъ объявляетъ, что 20 августа 1862 года будутъ производиться въ присутствіи сего суда торги на продажу имущества помѣщика Богушевича. Почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на означенное число. 2—451

С.-Петербургская сохранная казна, по положенію своему 31 мая 1862 г. состоявшемуся, симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Станислава Ивановича Комара Могилевской губерніи, въ уѣздахъ Климовичскомъ, въ деревняхъ: Добромысли, Починкахъ, Иловкѣ и Орловкѣ земли 3700 дес. 1402 саж., на коей поселено 345 временно обязанныхъ крестьянъ, и Мстиславскомъ въ деревняхъ: Поповкѣ, Ковалевѣ и Кукуевѣ земли 733 дес. 778 саж., съ поселенными на оной 99 временно-обязанными крестьянами, а въ доставленной Могилевскимъ губернскимъ правленіемъ описи показано при означенномъ имѣніи 4308 дес. и поселенныхъ крестьянъ по 10 ревизіи 375 а на лицо 405, на коемъ долга сохранной казнѣ состоитъ 46,250 руб. Имѣніе это будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначается 24 съ переторжкою 27 сентября 1862 года въ 2 часа по полудни; почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ сохранную казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 2—454

С.-Петербургская Сохранная Казна, по положенію своему, 22 декабря 1861 года состоявшемуся, симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе, помѣщика Онуфрія Константиновича Юраго Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда Токарево называемое съ деревнями Токарево, Купелищѣ и Заручевьѣ, при коихъ состоитъ земли 1027 дес. 310 саж. на которой поселено писаныхъ по ревизіи 56 душъ, въ доставленной же Витебскимъ Губернскимъ Правленіемъ описи показано при одной только деревнѣ Токаревѣ земли 1147 дес. 317 саж. и поселенныхъ на ней по 10 ревизіи 19, а на лицо 20 душъ на коемъ долга Сохранной Казнѣ состоитъ четыре тысячи девятьсотъ тридцать руб. Имѣніе Юраго будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землю и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ Сохранной Казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначается 25 съ переторжкою 28 сентября 1862 г. въ 2 часа по полудни; почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ Сохранную Казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время, разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 2—455

С.-Петербургская Сохранная Казна, по положенію своему, 22 декабря 1861 года состоявшемуся, симъ объявляетъ что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Ивана Казимировича Бродзкаго Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда Липники называемое съ деревнями Липники и Горлово, при коихъ состоитъ земли 770 дес. на которой поселено писанныхъ по 8 ревизіи 23 души; въ доставленной же сему имѣнію Витебскимъ губернскимъ Правленіемъ описи показано при этомъ имѣніи земли тоже самое количество и поселенныхъ на ней по 10 ревизіи 23, а на лицо 22 души, на коемъ долга Сохранной Казнѣ состоитъ пять тысячъ пятьдесятъ восемъ руб. Имѣніе Бродзкаго будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ Сохранной Казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначется 2 съ переторжкою 5 октября 1862 г. въ 2 часа по полудни; почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ Сохранную Казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время, разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 2—456

Паспортное отдѣленіе канцеляріи г. Виленскаго военнаго губернатора объявляетъ, что Тельшевскій 3 гильдіи купецъ Айзикъ Рабиновичъ при проѣздѣ чрезъ Юрбургъ, по тракту въ Тельши, потерялъ дорожную суму, въ которой хранился выданный ему съ женою Мерею заграничный паспортъ отъ 30 апрѣля сего г. за N. 4734 (301) на слѣдованіе въ Пруссію, Австрію, Германію и Францію, срокомъ на шесть мѣсяцевъ, а потому паспортъ этотъ должно считать недѣйствительнымъ.

Управляющій паспортнымъ отдѣленіемъ
колл. асс. *Зубовичъ.* 3—467

Отъ Ковенской дирекціи училищъ объявляется, что пріемъ желающихъ поступить въ землемѣро-таксаторскіе классы при Ковенской гимназіи назначается съ 10 по 25 будущаго августа.

Директоръ А. *Виноградовъ.* 3—465

Вилейскій земскій исправникъ объявляетъ о намѣреніи отправиться за границу въ Германію и Францію на шесть мѣсяцевъ помѣщика Льва Николаева Одынца. 3—463

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Zwierzchność Wileńskiego instytutu szlacheckiego niniejszém ogłasza, że z powodu zamknięcia Wileńskiego skarbowego pensjonu wzorowego dla szlachetnych panien, będzie się odbywała d. 19 i w dniach następnych ter. lipca przedaż z licytacji ruchomości do tego zakładu należącéj, a mianowicie: fortepjanów, różnego rodzaju mebli, stołowego, kuchennego i kredensowego naczynia, łóżek żelaznych i t. d. Życzący nabyć te rzeczy, mogą je w każdym czasie oglądać w domu Cywińskiego w mieszkaniu przez rzeczony pensjon zajmowaném.

Dyrektor *Padrun de Carné.*
Sekretarz A. *Barancewicz.* 3

Wileńskiéj gubernji Oszmiański sąd powiatowy ogłasza, iż dnia 20 sierpnia 1862 roku będą się odbywały w tym sądzie targi, na przedaż mienia obywatela Bohuszewicza; przeto życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie w dniu naznaczonym. 2—451

S.-Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, w dniu 31 maja 1862 roku nastałego, niniejszém ogłasza, że w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Stanisława Komara, położony w Mohylewskiéj gubernji w powiatach: Klimowickim, w wioskach Dobromyślu, Poczynkach, Iłówce i Orłowie ziemi 3700 dziesięcin 1402 sążni, na któréj jest osiadłych 345 włościan czasowie obowiązanych, i Mścisławskim we wsiach Popówce, Kowalewie i Kukujewie ziemi 733 dziesięcin 778 sążni, z osiadłymi na niéj 99 czasowie obowiązanymi włościanami, w przysłanym zaś przez Mohylewski rząd gubernjalny inwentarzu pokakano w pomienionym majątku 4,308 dz. i osiadłych włościan podług 10 rewizji 375 a obecnych 405, na którym długu do Kassy zachowawczéj liczy się 46,250 rubli. Majątek ten będzie się przedawał ze wszystkiemi należącemi doń gruntami i wszelkiém zabudowaniem i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto życzyć będzie. Targ naznacza się dnia 24 z przetargiem 27 września 1862 roku, o godzinie 2 po południu; przeto życzący kupić, raczą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się do targu, w każdym zaś przed targami czasie, można rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 2—454

S.-Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, w dniu 22 grudnia 1861 roku nastałego, niniejszém ogłasza, że w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Onufrego Jurahi, w gubernji Witebskiéj w Połockim powiecie położony, zwany Tokarewo, z wsiami Tokarewo, Kupieliszcze i Zaruczewje, przy których jest ziemi 1027 dziesięcin 310 sążni, na któréj liczy się osiadłych, podług 8 rewizji, 56 dusz, w przysłanym zaś przez Witebski rząd gubernjalny inwentarzu pokazano przy jednéj tylko wsi Tokarewie ziemi 1147 dzies. 317 sąż., i osiadłych na niéj podług 10 rewizji włościan 19, a obecnych 20, na którym długu do kassy zachowawczéj liczy się cztery tysiące dziewięćset trzydzieście rubli. Majątek ten będzie się przedawał ze wszystkiemi należącemi doń gruntami i wszelkiém zabudowaniem i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto życzyć będzie. Targ naznacza się dnia 25 z przetargiem 28 września 1862 roku, o godzinie 2 po południu; przeto życzący kupić, raczą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się do targu, w każdym zaś przed targami czasie, można rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 2—455

S. Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, w dniu 22 grudnia 1861 roku nastałego, niniejszém ogłasza, że w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Jana Brodzkiego, w Witebskiéj gubernji w powiecie Połockim położony, Lipniki zwany, z wioskami Lipniki i Horłowo, przy których jest ziemi 770 dziesięcin, na któréj jest osiadłych, podług 8 rewizji, dusz 23, w przysłanym zaś przez Witebski rząd gubernjalny inwentarzu tego majątku pokazano ziemi takąż ilość, a osiadłych na niéj podług 10 rewizji włościan 23 a obecnych 22, na którym długu do kassy zachowawczéj ciąży pięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt ośm rubli. Majątek ten będzie się przedawał ze wszystkiemi należącemi doń gruntami i wszelkiém zabudowaniem i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto życzyć będzie. Targ naznacza się dnia 2 z przetargiem 5 października 1862 roku, o godzinie 2 po południu; przeto życzący kupić, raczą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się do targu, w każdym zaś przed targami czasie, można rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 2—456

Wydział pasportowy kancellarji p. Wileńskiego wojennego gubernatora ogłasza, iż Telszewski kupiec 3-éj gildy Ajzik Rabinowicz w czasie przejazdu swego przez Jurborg traktem do Telsz, stracił sakwę podróżną, w któréj był wydany mu razem z żoną Merą pasport zagraniczny z dnia 30 kwietnia roku ter. za N. 4734 (301) na wyjazd do Pruss, Austrji, Niemiec i do Francji, na sześć miesięcy, a zatém pasport ten należy poczytywać za nieważny.

Zarządzający wydziałem pasportowym
ass. koll. *Zubowicz.* 3—467

Kowieńska dyrekcja szkół ogłasza, że przyjmowanie życzących wejść do klass mierniczo-taksatorskich przy gimnazjum Kowieńskiém, naznaczone jest od dnia 10 do 25 przyszł. sierpnia.

Dyrektor A. *Winogradow.* 3—465

Wilejski sprawnik ziemski ogłasza o zamiarze wyjechania za granicę do Niemiec i Francji na sześć miesięcy obywatela Leona Odyńca. 3—46

С.-Петербургская Сохранная Казна, по положенію своему, 8 іюня 1862 года состоявшемуся, симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Θомы Ромуальдовича Реутта Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда сельцо Черницы съ деревнями: Плиговка Черница, Фролова, Выгоры, Земцы и Тропино, при коихъ состоитъ земли 1282 дес. на которой поселено 147 душъ, въ доставленной же сему имѣнію описи показано при означенныхъ селеніяхъ земли тоже самое количество и поселенныхъ на ней по 10 ревизіи 147, а на лицо 155 душъ, на коемъ долга Сохранной Казнѣ состоитъ пятьнадцать тысячъ двѣсти двадцать руб. Имѣніе Реутта будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ Сохранной Казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначается 9 съ переторжскою 12 октября 1862 въ 2 часа по полудни, почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ Сохранную Казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время, разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 1—461

Отъ Виленскаго Приказа Общественнаго Призрѣнія объявляется, что по случаю неисправности Гродненскаго купца Шмуйлы Бульковштейна по постакѣ имъ продовольственныхъ припасовъ и прочихъ матеріаловъ для подвѣдомственныхъ Приказу уѣздныхъ больницъ Виленской губерніи, для отдачи сей поставки съ подряда другому благонадежоому подрядчику, впредь до истеченія заключеннаго съ повѣреннымъ Бульковистейна контракта т. е. по 1 января 1864 года, назначены въ присутствіи сего Приказа торги 21 числа будущаго сентября мѣсяка и переторжка 25 числа тогоже сентября. Посему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ прибыть на оные въ Приказъ съ благонадежными залогами, гдѣ будетъ предъявлены имъ кондиціи. Причемъ присовокупляется, что означенные торги будутъ производиться на точномъ основаніи т. X. части I. книги IV. разд. III изд. 1857 года Устава о казен. подрядахъ, для чего лица, желающія вступить въ означенный подрядъ обязаны представить въ Приказъ, при прошеніяхъ, до наступленія торговъ, паспорты или другіе виды о своемъ званіи и благонадежные залоги, которые, согласно 1833. ст. т X. должны простираться до третьей части годовой порядкой суммы т. е. на 9000 руб. сереб:, что послѣдняя цѣна, оставшаяся на переторжкѣ, есть окончательная и что послѣ переторжки, на основаніи 1862 ст. тогоже тома, никакія уже новыя предложенія не будутъ приняты, а если кто либо изъ желающихъ не будетъ въ состояніи прибыть лично, или принять участіе въ торгахъ посредствомъ повѣреннаго, то можетъ прислать въ Приказъ, на основаніи 1909 и 1935 ст. т. X части I объявленіе въ запечатанномъ пакетѣ, съ приложеніемъ залога, но объявленія таковыя должны быть доставлены въ Приказъ не позже 11 часовъ 25 числа будущаго сентября мѣсяца т. е. до начала переторжки. 1—485

S.-Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, 8-go czerwca 1862 roku nastałego, niniejszém ogłasza, iż w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Tomasza Reutta, w gubernji Witebskiéj w powiecie Połockim położony, zwany Czernicy z wsiami: Pligówką, Czernicą, Frołowem, Wygorami, Ziemcami i Tropinem, przy których jest ziemi 1282 dziesięciny, na któréj dusz osiadłych jest 147, w przysłanym zaś inwentarzu tego majątku pokazano przy rzeczonych wsiach ziemi taż ilość i osiadłych na niéj, według 10 rewizji, 147 a obecnych 155 dusz, na którym długu do kassy zachowawczéj ciąży 15,220 rubli. Majątek ten będzie się przedawał, z całą należącą doń ziemią i wszelkiem zabudowaniem, oraz z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto będzie życzył. Targ zaś rozpocznie się dnia 9, z przetargiem 12 października 1862 roku, o godzinie 2-éj po południu; przeto życzący kupić, zechcą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się na targ, i w każdym przed rozpoczęciem targów czasie, rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 1—461

Wileński urząd Powszechnego Opatrzenia ogłasza, iż z powodu nieakuratności kupca Grodzieńskiego Szmujły Bulkowsztejna w dostarczaniu przezeń zapasów żywności i innych materjałów dla zawiadywanych przez ten Urząd szpitalów powiatowych gubernji Wileńskiéj, dla oddania tego dostarczania z podradu innemu pewnemu podradczykowi, aż do upłynienia zawartego z pełnomocnikiem Bulkowsztejna kontraktu, to jest do 1-go stycznia 1864 roku, naznaczone zostały w sądowéj tego urzędu targi dnia 21 nast. września i przetarg dnia 25 tegoż września; przeto życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie do urzędu z pewnemi zastawami, gdzie im warunki będą okazane. Przyczém dodaje się, że pomienione targi będą się odbywały na zasadzie T. X. cz. I ks. IV Rozdz. III wyd. 1857 roku Ustawy o podradach skarbowych; a zatém osoby, życzące wstąpić w pomieniony podrad, winni są złożyć w urzędzie, przy prośbach, przed nadejściem targów, pasporty lub inne dokumenty o swym stanie i pewne zastawy, które, stosownie do 1833 art. T. X., powinne wynosić trzecią część rocznéj summy podradowéj, to jest równać się wartością 9000 rub. sr.; że ostatnia cena na przetargu utrzymana, jest ostateczną i że po przetargu, na osnowie 1862 art. tegoż tomu, żadne już nowe propozycje przyjęte nie będą; a jeżeli ktokolwiek z życzących nie będzie mógł przybyć osobiście, lub przyjąć udział w targach za pośrednictwem swego pełnomocnika, tedy może przysłać do urzędu, na osnowie 1909 i 19 5 art. X. t. części I obwieszczenie w zapieczętowanym pakiecie, z załączeniem zastawu, atoli obwieszczenia to powinno być przysłane nie później, jak o godzinie 11 dnia 25 następującego września, to jest przed rozpoczęciem przetargów. 1—485

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

LOSY

na piąty i OSTATNI oddział, czyli klucz rozegrywających się

Dóbr Szymanow i Seroki

otrzyma wkrótce, podpisany, od Urzędu głównego w Warszawie, upoważniony kollektor w Wilnie.

Główne wygrane w tym oddziale, prócz wielu pomniejszych summ, wynoszą: w I klassie rs. 5,000, w II klassie rs. 6,000, a w III i ostatniéj, rs. 250,650.

Cena całego losu na 3 klassy podzielonego rs. 30.
— pół losu — — — — 15.
— ¼ części — — podzielonéj — 7 k. 50.

Osoby za obrębem Wilna mieszkające, a życzące pocztą odbierać: plan, losy i tabelle wygranych numerów, zechcą przy zamówieniach dołączyć prócz kwot wyżéj wymienionych, po rs. 1 na korrespondencję.

Dla uniknięcia zwłok lub zawodów w odbieraniu losów, o wczesne zgłaszanie się uprasza.

MAURYCY ORGELBRAND,
Księgarz w Wilnie.

Uwaga. Osoby które miały udział w 4 oddziale loterji Dóbr, niebawem otrzymają tabellę wygranych N-rów w 3-éj klassie i plany na 5-ty oddział. 2—487

Najłatwiejszém i najkorzystniejszém jest nauczenie się języków obcych w latach dziecinnych przez konwersacją, mianowicie francuzkiego, niemieckiego, a które obok swojego narodowego, każdemu bądź obywatelowi ziemskiemu, bądź handlującemu, fabrykantowi, rzemieślnikowi i t. p. są potrzebne, w tém celu więc, czyni się propozycja, jako dom komissowy K. Puławskiego et C. w Warszawie pod N. 419 obok poczty exystujący—podejmuje się zaangużować i dostawić chłopców i dziewcząt od 10 do 15 lat wieku liczących, francuzów, Szwajcarów rodowitych, początkowe nauki klassyczne swojego języka posiadających, a to wprost z Francji, i Szwajcarji, jak się powiedziało, dla konwersacji; życzący więc mieć sobie dostarczonych Francuzów, Szwajcarów chłopców i dziewcząt, do Warszawy zkąd na prowincją do Królestwa i Cesarstwa Rossyjskiego odesłani być mogą, zechcą się zgłosić do powyższego domu i załączyć fundusz na koszta rs. 150, z którego po załatwionym interessie podany zostanie rachunek kosztów podróży komissowego, złożonéj pewnéj kwoty rodzicom lub opiekunom tych dzieci i t. p., a remanent jaki się okaże, będzie zwrócony. Kontrakt z opiekunami lub rodzicami takich chłopców i dziewcząt, zawarty zostanie na lat cztery do ośmiu, na zasadzie pełnomocnictwa prawnie zeznanego i legalizowanego, których wzory tak kontraktów, jako też pełnomocnictwa w polskim i francuzkim języku zredagowane w powyższym domu znajdują się—i takowe żądającym osobom przesłane bydź mogą. 1—449

Księgarnia A. NOWOLECKIEGO przy ulicy Krakowskie Przedmieście wprost kolumny Zygmunta N. 457 otrzymała na Skład główny:

KSIĄŻKĘ DO NABOŻEŃSTWA

Dla wieśniaków, ułożoną przez Janka z Bielca,

ozdobioną 2-ma rycinami w trwałéj oprawie tekturowéj na białym grubym papierze, drukiem wyraźnym, zawierającą w sobie 200 stronic druku. Cena złp. 2 gr. 15; jest do nabycia we wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych. Osoby na prowincji w Królestwie i Cesarstwie zamieszkałe, żądające na raz 10 exemplarzy, *franco* przesłane mieć będą; handlującym i kramarzom ustąpiony zostanie stosowny rabat. 2—444

Mamy honor donieść amatorom kwiatów, iż znajdują się u nas HOLLENDERSKIE GOZDZIKI *w pełnym kwiecie* w najrzadszych i najgustowniejszych kolorach; jako też rozmaite inne salonowe i pokojowe rośliny, które po przystępnych cenach sprzedajemy.

W ogrodzie b. Strumiłły, ogrodnicy
Krakke i Wohler. 2—474.

Ser hollenderski

świeży, otrzymał EDWARD FECHTEL. 3, 473

Nakładem księgarni A. NOWOLECKIEGO wprost kolumny Zygmunta N. 457 wyszły dwa dziełka pod tytułem:

GAWĘDY

KSIĘDZA PROBOSZCZA POD LIPAMI.

Serja I.

Ogłosił dla czytelników Czytelni Niedzielnéj J. K. Gregorowicz. Najlepszym dowodem użyteczności téj książeczki, gdy w ciągu 3-ch lat doczekała się trzeciego wydania, spodziewa się wydawca, że Serja II, która w tych dniach do druku oddaną będzie, z równym uznaniem użyteczności, przyjętą do upowszechnienia pomiędzy wiejskiemi czytelnikami zostanie. Cena poprzednich edycij Serji I-éj oznaczoną było złp. 2, obecnie cena ustanawia się złp. 1 gr. 10. Serja II-ga po téjże saméj cenie prenumerowaną być może w wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych. Na urzędach i stacjach pocztowych każda serja oddzielnie może być prenumerowaną.

OGRODNICTWO WARZYWNE, Część druga. Zasady urządzania ogrodów warzywnych uprawy i pielęgnowania ogrodowin przez A. K. STELMASIEWICZA; ozdobione kilkunastu drzeworytami. Cena złp. 1 gr. 10. Na urzędach i stacjach pocztowych złp. 2 gr. 15. Ułatwiając nabycia tych dwóch dziełek, jak i wszelkich wydań moich dla ludu przeznaczonych, urządzone zostały *Składy* a mianowicie w Redakcji *Kmiotka u M. Glücksberga. Tygodnika Mód w Expedycji Roczników gospodarstwa krajowego G. Gebethnera* i *R. Wolffa. Przyjaciela dzieci* u *H. Natansona*, w księgarniach miast znaczniejszych a mianowicie w *Lublinie* u S. Arcta, w *Kaliszu* u Hurtiga, w *Piotrkowie* u A. Marczewskiego, w *Wilnie* w Redakcji Kurjera Wileńskiego i w księgarni M. Orgelbranda, w *Kijowie* u G. Idzikowskiego, *w Kownie* u S. J. Gabryłłowicza, *w Grodnie* u J. Zagajewskiego, oraz w uproszonych *Domach Zleceń rolników Polskich.* 1—446

Podaje się do powszechnéj wiadomości, że są do sprzedania w Kownie w byłych warsztatach ręcznych po Addelsonie, blisko dworca kolei żelaznéj rozmaite przedmioty używane, a mianowicie:

12 kafarów ręcznych z dębowymi taranami, 6 kufarów maszynowych i wind żelaznych do ciągnięcia ciężarów w górę, 200 form pojedyńczych i dubeltowych do robienia cegły, 7 kuźni przenośnych z cylindrowemi miechami, które wszędzie nawet na otwartem powietrzu działać mogą po 20 r. za sztukę, 12 wozów większych i mniejszych mocno kutych i na żelaznych osiach od 20 do 60 r. za wóz.; 450 wózków z hołoblami do ciągnięcia siłą jednego człowieka, na dwóch kołach, na żelaznych osiach do przewożenia ziemi, cegły, kamienia lub worków ze zbożem, tak około domu jako i przy fabrykach użyć się mogących po rsr. 3 za sztukę; 400 taczek ręcznych do ziemi okutych z kółkami po rsr. 1; 1,500 kółek do taczek z żelaza lanego po kop. 40 za kółko; 16 maszyn do przerabianiu i gniecenia gliny przy cegielniach poruszanych siłą jednego konia, po 45 rubli; 6 maszyn mniejszych do robienia zaprawy wapiennéj po 35 r. Dwie pompy żelazne dubeltowe tłoczące do osuszania piwnic lub sadzawek, jedna 100 druga 60 rubli; cztery wagi decymalne po 15 rubli; świder do sondowania pokładów ziemi, świder pompiarski do wiercenia rur, 12 piecyków do ogrzewania mieszkań z żelaza lanych; 50 beczek cementu angielskiego po 6 rubli; 40 arf drucianych w ramach do przesiewania ziemi lub zwiru po 1, po 2 i pół rubla; 120 drągów żelaznych po 4 kopiejki za funt.

Wszystkie powyższe przedmioty nabyć można na miejscu na sztuki, to jest częściowo lub razem. 2—450

Wyszedł z druku zeszyt 3-ci i 6-ty dzieła, pod tytułem:

WĘGRY

pod względem historycznym, artystycznym, literackim i społecznym, podług najlepszych i najnowszych zródeł, głównie podług dzieła wydanego przez towarzystwo pisarzy francuzkich, pod kierunkiem madziarskiego historyka J. Boldenyi *wraz z poglądem na stosunki tego kraju z Polską, Austrją i innemi mocarstwami europejskiemi. Przypisami do historji polskiéj odnośnemi uzupełnił* K. M. Wojcicki. Dzieło to ozdobione około 88 drzeworytami. Zeszyt 4-ty i 7-my, do którego dołączona zostanie Mappa Królestwa Węgierskiego, wraz z tytułem chronolitografowanym, przedstawiającym godła i herby Węgier, oraz lista prenumeratorów, wkrótce opuści prassę drukarską i po wyjściu 4-go zeszytu w połowie lipca r. b., prenumerata zamkniętą zostanie i cena będzie podwyższoną; dotąd prenumeratę przyjmują wszystkie księgarnie krajowe w Cesarstwie, zagranicą i u wydawcy A. NOWOLECKIEGO w Warszawie N. 457 wprost kolumny Zygmunta po złp. 40. Na urzędach i stacjach pocztowych złp. 43 gr. 10. Abonenci odbierający jakiekolwiek pisma w kopertach pocztowych odbierać mogą łącznie z temiż pismami 1 dzieło powyższe bez żadnéj dopłaty za koperty. 1—447

LICYTACJĄ.

W fabryce sukiennéj Albertyńskiéj dziedzicznéj JWW Pusłowskich, w gubernji Grodzieńskiéj w powiecie Słonimskim o pięć wiorst od miasta Słonima położonéj, będą się sprzedawać z publicznéj licytacji w dniu 22 przyszłego miesiąca sierpnia idącego 1862 roku, Maszyny do wyrobu sukna, zupełnie do użycia zdatne, a w fabryce Albertyńskiéj nadkompletne, a mianowicie: sześć maszyn kręplowych; pięć maszyn do kardowania; cztery maszyny do postrzygania; jeden folusz i dwie tak nazwane Wilk-maszyny. Maszyny te są do obejrzenia na miejscu w Albertynie w każdym czasie, zacząwszy od dnia niniejszego ogłoszenia do dnia licytacji, o czém Zarząd Główny Dóbr JWW. Pusłowskich, niniejszém interesowanych zawiadamia. 1862 roku, czerwca 30 dnia, w Albertynie.

Pełnomocnik, Jan Januszkiewicz. 2—483

ZNAJDUJĄCY SIĘ PRZY KSIĘGARNI p. f.:

JÓZEFA ZAWADZKIEGO

W WILNIE.

SKŁAD FORTEPJANÓW ZAGRANICZNYCH

zaopatrzony został obecnie w znaczny wybór doskonałych Fortepianów wielkich koncertowych, oraz mniejszych salonowych z mechaniką Angielską jako też i Angielsko-Niemiecką (Repetitions-Mechanik). Palisandrowych lub też z orzecha Hiszpańskiego, bardzo wykwintnego i sumiennego wykończenia a pochodzących z najlepszych fabryk Niemieckich jako: ROSENKRANZA w Dreźnie (którego wyborne instrumenta od lat kilku są tu już znane). I. G. IRMLERA w Lipsku (najdawniejszéj i najsłynniejszéj tego nazwiska w Niemczech) a wreszcie Jul. BLUTHNERA w Lipsku, którego wyroby patentowane ogromną wziętość w ostatnich czasach za granicą zyskały. Ceny od rsr. 420—600.

Tamże znajdują się Pianina Palisandrowe z mechaniką Angielską na ceny rsr. 300—350, oraz Fortepiany Wiedeńskie Orzechowe, lub Palisandrowe z plattą żelazną i bez, na ceny rsr. 325—365.

Fabryki wyżéj pomienione tak powszechną sławę za granicą posiadają, że wyroby ich we wszystkich znaczniejszych składach fortepianowych po miastach stołecznych znaleźć można. Firma też nasza oddawna z fachem muzycznym blizko oznajomiona, tylko takie instrumenta wypisuje, które wszelką rękojmię trwałości i dobroci mają. Zresztą publiczność muzykalna, mając każdego czasu kilkanaście fortepianów z rozmaitych fabryk do wyboru, sama zapewne najlepiéj przez porównanie wartość ich ocenić potrafi.

Prócz fortepianów w powyższym składzie znajdują się:

1) ORGMELDIONY Paryzkie z fabryki Aleksandra et Fils, dębowe o 4-ch oktawach na rs. 70 i mahoniowe o 5-ciu oktawach na rsr. 125.

2) SKRZYPCE i ALTÓWKI z fabryki Vuillaume w Paryżu od rsr. 8—22.

3) WIOLONCZELLE z téjże fabryki ze smyczkiem i futerałem na rs. 90.

4) SMYCZKI do Wiolonczelli, skrzypiec od 1 r. 25 k. do 8 rs. 2—458

Księgarnia i Skład nut muzycznych

MICHAŁA GLÜCKSBERGA

w Warszawie przy ulicy Krakowskie-przedmieście w domu W. Grodzickiego N. 9 (411) zawiadamia niniejszem, że dzieło p. t.:

Teologija Pasterska

przez

X. JANA MICHAŁA SAILERA

Biskupa Ratyzbońskiego, w przekładzie polskim Leona Rogalskiego, opuścił prassę zeszyt 2-gi tomu 1-go. Prenumeratorowie po odbiór raczą się zgłosić do miejsc, gdzie prenumeratę uiszczali. Cena tego dzieła mającego się składać z 2-ch tomów czyli 4 zeszytów, wynosi rs. 4 kop. 50. Z przesyłką do Cesarstwa rs. 5 k. 50.

Liczne aprobaty najdostojniejszych biskupów Niemiec katolickich poświadczyły wartość i zalety Teologji Pasterskiéj ks. Sailera. Przy jéj przekładzie na język francuzki w roku zeszłym, Biskup strasburgski Andrzéj Roess takie o wspomnionem dziele wynurzył zdanie:

„Teologja Pasterska biskupa Ratyzbońskiego, w ogólności liczy się do pierwszego rzędu dzieł uczonego pasterza. Autor jest w nim metodycznym i jasnym; zasady wyłożone są gruntownie a wielki duch miłości ułatwia ich zastosowanie. Sailer jako moralista może być nazwany S. Liguormis Bawarskim.

Teologja Pasterska ks. Sailera posłuży za pożądane uzupełnienie wydanych już poprzednio Teologji Dogmatycznych i Moralnych kks. Giullois i Gousseta, stanowiąc zarazem w sobie odrębną całość. A że jest jedną z głównych części Teologji przeto użyteczną będzie nie dla samych tylko proboszczów ale i dla wszystkich katechetów, nauczycieli religji w szkołach publicznych i prywatnych, kapelanów, spowiedników; słowem dla wszystkich osób duchownych, tak świeckich jako zakonnych.

Znajduje się do nabycia we wszystkich księgarniach. W Wilnie skład główny w księgarni p. f. Józefa Zawadzkiego. 1—482

ПО СЛУЧАЮ ОТЪѢЗДА

продаются дешево разныя вещи, какъ то: 2 БОЛЬШІЯ СТѢННЫЯ зеркала, 1 ПРЕКРАСНОЕ ПОПЕРЕЧНОЕ съ рѣзан-ною рамкою и 1 ЗЕРКАЛО НА СТОЛБАХЪ все въ рамкахъ орѣховаго дерева, 1 БОЛЬШОЙ ПЛАТЬЯННЫЙ ШКАПЪ и 1 ЖАРДИНЬЕРКА изъ орѣховаго дерева, 1 ФОРТЕПІЯНО, 1 отличная ЗРИТЕЛЬНАЯ ТРУБА, другія МЕБЛИ и ОРУДІЯ, 1 мужеское и 1 дамское сѣдла, РАЗНЫЯ СЕРЕБРЯНЫЯ, нѣсколько ЧАСОВЪ и РАЗЛИЧНЫЯ ГОДНЫЯ вещи. Видѣть можно ежедневно отъ 9 ч. утра до 5 ч. вечера, въ домѣ г. Северина Ромера на Большой улицѣ.

Z POWODU WYJAZDU

przedają się tanio różne przedmioty, jako to: wielkie ścienne i mniejsze podłużne w rzeźbionych ramach ZWIERCIADŁA, oraz stojące ZWIERCIADŁO na postumencie, wszystkie ramy z orzechowego drzewa; wielka na odzienie SZAFA i ŻORDINJERKA także z orzechowego drzewa, FORTEPJANO i bardzo dobra LUNETA, oraz wiele innych mebli i sprzętów; męzkie i damskie SIODŁA, różne srebra, kilka ZEGARÓW i różne zdatne do użytku rzeczy. Można oglądać codziennie od 9-éj rano do 5-éj godziny wieczorem w domu W. Seweryna Romera przy Wielkiéj ulicy. 2—486

Wyszedł z druku ostatni zeszyt dzieła pod tytułem: PRZEWODNIK FILOZOFJI, zawierarający w sobie *wstęp i psychologję*, przez Amedeusza Jaques i Logika przez F. Simon prefessorów filozofji. Dzieło upoważnione przez radę wychowania publicznego, przekład E. Ziemięckiéj. Prenumeratorowie mogą odebrać tam gdzie przedpłatę złożyli. Cena obecnie z wymienionych dwóch części złożona, pozostaje złp. 10. Na urzędach i stacjach pocztowych złp. 12. Ktoby oddzielnie pragnął nabyć część zawierającą logikę któréj cena naznaczona złp. 5. Nabyć można we wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych i u wydawcy *A. Nowoleckiego* przy ulicy Krakowskie-Przedmieście wprost kolumny Zygmunta N. 457. 1—448

Nakładem księgarni i skład nut muzycznych

MICHAŁA GLÜCKSBERGA

przy ulicy Krakowskie - Przedmieście w domu W-go Grodzickiego N. 9 (411) wyszły:

1) KSIĄŻKA DO NABOŻEŃSTWA dla CHŁOPCÓW WIEJSKICH na pożytek ich duszy, oraz na cześć Bogu prawdziwemu i Matce jego Marji, ułożyła Józefa Kamocka, z 2-ma rycinkami przedstawiającemi Jezusa Chrystusa na krzyżu i Matkę Boską Częstochowską.

2) Książka do nabożeństwa dla dziewcząt wiejskich ułożona przez tęż autorkę i ozdobiona również 2-ma rycinkami.

Cena egzemplarza tak pierwszéj jak i drugiéj książeczki bez oprawy kop. $12^1/_2$, w oprawie w tekturze kop. 15, w oprawie w półskórek i papier safianowy czerwony z futeralikiem kop. 25.

Osoby z Cesarstwa za nadesłaniem należności na 30 sztuk przynajmniéj, otrzymają takowe odwrótną pocztą kosztem księgarni, przy mniejszych ilościach uprasza się o nadesłanie odpowiedniéj kwoty na opłacenie porta pocztowego.

Prócz w powyższéj księgarni, książeczki te znajdują się do nabycia we wszystkich księgarniach tak w Królestwie jak i w Cesarstwie.

W Wilnie skład główny w księgarni p. f. *Józefa Zawadzkiego.* 1—481

FOLWARK Wołojcie Oszmiańskiego powiatu przedaje się, życzący kupić takowy, może dowiedzieć się o ilości ziemi i cenie u urzędnika Wileńskiéj izby cywilnéj Swiebody. 2—472

FERMY bezpańszczyźniane wypuszczają się w wieloletnią dzierżawę od 23 kwietnia 1863 r.; 5 ferm położone są w gubernji Wileńskiéj, powiecie Dziśnieńskim, i 8 w gubernji Witebskiéj, powiecie Dryzieńskim; 2 fermy są nad samą Dźwiną, a 11 w odległości 1 do $1^1/_2$ mili od Dźwiny. Wszystkie 13 odległe są od Dyneburga o mil 15. Największa ferma liczy obszaru włok 18, najmniejsza włok 3. Szczegółowe wiadomości o tych fermach można mieć od Falewicza, m. Dryza, majątek Sarya i od Ihnatowicza, m. Wilno, w rządzie gubernjalnym. 2—468

POCZET PANUJĄCYCH KRÓLÓW I KSIĄŻĄT POLSKICH.

Wydany starannie nakładem księgarni A. NOWOLECKIEGO na jednym wielkim arkuszu, ozdobiony drzeworytami, przedstawiającemi popiersia od Mieczysława I do St. Aug. Poniatowskiego, z dodaniem chronologii do każdego panowania i treściwém wyliczeniem ważniejszych wypadków dziejowych. Publikacja ta, chociaż nie jest nowością, gdyż mieliśmy podobnego rodzaju wydawnictwa, lecz takowe dla ogółu zostawały niedostępnemi przez wysokie ceny z powodu znacznych kosztów, jakie litograficzne odbicia pociągają na sobą. Mając gotowe drzeworyty, pozostałe z dzieła pod tytułem: *Skarbczyk historji polskiéj*, użytkując z takowych, postawiłem się w możności wydanie to uczynić w cenie najprzystępniejszéj i podać możność nabycia każdemu miłującemu naukę dziejów naszych, a mianowicie uczącéj się młodzieży, jako też dla *szkółek elementarnych miejskich i wiejskich* do wykładu historji polskiéj bardzo pomocnicze dla *elementarnych nauczycieli.* Wydanie na pięknym grubym papierze zalinowanym. Cena złp. 3 gr. 10; w kartkach podklejane z futeralikiem złp. 5. Nabyć można we wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych, oraz na Urzędach i Stacjach pocztowych. 2—445

Na Zarzeczu, w domu Jasiewicza i w ogrodzie Górskiego przedają się pozostałe machiny od żelaznéj kolei, rozmaite instrumenta, stare i nowe żelazo, ciesielskie, ślósarskie i kowalskie narzędzia, ćwieki, zamki, skówki do okien, cement, liny i t. d. Ceny bardzo przystępne. Przedaż odbywa się codziennie od 9 z rana do 2 po południu, i od 4 do 8 wieczorem. 2—470

Księgarnia i Skład Nut Muzycznych MICHAŁA GLUCKSBERGA przy ulicy Krakowskie przedmieście w domu W-go Grodzickiego N. 9 (411) posiada jeszcze na składzie niewielką liczbę egzemplarzy pisma illustrowanego pod tytułem KMIOTEK z roku 1861-go w dwóch tomach. Cena egzemplarza oprawnego w tekturkę wynosi rsr. 2; każde półrocze sprzedaje się osóbno po rsr. 1.—Osoby zamieszkałe na prowincji Królestwa lub w Cesarstwie, za dopłatą kop. 30 od całego roku lub też kop. 15 od półrocznego zbioru, otrzymują takowe odwrótną pocztą franco. Żądania uprasza się nadsyłać pod powyższym adresem.—Prócz w powyższéj księgarni, pismo to znajduje się do nabycia we wszystkich znaczniejszych księgarniach tak w Królestwie jak w Cesarstwie.—W Wilnie skład główny w księgarni Józefa Zawadzkiego. 1—480

Z zapowiedzianych prospektem o mających wyjść z druku dzieł przeznaczonych dla ludu następujące opuściły prassę, nakładem księgarni A. NOWOLECKIEGO w Warszawie, które nabyć można u nakładcy i we wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych, oraz: za pośrednictwem składów w Redakcji *Kmiotka* w księgarni *M. Glücksberga, Tygodnik Mód, Przyjaciela Dzieci* w księgarni *H. Natansona* w ekspedycji *Roczników Gospodarstwa krajowego*, w księgarni *G. Gebetnera & R. Wolffa*, oraz w znaczniejszych miastach w Lublinie u p. *Arcta*, w Piotrkowie u *A. Marczewskiego*, w Wilnie u *M. Orgelbranda* i w *Redakcji Kurjera Wileńskiego*, w Grodnie u *J. Zagajewskiego*, w Kaliszu u *Hurtiga*, w Radomiu w *Sklepie ubogich* i w upraszanych *Domach Zleceń Rolników Polskich* w Kijowie u *Idzikowskiego*.

1. *Ogrodnictwo dla użytku wieśniaków polskich* obejmujące w sobie zasady urządzania ogrodów owocowych, rozmnażania, uszlachetniania, pielęgnowania drzew i krzewów z dołączeniem krótkiéj nauki o uprawie Chmielu z 30 kilku drzeworytami przez *Karola Stelmasiewicza*. Cena złp. 2. Na urzędach i stacjach pocztowych i zagranicą złp. 2 gr. 15.

2. *Jałmużna i przypowieść o pszenicy, gawędy z podań ludowych* przez Jana Chęcińskiego wierszem napisana i ozdobiona 6 drzeworytami. Cena złp. 1 gr. 10. Na urzędach stacjach pocztowych za granicą złp. 1 gr. 20.

3. *Książeczki obrazkowe przez Janka z Bielca* (J. K. Gregorowicza). Prenumerata na 6 książeczek złp. 6. Na urzędach i stacjach pocztowych i zagranicą złp. 6 gr. 20. Każda książeczka ozdobiona kilkunastu drzeworytami złp. 1 gr. 10.

4. *Obrazki historyczne z życia świątobliwych, błogosławionych i zasłużonych krajowi cnotą, odwagą i męztwem Polaków i Polek*; napisane dla ludu naszego przez różnych autorów pod redakcją Janka z Bielca (J. K. Gregorowicza). Każda książeczka ozdobiona około ośmiu drzeworytami. Prenumerata na 6 książeczek złp. 6 a na 12 złp. 12. Na urzędach i stacjach pocztowych na 6 książeczek złp. 6 20 na 12 złp. 13, 10. Każda książeczka oddzielnie złp. 1 gr. 10. 2—433

ГЛАВНОЕ ДЕПО

Бумажныхъ раскрашенныхъ обоевъ братьевъ Петри въ Ригѣ.

Большой выборъ новостей въ этомъ родѣ изъ Парижа, деревянныя украшенія вызолоченныя или обтянутыя бархатомъ, Швейцарскія пейзажи и т. д. и произведенія всѣхъ фабрикъ края. 3—436

Depôt Special

de papiers-peints de Pietri frères à Riga.

Grand choix de toutes nouveautés de Paris de décorations en boiserie velouté et dorure, Paysages de Suisse etc. de toutes fabriques de la Russie. 3—436

ВЪ МАГАЗИНѢ ПѢХОВА

Полученъ свѣжій транспортъ разныхъ бакалій, китайскаго чаю, свѣчь стеориновыхъ и пальмовыхъ, заграничныхъ винъ, фарфоровой, хрустальной и фаянсовой посуды, товаровъ мѣдныхъ, по цѣнѣ Ярмарчной, на Большой улицѣ въ домѣ Каденацаго. 3—437.

W MAGAZYNIE PIECHOWA

Otrzymano świeży transport rozmaitych bakalij, herbaty chińskiéj, świec stearynowych i palmowych, zagranicznych win, szkła fajansu porcelany, towarów mosiężnych—po cenie Jarmarkowéj, przy ulicy Wielkiéj w domu Kadenynacego. 3—437

Mamy zaszczyt podać do powszechnéj wiadomości, iż w skutek licznie zawiązanych stosunków, korzystnie pośredniczyć możemy w sprzedaży płodów ziemnych, lasów, majątków,— wskazywać dzierżawców, techników, przemysłowców i t. p.; uskuteczniamy równie zakupna towarów wszelkiego rodzaju tak u nas, jako i za granicą, prowadząc je przez Królewiec, Rygę lub inne miasta portowe do kraju.

Celem ułatwiania stosunków rolniczych, przemysłowych i handlowych z Anglją, urządziliśmy kantor w Londynie, którego adress:

CHOTOMSKI, 8 Great College Stroet, Cambden Town, London N. W.

Królewiec w Pr. dnia 1 lipca 1862 r.

Bracia *Chotomscy, Koronowicz* i Spółka. 5—428

Niżéj podpisany po przesłużeniu 18-tu lat w inżenierji kommunikacij lądowych i wodnych—mając zamiar stale osiąść w gubernji Mińskiéj w powiecie Słuckim w majątku Swoboda i poświęcić się prywatnym zajęciom,— a będąc praktycznie i teorytycznie obeznanym ze sposobami osuszania błót, łąk i pól, tak rowami odkrytemi, jak i różnemi rodzajami drenowania, również nawodnianiem, wyrobem torfu i budownictwem, uprasza panów obywateli gubernji Mińskiéj i innych z nią sąsiednich, potrzebujących wykonania w swych majątkach powyżéj wymienionych robót,—czy żądających tylko informacji, czy zrobienia projektów ze szczegółowem wyliczeniem kosztów i materjałów, lub też powierzenia kierunku takowych robót, aby raczyli zgłaszać się do podpisanego—pod wyżéj wymienionym adressem ALEKSANDER BRENERT inżynier. 3—415

Zginęła suczynka mała biała z czarnemi plamkami miała życzkę na szyj; nalazca raczy odnieść do domu Grenpelowéj na Zamkowéj ulicy. 2—471

Одобрено Ценсурою. 16 Іюля 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.